

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra českého jazyka a literatury

Diplomová práce

**Nejnovější španělská literatura pro děti a mládež v českých
překladech**

Olomouc 2021

Vedoucí práce:

Mgr. Jana Sladová, Ph.D.

Autor práce:

Bc. et Bc. Markéta Horáková

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně a uvedla v ní všechny zdroje, ze kterých jsem při tvorbě práce čerpala.

V Olomouc dne 1. 7. 2021

Bc. et Bc. Markéta Horáková

Děkuji paní Mgr. Janě Sladové, Ph. D. za vedení této diplomové práce a za její
vstřícnost a porozumění.

Obsah

Úvod.....	5
1 Charakteristika a přehled vývoje španělské literatury pro děti a mládež.....	7
1.1 Vývoj španělské literatury pro děti a mládež.....	7
1.2 Charakteristika současné španělské literatury pro děti a mládež.....	14
1.3 Problematika španělských literárních cen.....	16
2 Autoři nejnovější literatury španělské literatury pro děti a mládež překládaní do češtiny	20
2.1 Carranza, Maite.....	20
2.2 Galán, Ana.....	22
2.3 Ruiz Zafón, Carlos.....	24
2.4 Sierra i Fabra, Jordi.....	26
3 Čeští překladatelé a vydavatelé nejnovější španělské literatury pro děti a mládež.....	31
3.1 Překladatelé nejnovější španělské literatury pro děti a mládež.....	31
3.2 Čeští vydavatelé španělské literatury pro děti a mládež.....	32
3.3 Španělští vydavatelé literatury pro děti a mládež.....	32
4 Analýza a interpretace českých překladů nejnovější španělské literatury pro děti a mládež	34
4.1 Válka čarodějek.....	34
4.2 Jedovatá slova.....	53
4.3 Holky jako nitky.....	68
5 Přínos nejnovější španělské literatury pro děti a mládež pro české literární prostředí a její recepce.....	84
Závěr.....	89
Seznam použitých zdrojů.....	93
Seznam příloh.....	100

Úvod

Diplomová práce *Nejnovější španělská literatura pro děti a mládež v českých překladech* se zaměří na literární díla, která byla v originální podobě vydána po roce 2000 a následně byla přeložena do českého jazyka. Jedná se o téma, které dosud nebylo v českém jazyce podrobněji zpracováno. Cílem diplomové práce je podat obraz tématu v komplexní podobě. Práce se zaměří na vývoj španělské literatury pro děti a mládež a na charakteristiku její současné situace s cílem zařadit literární díla pro děti a mládež, která byla vydána v českém jazyce, do širšího kontextu. Práce poukáže na autorské osobnosti, jejichž nejnovější díla byla přeložena do českého jazyka, díky čemuž se s jejich tvorbou může seznámit i český čtenář. Dále bude upozorněno na překladatele a vydavatele španělské literatury pro děti a mládež. Na základě analýzy a interpretace vybraných literárních děl a jejich následného zhodnocení bude španělská literární tvorba přiblížena českému prostředí.

První kapitola diplomové práce se bude zabývat vývojem španělské literatury pro děti a mládež od jejich počátků po současnost. Charakterizuje jednotlivé vývojové etapy a upozorní na významné spisovatele a jejich tvorbu. Dále se bude zabývat současnou situací literatury pro děti a mládež ve Španělsku s přihlédnutím k problematice španělských literárních cen, které ovlivňují pohled na nejnovější španělskou literaturu.

Druhá kapitola se bude věnovat autorům nejnovější španělské literatury pro děti a mládež. Uvede jejich biografii, charakterizuje jejich tvorbu a zmíní některá z jejich nejvýznamnějších děl a jejich ocenění. Větší pozornost bude věnována dílům, které byly přeloženy do českého jazyka a nebudou předmětem analýzy a interpretace ve čtvrté kapitole.

Třetí kapitola uvede abecední seznam překladatelů španělských knih, které byly v českém prostředí publikovány, s cílem poukázat na jejich jména a na výrazné osobnosti. V podkapitolách, které se zaměřují na vydavatele španělských knih pro děti a mládež, zmíním české a španělské vydavatele této literatury i počty vydání jednotlivých knih, které zohledňují čtenářský zájem o uvedené tituly. Zájem nakladatelství o publikaci uvedených děl může nastínit i charakter a celkové vyznění konkrétních děl.

Ve čtvrté kapitole bude provedena analýza a interpretace pěti vybraných literárních děl španělské literatury pro děti a mládež, které vyšly v českém jazyce a zaměřují se na dívčí

čtenářské publikum. Bude se jednat o trilogii *Válka čarodějek* od autorky Maite Carranzy, román *Jedovatá slova* od téže autorky a román *Holky jako nitky* od spisovatele Jordiho Sierry i Fabry. Při analýze a interpretaci konkrétního díla bude stručně nastíněn jeho děj, poté bude pozornost věnována jazykové analýze a charakteristice autorského stylu, následně se práce zaměří na vnější a vnitřní kompozici románu, bude si všímat podstatných znaků užitých při charakterizaci románových postav, vyloží téma románu, uvede nejnápadnější motivy a interpretuje hlavní myšlenku díla.

Poslední kapitola diplomové práce zhodnotí přínos analyzovaných děl pro české literární prostředí a zaměří se na čtenářskou recepci vybraných děl.

České překlady španělských literárních děl pro děti a mládež sloužily jako prameny této diplomové práci. Diplomová práce se opírala o odborné publikace, které se tématu dotýkají a byly napsány v českém jazyce. Jednalo se zejména o *Slovník autorů literatury pro děti a mládež* od kolektivu autorů pod vedením I. Dobrovského a V. Řeřichové a o publikaci *Moderní španělská literatura* od autorů J. Forbelského a J. A. Sáncheze Fernándeze. Vzhledem k omezenému množství českých odborných textů, čerpala diplomová práce ze španělských a katalánských informačních zdrojů, zejména ze španělských odborných studií a článků, které byly uveřejněny např. na internetových stránkách organizace IBBY, Institutu Cervantes nebo Národní knihovny Španělska (Biblioteca Nacional de España). Významným zdrojem informací byly dále oficiální internetové stránky španělských spisovatelů nebo stránky španělských časopisů, které se zaměřují na literaturu. Dílčí informace byly poskytnuty z novinových článků významných španělských periodik, kde byla literární díla recenzována nebo kde byly uvedeny rozhovory s příslušnými autory literatury pro děti a mládež.

1 Charakteristika a přehled vývoje španělské literatury pro děti a mládež

1.1 Vývoj španělské literatury pro děti a mládež

První literatura, která zohledňovala dětské čtenáře, se objevovala již v období středověku. Za první dílo tohoto charakteru ve Španělsku bývá označována romance *El Romancero o Los milagros de Nuestra Señora (Romance aneb Zázraky Matky Boží)* od Gonzala de Berceo z 12. století. Podobná díla, která vznikala ve středověku a raném novověku, byla určena učitelům a šlechtickým potomkům a vyznačovala se didaktickým charakterem. Do této tvorby lze zařadit dílo Dona Juana Manuela *Libro del conde Lucanor (Kniha hraběte Lucanora)*, knihu *Proverbios de gloriosa doctrina y fructuosa enseñanza (Příslaví svatě nauky a plodného učení)* od Marquése de Santillana a zejména dílo *LLibre de les bèsties (Kniha o zvířatech)* z konce 80. let 13. století, v němž se vypráví o skupině zvířat při volbě svého krále. Jeho autorem je Ramon Llull, který je považován za předchůdce spisovatelů pro děti. Je rovněž autorem knihy o vzdělávání dětí *Doctrina pueril (Dětská doktrína)*, kterou autor věnoval svému synovi v roce 1282. Kniha je psána katalánsky a je považována za první knihu tohoto charakteru v Evropě.¹

Vznik literatury pro děti a mládež v užším slova smyslu lze ve španělském prostředí klást do 18. století, kdy se do literatury dostávají i zábavné prvky. Literatura však stále zůstávala chápána zejména jako vzdělávací a výchovný prostředek. Velkou popularitu si získaly překlady Ezopových bajek. Soubory bajek publikovali ve Španělsku autoři Tomás de Iriarte a Félix María Samaniego. Od roku 1798 byl vydáván první ilustrovaný časopis pro děti *La gaceta de los niños (Dětský časopis)*.²

Tvorba 19. století měla zejména moralistní a didaktický charakter. Rostl zájem o lidovou tvorbu a příběhy, které byly předávány pouze ústně. Byly publikovány soubory pohádek od bratří Grimmů a H. Ch. Andersena. Ve Španělsku se sběratelstvím lidové,

1 BNE. URL: <http://www.bne.es/es/Micrositios/Guias/Literatura_Infantil/LiteraturaInfantil_BNE/> [cit. 2021 – 04 – 16]. – IBBY: *International Board on Books for Young People*. URL: <https://www.ibby.org/fileadmin/template/main/bookbird_specialissue/BB_Spanish_July_Art2_Castellano_Rev.7-07.pdf> [cit. 2021-04-12]. – JIMÉNEZ-PÉREZ, E. DEL P. – FABREGAT BARRIOS, S. *La literatura infantil...* S. 13.

2 *Britannica*. URL: <<https://www.britannica.com/biography/Felix-Maria-Samaniego>> [cit. 2021-04-12]. – JIMÉNEZ-PÉREZ, E. DEL P. – FABREGAT BARRIOS, S. *La literatura infantil...* S. 14 – 15.

zejména andaluské, slovesnosti zabývala spisovatelka Cecilia Böhl de Faberová, která publikovala pod mužským pseudonymem Fernán Caballero. Příkladem její tvorby je sborník lidové slovesnosti *Cuentos, oraciones, adivinanzas y refranes populares e infantiles (Lidové pohádky, rčení, hádanky a přísloví pro děti)* z roku 1874. Pohádky pro děti dále sbírali spisovatel Juan Valera a jezuitský spisovatel Luis Coloma Roldán, nazývaný též el Padre Coloma, jehož autorská pohádka *Ratón Pérez (Myšák Pérez)*, kterou napsal v roce 1894 na zakázku královského dvora, ve Španělsku zlidověla. Dále se ve Španělsku objevovaly překlady významných evropských děl pro děti a mládež, např. dílo Lewise Carrola nebo Julese Verna. Velký vliv na následný rozvoj literatury pro děti mělo zřízení instituce Institución Libre de Enseñanza (Svobodná vzdělávací instituce) v roce 1876 v Madridu, která prosazovala modernizaci vzdělávání dětí a která kladla důraz na rozvoj dětí prostřednictvím literatury, jež by nesla estetickou hodnotu. Byla založena i první nakladatelství, která se zaměřovala na literaturu pro děti a mládež.³

První polovina 20. století přinesla rychlý rozvoj literatury pro děti a mládež ve španělském prostředí. Objevovaly se výrazné autorské osobnosti, které se zabývaly výlučně tvorbou pro děti a mládež. Literatura se snažila co nejvíce přiblížit dětskému čtenáři. Do literatury pro děti a mládež se začaly dostávat nové formy i nová témata, která byla inspirována lidovou kulturou, realitou každodennosti či originálními fantaziemi. Vznikala nakladatelství se zaměřením na dětskou literaturu. Nejvýznamnější nakladatelství Saturnino Calleja, které vzniklo již v roce 1876 v Madridu, vydávalo finančně dostupné pohádky pro děti i dětské učebnice. Byly vydávány časopisy pro děti a mládež, např. časopis *Blanco i negro, Los Lunes del Imparcial, Estampa, Macaco, El Perro, el Ratón y el Gato, Gente Memuda, Clarín, Maravillas, TBO*, baskický časopis *Teles eta Miko*, katalánský časopis *Patufet*. V rámci knihoven byly zakládány sekce s výhradně dětskou literaturou a ve školách byly zřizovány školní knihovny.⁴

3 ALCHAZIDU, A. Nahlédnutí do španělské knihovničky: Reprezentativní díla ze španělské literatury pro děti a mládež. *Impulsy: Inspirace, náměty a trendy dětského čtenářství* [online]. 2016, roč. 2, č. 2 [cit. 2020-04-22]. Dostupné z: <<https://impulsy.kjm.cz/impulsy-clanek/spanelska-knihovnicka>>. – *Biblioteca Virtual Miguel de Cervantes*. URL: <http://www.cervantesvirtual.com/portales/padre_coloma/> [cit. 2021-04-12]. – *IBBY: International Board on Books for Young People*. URL: <https://www.ibby.org/fileadmin/template/main/bookbird_specialissue/BB_Spanish_July_Art2_Castellano_Rev.7-07.pdf> [cit. 2021-04-12]. – DOROVSKÝ, I., ŘEŘICHOVÁ, V. *Slovník autorů literatury pro děti a mládež 1. Zahraniční spisovatelé*. 1. vydání. Praha: Libri, 2007. S. 55. – JIMÉNEZ-PÉREZ, E. DEL P. – FABREGAT BARRIOS, S. *La literatura infantil...* S. 15 – 16.

4 *IBBY: International Board on Books for Young People*. URL: <https://www.ibby.org/fileadmin/template/main/bookbird_specialissue/BB_Spanish_July_Art2_Castellano_Rev.7-07.pdf> [cit. 2021-04-12]. – DOROVSKÝ, I., ŘEŘICHOVÁ, V. *Slovník autorů...* S. 55 – 56. – JIMÉNEZ-PÉREZ, E. DEL P. – FABREGAT BARRIOS, S. *La literatura infantil...* S. 18.

Prvním autorem, který se výhradně věnoval tvorbě pro děti, byl spisovatel a ilustrátor Salvador Bartolozzi, který zastával funkci ředitele divadla Teatro de Guiñol de la Comedia. Bartolozzi se zabýval divadelní i románovou tvorbou pro děti. Ve svých dílech propojoval text s vlastními ilustracemi a do příběhů vkládal fantazijní a humorné prvky. Je autorem série knih *Las aventuras de Pinocho* (*Příhody Pinocha/Pinocchia*), která obsahovala čtyřicet osm dílů, série *Aventuras Maravillosas de Pipo y Pipa* (*Úžasné příběhy Pipa a Pipy*) a komiksově série *Las aventuras verás de Chanquete y Carrasclás*, která byla inspirovaná severoamerickým komiksem. Autor byl inovátorem v oblasti španělské divadelní tvorby pro děti, kterou přiblížil dětskému způsobu myšlení, Jeho díla si přesto zachovávala vysokou uměleckou kvalitu. Od roku 1925 vydával graficky a obsahově hodnotný časopis pro děti *Pinocho*.

Výraznou oblibu si v první polovině 20. století získala rovněž spisovatelka Elena Fortún, která psala divadelní představení a romány pro děti s cílem pobavit dětského čtenáře a rozvinout jeho vědomosti. Jejím nejvýznamnějším dílem je série knih *Celia*, která je inspirována vlastním životním příběhem autorky od jejích dětských let, během nichž zažila válku, až do dospělosti. Příkladem této tvorby jsou knihy: *Celia en el colegio* (*Celia ve škole*), *Celia en el mundo* (*Celia ve světě*), *Celia madrecita* (*Celia maminkou*), *Celia se casa* (*Celia se vdává*).⁵

Výraznou osobností katalánsky psané literatury pro děti byl Josep Maria Folch i Torres. Humoristickou literaturou se zabýval spisovatel Antonio Robles, známý pod pseudonymem Antoniorobles, který získal cenu v Národní soutěži dětských knih (Concurso Nacional de Libros Infantiles) v roce 1932 za knihu *Hermanos Monigotes* (*Bratři panáčci*). Příkladem jeho tvorby je dále pohádkový soubor *26 cuentos infantiles en orden alfabético* (*26 dětských pohádek v abecedním pořadí*), dílo *Mis diez compañeros* (*Mých deset společníků*) nebo *Rompetacones o la doble vuelta al mundo* (*Rompetacones aneb dvojitá cesta kolem světa*).⁶

5 IBBY: *International Board on Books for Young People*. URL: <https://www.ibby.org/fileadmin/template/main/bookbird_specialissue/BB_Spanish_July_Art2_Castellano_Rev.7-07.pdf> [cit. 2021-04-12]. – *Mujeres literatas*. URL: <<https://mujeresliteratas.wordpress.com/2017/04/30/elena-fortun-1886-1952/>> [cit. 2021-04-15]. – *Tebeosfera*. URL: <https://www.tebeosfera.com/documentos/salvador_bartolozzi._narrativa_y_teatro_para_ninos..html> [cit. 2021-04-15].

6 IBBY: *International Board on Books for Young People*. URL: <https://www.ibby.org/fileadmin/template/main/bookbird_specialissue/BB_Spanish_July_Art2_Castellano_Rev.7-07.pdf> [cit. 2021-04-12].

Poezii pro děti psal v této době zejména Federico García Lorca, jehož básně pro děti ve španělské kultuře zlidověly. Inspiroval se lidovými písněmi i dětskými hrami. Příkladem jeho tvorby je básnická sbírka *Canciones (Zpěvy)*. Lorca tvořil i divadelní hry pro děti, např. loutkové divadlo *La niña que riega la albahaca y el príncipe preguntón (Dívka, která zalévala bazalku, a princ zvědavec)*. Hlásil se k avantgardní Generaci 27, z jejíchž představitelů se poezií pro děti dále zabývali spisovatelka María Teresa León a Rafael Alberti, který tvořil pro děti i divadelní hry. V jejich poezii se objevují snové, magické a absurdní prvky i inspirace lidovou tvorbou.⁷

Poezií pro děti se zabýval i držitel Nobelovy ceny Juan Ramón Jiménez, který ve svých básních užíval zejména motivy přírody, lásky a harmonie. Pohádka tohoto autora *Platero y yo (Stříbrák a já)* bývá řazena mezi nejvýznačnější španělské knihy pro děti. Výběr z jeho díla pro děti vyšel souhrnně pod názvem *Juan Ramón Jiménez para niños, niñas...y otros seres curiosos (Juan Ramón Jiménez pro chlapce, dívky... a další zvědavé bytosti)*.⁸

Španělská občanská válka (1936 – 1939) znamenala pro španělskou literaturu přerušeni rozvoje. Literatura začala podléhat dvojí cenzuře, státní a církevní, které kontrolovaly morální a ideologické zásady autorů a jejich děl. Období po válce bylo charakterizováno utlumením kulturního života ve Španělsku. Mnozí spisovatelé se přestali věnovat literatuře pro děti a mládež, protože se odklonila od důrazu na rozvoj dětské osobnosti, jelikož měla sloužit zejména upevnění vládnoucí ideologie. Mnozí autoři, kteří publikovali v 1. polovině 20. století, byli nuceni k odchodu do exilu. Literatura období frankismu musela vytvářet jednotný obraz španělské kultury, mnohá témata byla zakázána, což literární tvorbu značně limitovalo a vzdalovalo od skutečného vnímání světa čtenářů. Literatura tehdejší doby se omezovala zejména na zpracování náboženských a vybraných historických témat, věnovala se lidovému folkloru a zaměřovala se na pozitivní vyobrazení španělské společnosti. Literatura pro děti a mládež měla výchovný charakter, ukazovala ideální obraz věřící rodiny, učila o životě křesťanských světců a opírala se o doporučené osobnosti ze španělské historie, které měly sloužit jako vzory. Příkladem této tvorby jsou díla *Hombres de hoy (Muži dneška)* a *Fin de carrera (Cíl závodu)* z přelomu 40. a 50. let

7 DOROVSKÝ, I., ŘEŘICHOVÁ, V. *Slovník autorů...* S. 56. – *Guiainfantil*. URL: <<https://www.guiainfantil.com/servicios/poesias/lorca.htm>> [cit. 2021-04-15]. – *Revistas científicas Universidad de Murcia*. URL: <<https://revistas.um.es/cartaphilus/article/view/279051/203911>> [cit. 2021-04-15].

8 *Biblioasturias*. URL: <<http://www.biblioasturias.com/juan-ramon-jimenez-para-ninos-y-ninas-y-otros-seres-curiosos/>> [cit. 2021-04-15]. – *Guiainfantil*. URL: <<https://www.guiainfantil.com/articulos/ocio/poesias/abril-poesia-de-juan-ramon-jimenez-para-ninos/>> [cit. 2021-04-15].

20. století spisovatelky Montserrat del Amo. Přiblížit se dětskému čtenáři se ve svém díle snažil autor José María Sánchez Silva. Jeho dílo náboženského charakteru *Marcelino Pan y Vino (Marcelino Chléb a Víno)* z roku 1952 však bylo odmítnuto jakožto neuctivé a rouhačské. Mezi další významná a hodnotná díla této doby lze uvést knižní sérii *Antoñita la fantástica (Fantastická Antoñita)* spisovatelky Bority Casas, sérii *Los enredos de Chismecita (Zápletky Drbničky)* od první ženské členky španělské Královské akademie Carmen Conde, *La Tomasica y el mago (Tomasica a kouzelník)* autorky Carmen Sert, *Mari Pepa* od Emilie Costarelo nebo dílo *Charito y sus hermanas (Charito a její sestry)* od Matilde Ras. Elena Fortún vydávala z exilu v Argentině další pokračování knih o Celií.⁹

Velký význam pro podporu zvýšení kvality knižní produkce zastávaly od 2. poloviny 50. let literární soutěže. Od roku 1957 byla udělována cena Premio Nacional del Frente de Juventudes para libros infantiles, od roku 1958 byla vyhlašována cena Premio Lazarillo, od roku 1962 cena Premio Doncel. V těchto letech figurovali mezi oceněnými autory Montserrat del Amo, Alfonso Iniesta, Carmen Kurtz nebo Ana María Matute. Kvalitní knižní tvorbu pro děti rozvíjely zejména nakladatelství Seix-Barral, Juventud a Aguilar.¹⁰

60. léta 20. století přinesla rozvolnění v oblasti kultury díky omezení cenzury na základě nového tiskového zákona z roku 1966, obnovení vazeb se zahraniční literaturou, obnovení knižní produkce v ostatních jazycích Španělska, vznik literárních časopisů i literárních soutěží a zájem vydavatelství o literaturu pro děti a mládež. V této době publikovaly např. spisovatelky Ana María Matute, Gloria Fuertes nebo Carmen Viñas. Zvýšení zájmu o literaturu pro děti a mládež dokládají zpracování její historie, které byly publikovány autorkami Carolinou Toral a Carmen Bravo Villasante.¹¹

V první polovině 70. let 20. století došlo k rozšíření témat, které byly využívány v literatuře pro děti a mládež, a k rozvoji v oblasti beletrie, která se začala přiklánět k realismu. Příkladem je dílo *Paulina* autorky Any Marie Matute nebo *Color de Fuego*

-
- 9 DOROVSKÝ, I., ŘEŘICHOVÁ, V. *Slovník autorů...* S. 57. – *IBBY: International Board on Books for Young People*. URL: <https://www.ibby.org/fileadmin/template/main/bookbird_specialissue/BB_Spanish_July_Art2_Castellano_Rev.7-07.pdf> [cit. 2021-04-12]. – JIMÉNEZ-PÉREZ, E. DEL P. – FABREGAT BARRIOS, S. *La literatura infantil...* S. 19. – VÁSQUEZ VARGAS, M. La actual narrativa infantil y juvenil española. *Filología y Lingüística* [online]. 2003, roč. XXIX, č. 1 [cit. 2020-04-21]. Dostupné z: <<https://revistas.ucr.ac.cr/index.php/filyling/article/view/4471/4288>>.
- 10 DOROVSKÝ, I., ŘEŘICHOVÁ, V. *Slovník autorů...* S. 57. – VÁSQUEZ VARGAS, M. La actual narrativa infantil y juvenil española. *Filología y Lingüística* [online]. 2003, roč. XXIX, č. 1 [cit. 2020-04-21]. Dostupné z: <<https://revistas.ucr.ac.cr/index.php/filyling/article/view/4471/4288>>.
- 11 DOROVSKÝ, I., ŘEŘICHOVÁ, V. *Slovník autorů...* S. 57. – JIMÉNEZ-PÉREZ, E. DEL P. – FABREGAT BARRIOS, S. *La literatura infantil...* S. 20.

(*Barva ohně*) od Carmen Kurtz. Souběžně byla nadále publikována díla náboženského a ideologického charakteru.¹²

Smrt generála Franciska Franka v roce 1975, pád jeho režimu a nastolení demokracie znamenaly výraznou změnu v oblasti literární, jejíž produkce nebyla dále omezována cenzurou. Svoboda slova byla zaručena dokumentem *Constitución Española de 1978*. Vliv na další rozvoj literatury pro děti a mládež měly i překlady významných děl světové literatury. Ve velkém počtu vznikala nová nakladatelství, která začala vyhledávat vlastní literární ceny, nové časopisy a literární organizace, mezi něž patří Asociación Española de Amigos del IBBY, Asociación Española por el Libro Infantil a Nadace Germán Sánchez Ruipérez. Ve španělském prostředí se začala objevovat nová literární témata i způsoby vyjádření. V literatuře pro děti a mládež zaznamenala dynamický rozvoj zvláště literatura realistická a fantazijní s ohledem na dětské vnímání světa, které se rozvíjely v 80. a 90. letech.¹³

Realistická literatura zaznamenala značný rozvoj a stala se převažujícím literárním směrem ve španělském prostředí. Nově se věnovala tématům, která byla během frankismu zakázána a tabuizována, s cílem poukázat na problémy v životě společnosti i jedinců. Realistická literatura se ve svých tématech zabývala láskou, ale i rodinnými problémy, společenskou kritikou a historickou látkou, zároveň se objevovala i témata poukazující na sociálně patologické jevy. Výrazným tematickým okruhem, který se objevil ve španělské literatuře pro děti a mládež byl boj proti diskriminaci a předsudkům různého charakteru a poukazování na ekologické problémy. Publikovala se i literatura humoristická. Vedle různorodosti témat se v literatuře pro děti a mládež objevuje mnohost výrazových prostředků, slohových postupů a různost autorských stylů. V literárních dílech se objevují humor, ironie, napětí, využívá se nejednoznačnost a intertextualita, uplatňují se moderní prvky jako např. prolínání časových rovin či změny vypravěčských perspektiv, které mimo jiné přispívají i k prohloubení čtenářských kompetencí.¹⁴

Jako příklady historických děl lze jmenovat román *Las lágrimas del sol (Slzy slunce)*

12 VÁSQUEZ VARGAS, M. La actual narrativa infantil y juvenil española. *Filología y Lingüística* [online]. 2003, roč. XXIX, č. 1 [cit. 2020-04-21]. Dostupné z:

<<https://revistas.ucr.ac.cr/index.php/filyling/article/view/4471/4288>>.

13 DOROVSKÝ, I., ŘEŘICHOVÁ, V. *Slovník autorů...* S. 58. – VÁSQUEZ VARGAS, M. La actual narrativa infantil y juvenil española. *Filología y Lingüística* [online]. 2003, roč. XXIX, č. 1 [cit. 2020-04-21]. Dostupné z: <<https://revistas.ucr.ac.cr/index.php/filyling/article/view/4471/4288>>.

14 VÁSQUEZ VARGAS, M. La actual narrativa infantil y juvenil española. *Filología y Lingüística* [online]. 2003, roč. XXIX, č. 1 [cit. 2020-04-21]. Dostupné z: <<https://revistas.ucr.ac.cr/index.php/filyling/article/view/4471/4288>>.

pojednávající o kultuře Inků, jehož autorem je José María Merino, a díla *Cuerpos de cobre, corazones de jade* (Měděná těla, jadeitová srdce) od spisovatelky Juany Aurory Mayoral nebo *¡Paso a la Reina Isabel!* (Přistupte ke královně Isabel!) autorky Marii Dolores Pérez Lucas. Autoři se zabývali i tématem španělské občanské války a jejími dopady na společnost. Příkladem je trilogie *Crónicas de Media Tarde* (Kroniky pozdního odpoledne) mezinárodně uznávaného autora Juana Faraise nebo jeho dílo *Los pequeños nazis del 43* (Malý nacisté z roku 43) z roku 1987. Juan Farais se ve svém díle zabýval společenskou kritikou stejně jako autor Pablo Barrena. Záměr o zobrazení co nejvěrnější reality v díle je charakteristický pro autorky Montserrat del Amo, jejíž dílo *La piedra de toque* (Prubířský kámen) pojednává o chlapci trpícím depresemi, Carmen Vázquez Vigo, Elviru Lindo nebo autora Francisca Climenta. Ekologické otázky reflektovalo dílo *El río de los castores* (Bobří řeka) od Fernanda Martíneze Gila z roku 1981. Mezi díla humoristická lze řadit např. *El pirata Garrapata* (Pirát Garrapata) od Juana Muñoze Martína, *Marcelo crecepelos* (Dlouhovlasý Marcelo) autora Fernanda Almeny nebo *Libro del voliches, laquidamios y otras especies* (Kniha o voliches, laquidamios a dalších druzích) od Davida Civici z 80. let 20. století.¹⁵

Fantastická literatura byla zprvu považována za literaturu triviální. V 90. letech došlo k odklonu od její marginalizace a bylo poukazováno na spjatost fantastické literatury se společenskou, historickou i kulturní realitou a na její význam při formování čtenářova pohledu na reálný život stejně jako na význam rozvoje představivosti, která je základní vlastností člověka. Tvorbou fantastické literatury se od 2. poloviny 20. století zabývaly autoři Joles Sennell, Carlos Murciano nebo spisovatelka Consuelo Armijo. Oceňováno bylo dílo autora Joana Manuela Gisberta, který mimo jiné získal Národní cenu za literaturu pro děti a mládež za dílo *El museo de los sueños* (Muzeum snů) z roku 1984. Fantastickou literaturou se zabýval i mezinárodně uznávaný autor Fernando Alonso v díle *El secreto de la flauta de piedra* (Tajemství kamenné flétny). V 80. letech 20. století se touto literaturou zabývali např. autoři Juan Carlos Eguillor, Alfredo Gómez Cerdá, Jordi Sierra i Fabra, který se věnoval science fiction, v 90. letech fantastickou literaturu publikoval např. Ricardo Alcántara.¹⁶

¹⁵ Ibidem.

¹⁶ *Lecturalia*. URL: <<http://www.lecturalia.com/autor/3578/joan-manuel-gisbert>> [cit. 2021-04-23]. – VÁSQUEZ VARGAS, M. La actual narrativa infantil y juvenil española. *Filología y Lingüística* [online]. 2003, roč. XXIX, č. 1 [cit. 2020-04-21]. Dostupné z: <<https://revistas.ucr.ac.cr/index.php/filyling/article/view/4471/4288>>.

1.2 Charakteristika současné španělské literatury pro děti a mládež

Ve 21. století pokračuje důraz na rozvoj literatury pro děti a mládež a uznání důležitosti její funkce pro formování osobnosti dětí a mládeže, rozvoj jejich kreativity a budování hodnot. Vznikají specializované knihovny literatury pro děti a mládež a univerzitní katedry, které se zabývají jejím studiem. Vznikají specializované časopisy, pořádají se konference a vyhlašují literární soutěže.

Současná španělská literatura je značně ovlivňována knižním trhem a orientací na vysokou prodejnost děl. Literární trh se proto stává faktorem, který zohledňují a uznávají nejen vydavatelé, ale i spisovatelé a literární kritici. Literatura je z tohoto důvodu charakterizována odklonem od experimentů a orientací na masový čtenářský vkus. Tento trend lze ve španělském prostředí pozorovat již od 80. let 20. století. Pluralita literární tvorby a kvantita existujících vydavatelství i publikovaných literárních děl vedou k rozdílnosti v umělecké kvalitě vydávaných textů. Současný knižní trh reaguje na poptávku mladých čtenářů po fantasy literatuře a po knihách, které jsou označovány jako bestsellery, jež bývají vícedílné nebo mají podobu ságy. Objevuje se literatura, která si klade za cíl rychle a snadno získat čtenáře, je charakteristická jednoduchým jazykem, dějovou předvídatelností, nelogičností některých souvislostí apod. Často však vznikají i knižní edice, v nichž se vydavatelé snaží udržovat vysokou kvalitu literárních děl a zaměřují se na jejich konkrétní společné rysy. Např. knižní edice Barco de vapor vydavatelství S. M. se soustřeďuje na literární díla, která kladou důraz na zachování životních hodnot.¹⁷

Mezi nejrozšířenější literární žánry ve španělské literatuře současnosti se stále řadí fantasy a realistická literatura. Realistická literatura se orientuje na zobrazování každodenní skutečnosti a pojednává o záležitostech a problémech, které ovlivňují mládež a jejich rodiny, zároveň se zabývá tématy aktuálními, mezi které lze řadit např. téma anorexie, týrání, šikany, diskriminace, imigrace či terorismu. Konstantně se v literatuře pro mládež objevuje téma lásky. Uznávanými díly současné španělské literatury jsou např. psychologický román *El cazador de estrellas (Lovec hvězd)* od Ricarda Gómeze, který se zabývá tématem uprchlictví, román *Yo soy mayor que mi padre (Jsem starší než můj otec)*

17 FORBELSKÝ, J. - SÁNCHEZ, J. A. *Španělská moderní literatura 1898-2015*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2017. S. 481 – 482. – VÁSQUEZ VARGAS, M. La actual narrativa infantil y juvenil española. *Filología y Lingüística* [online]. 2003, roč. XXIX, č. 1 [cit. 2020-04-21]. Dostupné z: <<https://revistas.ucr.ac.cr/index.php/filyling/article/view/4471/4288>>.

od Pedra Sorely, který se dotýká tématu terorismu, román *OK, señor Foster* (*OK, pane Fostere*) spisovatele Eliacera Cansina, který pojednává o dospívajícím sirotkovi, dílo *El anillo de Irina* (*Irinin prsten*) spisovatelky Care Santos, které se zabývá tématem rivality v lásce. Významný proud ve španělské realistické literatuře představují díla, která se věnují tématu občanské války a perzekuce za totalitního režimu. Příkladem je román *Silencio en el corazón* (*Ticho v srdci*), jehož autorem je Jaume Cela.¹⁸

Fantasy literatura je velmi žádaným literárním žánrem u mládeže, což podporuje vzrůst její produkce. Velmi často se v rámci této literatury uplatňuje seriálovost a tvorba ság. Mnohdy tato literatura přesahuje do jiných literárních žánrů, např. do historického románu, dobrodružného románu, policejního románu, gotického románu apod. Prosazuje se zde fenomén tzv. „crossoveru“, kdy je literární dílo určeno pro dospívající i dospělé čtenáře zároveň. Příkladem této tvorby je např. dílo spisovatelky Maite Carranzy. Příkladem dlouhých ság, kde dochází k prolínání časových rovin, jako např. současnosti s dobou středověku, jsou díla *La hora del diablo* (*Ďáblova hodina*) spisovatele Antonia Martína Moralese a *El ejército negro* (*Černá armáda*) od Santiaga Garcíi Clariac. Velký ohlas zaznamenala třídílná sága *Memorias de Idhún* (*Paměti Idhúmu*) autorky Laury Gallego. Velmi oceňovaným dílem je román *El efecto Frankenstein* (*Efekt Frankenstein*), jehož autorka Elia Barceló obdržela za toto dílo cenu Edebé za literaturu pro mládež v roce 2019 a Národní cenu za literaturu pro děti a mládež 2020.¹⁹ Oceňované bylo i dílo *La Segunda Revolución* (*Druhá revoluce*) od autora Costy Alcalá. Cenu Premio Minotauro získalo v roce 2014 dílo *Verano de miedo* (*Léto strachu*) spisovatele Carlose Molinera.²⁰

Vedle fantasy literatury a literatury realistické se ve španělské tvorbě pro děti a mládež objevují dobrodružné příběhy, policejní romány, romány o lásce nebo historické romány. Velkou popularitu mají rovněž tzv. černé romány, což jsou romány s detektivní zápletkou, které se ve španělské literatuře rozvíjejí od 80. let 20. století. Mezi autory, kteří se tzv. černému románu věnují, lze uvést např. Carlose Ruize Zafóna. Příkladem dobrodružných románů z historie je dílo *Finis Mundi* od Laury Gallego, které se odehrává před rokem

18 VÁSQUEZ VARGAS, M. La actual narrativa infantil y juvenil española. *Filología y Lingüística* [online]. 2003, roč. XXIX, č. 1 [cit. 2020-04-21]. Dostupné z:

<<https://revistas.ucr.ac.cr/index.php/filyling/article/view/4471/4288>>.

19 *Cultura y Deporte*. URL: <<http://www.culturaydeporte.gob.es/actualidad/2020/10/201013-pnliteratura-infantiljuvenil.html>> [cit. 2020-04-26].

20 ABC. URL: <<https://www.abc.es/cultura/cultural/20130506/abci-recorrido-literatura-fantastica-espanola-201305061900.html?ref=https://www.google.com>> [cit. 2020-04-26]. – Ana González Duque. URL: <<https://www.anagonzalezduque.com/mejores-sagas-literatura-fantastica-juvenil/>> [cit. 2020-04-26].

1000, a dílo *La catedral (Katedrála)*, jehož autorem je César Mallorquí, jenž vypráví příběh z 13. století.²¹

1.3 Problematika španělských literárních cen

Literární ceny, které jsou udělovány ve Španělsku, dokládají úzkou propojenost literatury a knižního trhu. Španělský knižní trh vykazuje značný ekonomický vzrůst, ačkoli je upozorňováno na nižší úroveň čtenářství v zemi.²² V současnosti je španělský knižní průmysl uváděn jako čtvrtý nejsilnější na světě a jako druhý v Evropě. Ve Španělsku se udílí více než 1600 cen, poněvadž jednotlivá nakladatelství udělují své vlastní komerční ceny, které bývají dotovány značnými finančními prostředky. Každoročně je vydáván přehled literárních cen a literárních soutěží *Guía de premios y concursos literarios*.²³

Mnohá současná literární ocenění mají ve Španělsku dlouhou historii. V 1. polovině 20. století se literární soutěže ve Španělsku zaměřovaly na mladé spisovatele, kterým měly svým prostřednictvím poskytnout podporu pro publikaci svých děl. Období po španělské občanské válce bylo pro literaturu krizové, proto se začaly hledat cesty, kterými by bylo možné udržet podporu mladým umělcům, kteří dosud nepublikovali a měli v tomto směru omezené možnosti. Nakladatelé proto začali udělovat ceny za literaturu, které v sobě zahrnovaly značný finanční obnos. V této době literární ceny přestaly vykazovat míru úspěšnosti umělce či reflektovat uměleckou kvalitu jeho díla.

V 70. letech 20. století došlo k zavedení předem vyplácených finančních záloh z honoráře autora, což mělo za následek navýšení počtu nových autorů a jejich nezávislost na peněžních odměnách, které nabízely literární ceny. Literární ceny se staly zejména prostředkem pro zvýšení publicity oceňovaného autora, kterému přinesly mediální odezvu. Udílení literárních cen se proměnilo ve významnou ceremonii a společnosti do udělených

21 FORBELSKÝ, J. - SÁNCHEZ, J. A. *Španělská moderní literatura...* S. 485 – 489. – VÁSQUEZ VARGAS, M. La actual narrativa infantil y juvenil española. *Filología y Lingüística* [online]. 2003, roč. XXIX, č. 1 [cit. 2020-04-21]. Dostupné z:

<<https://revistas.ucr.ac.cr/index.php/filyling/article/view/4471/4288>>.

22 Dle průzkumů Ministerstva kultury z roku 2011 knihy nečte 38,6% populace.

23 *El Confidencial*. URL: <https://www.elconfidencial.com/cultura/2013-04-13/la-muerte-del-escritor-de-clase-media_496283/> [cit. 2020-04-20]. – FORBELSKÝ, J. - SÁNCHEZ, J. A. *Španělská moderní literatura...* S. 482. – *Nueva Revista*. URL: <<https://www.nuevarevista.net/libros/los-premios-literarios-entre-la-cultura-y-el-marketing/>> [cit. 2020-04-20].

cen začaly investovat značné finanční částky s cílem vzbudit pozornost publika i médií. Literární ceny tak postupně začaly odrážet zájem nakladatelství, která usilovala o zvýšení počtu prodaných výtisků, a začaly být udělovány zejména umělcům, jejichž dílo mělo ambice získat si podporu publika. Z tohoto důvodu se zvýšil zájem nakladatelství o oceňování již známých a uznávaných autorů.²⁴

V současnosti lze literární ceny chápat jako investice nakladatelství. Literární soutěže se začínají omezovat výlučně na svoji komerční funkci, která má za cíl podpořit prodej dané knihy a zvýšit mediální ohlas daného autora. Komerční literární ceny jsou udělovány tímtež nakladatelem, který oceněné dílo vydává. Konkrétní nakladatelství, které vyhláší a financuje literární ceny, má rozhodující hlas při výběru oceňovaného díla. Při udílení cen jsou upřednostňována především díla, která budou přijímána čtenářskou většinou. Literatura, která klade důraz na umělecké aspekty či na experimentálnost, se při vyhlášení literárních cen dostává na periferii zájmu. Je poukazováno na to, že tento systém může mít vliv na španělskou narativní poetiku, která je v současnosti homogenní. Literární ceny jsou výhodné pro literáty, kteří pravidelně publikují svá díla a jejich případné ocenění jim zaručuje déle trvající popularitu, zároveň jim otevírá trh v zahraničí.²⁵

Zavedený systém udělování literárních cen se stal pro odbornou veřejnost nedůvěryhodný. Do popředí zájmu se dostaly zejména aspekty, které lze chápat jako extra-literární, které však zároveň působí na čtenáře a jejich rozhodování při výběru četby. U čtenářů nadále přetrvává vysoký zájem o oceňované autory a jejich díla. Vyhlášení literárních cen je výrazně ovlivňuje ve výběru vlastní četby. U čtenářů převažuje předpoklad, že ocenění díla a vysoký mediální zájem o oceňovaného autora zaručuje kvalitu díla. Zároveň se prostřednictvím cen dostává oceněné dílo do širšího povědomí čtenářstva. Někteří editoři se však nyní začínají odklánět od zaměření na masovou kulturu a chtějí obnovit svou důvěryhodnost i u vzdělané veřejnosti.²⁶

Existence velkého množství literárních soutěží ve Španělsku vyžaduje rozdílný přístup

24 *Nueva Revista*. URL: <<https://www.nuevarevista.net/libros/los-premios-literarios-entre-la-cultura-y-el-marketing/>> [cit. 2020-04-20].

25 *El blog de Guillermo Schavelzon*. URL: <<https://elblogdeguillermoschavelzon.wordpress.com/2014/12/18/verdad-y-no-verdad-de-los-premios-literarios/>> [cit. 2020-04-22]. – *Nueva Revista*. URL: <<https://www.nuevarevista.net/libros/los-premios-literarios-entre-la-cultura-y-el-marketing/>> [cit. 2020-04-20]. – *Revista de libros*. URL: <<https://www.revistadelibros.com/articulos/los-premios-literarios-en-espana>> [cit. 2020-04-25].

26 *El blog de Guillermo Schavelzon*. URL: <<https://elblogdeguillermoschavelzon.wordpress.com/2014/12/18/verdad-y-no-verdad-de-los-premios-literarios/>> [cit. 2020-04-22].

v jejich hodnocení podle toho, jaké aspekty ceny zohledňují. Většina z literárních cen nadále zastává zejména funkci komerční. Rozšiřují se však i literární soutěže, které se zaměřují více na estetickou hodnotu děl. Dále existují soutěže, které se orientují na latinskoamerickou literaturu, aby rozšířily povědomí čtenářů o ní ve Španělsku, jiné se soustřeďují jen na konkrétní literární žánr. Obecným přínosem literárních cen je vyzdvižení nových umělců a motivace a rozšíření množství čtenářstva.

Nejstarší literární cenou ve Španělsku je cena Premio Nadal, která je udělována od roku 1944. Jedná se o komerční cenu, která ve své době dopomohla k rozvoji knižního trhu, který se po španělské občanské válce nacházel v krizovém stavu. Jejím cílem bylo vyzdvižení talentovaných a začínajících autorů a motivace publika k četbě, jelikož bylo ve Španělsku velmi nízké procento čtenářů. Ostatní nakladatelství se nechala inspirovat a záhy také začala vyhlašovat vlastní literární soutěže. Nyní se tato cena zaměřuje zejména na prvotiny spisovatelů, na objevování nových talentů a snaží se zaměřovat na estetickou úroveň literatury.²⁷

Mezi literární ceny s delší historií lze zařadit i Cenu Biblioteca Breve nakladatelství Seix Barral, která byla poprvé vyhlašována v roce 1958 a je udělována dílům psaným v katalánském jazyce. Jejím cílem bylo oceňovat literární díla, která byla považována za novátorská nebo ta, která reflektovala problematiku současné doby.²⁸

Dalšími oceněními, která patří mezi nejlépe literární kritikou hodnocené ceny současnosti, jsou cena Herralde nakladatelství Anagrama, která byla založena v roce 1983, a cena Tusquets, která se zaměřuje na současnou tvorbu a sleduje vysokou uměleckou hodnotu literárních děl.

Mezi významná ocenění, která se zaměřují výhradně na literaturu pro děti a mládež, patří ceny nadace SM, které jsou udělovány od roku 1978. Literatura pro děti je oceňována cenou Barco de Vapor a literatura pro mládež cenou Gran Angular. Oceňována jsou díla, která se vyznačují uměleckou kvalitou a kladou důraz na zachování a předávání hodnot lidských, společenských, kulturních či náboženských.²⁹

Mezi ryze komerční ceny lze řadit cenu nakladatelství Planeta, která je často médií označována za nejvýznamnější z udílených literárních cen. Ceny Planeta se snaží

27 *Revista de libros*. URL: <<https://www.revistadelibros.com/articulos/los-premios-literarios-en-espana>> [cit. 2020-04-25].

28 *Planeta de Libros*. URL: <<https://www.planetadelibros.com/premios/premio-biblioteca-breve/5>> [cit. 2020-04-25].

29 *Literatura SM*. URL: <<https://www.literaturasm.com/premios-sm>> [cit. 2020-04-25].

zohledňovat komerční zisky i literární hodnotu děl, avšak jejich význam je zejména ekonomický. Cena je zároveň nejvýše finančně ohodnocenou cenou ve Španělsku.³⁰

Značně dotovány jsou i ceny Alfaguara. Ceny Alfaguara jsou vyhlašovány od 60. let 20. století a zaměřují se na španělsky psanou literaturu ve Španělsku i Latinské Americe. Oceněná díla jsou poté publikována na obou kontinentech.³¹

Jako příklad ceny, která se zaměřuje na konkrétní literární žánr, lze uvést Cenu Minotauro, která se specializuje na fantastickou literaturu. Jedná se o ocenění v tomto žánru, které je kladně hodnoceno i v zahraničí.³²

Velký význam v rámci literárních ocenění zastávají ceny oficiální. Jednou z nejvíce mezinárodně uznávaných cen je Cena španělsky psané literatury Miguel de Cervantes (Premio de Literatura en Lengua Castellana Miguel de Cervantes), která je navrhována vědeckými jazykovými institucemi příslušných zemí a je udělována španělským Ministerstvem kultury. Byla založena v roce 1976.³³

Významným španělským oceněním, které bývá udělováno dílům literatury pro děti a mládež je zejména Národní cena literatury pro děti a mládež (Premio Nacional de Literatura Infantil y Juvenil), která je každoročně vyhlašována španělským Ministerstvem kultury a sportu za nejlepší dílo, které bylo poprvé publikováno v předešlém roce.³⁴

Pod záštitou Ministerstva kultury a sportu je udělována cena Premio Lazarillo, kterou vyhlašuje španělská sekce IBBY Organización Española para el Libro Infantil y Juvenil, označovaná zkratkou OEPLI. Premio Lazarillo je udělována od roku 1958 a je nejstarším oceněním literatury pro děti a mládež ve Španělsku.³⁵

Oficiální katalánskou cenou za literaturu pro děti a mládež je Premi de literatura infantil Atrapallibres, která je udělována za nejlepší dílo psané v katalánském jazyce.³⁶

30 FORBELSKÝ, J. - SÁNCHEZ, J. A. *Španělská moderní literatura...* S. 482. – *Revista de libros*. URL: <<https://www.revistadelibros.com/articulos/los-premios-literarios-en-espana>> [cit. 2020-04-25].

31 *Premio Alfaguara*. URL: <<https://premioalfaguara.com/historia/>> [cit. 2020-04-26].

32 *Planeta de Libros*. URL: <<https://www.planetadelibros.com/premios/premio-biblioteca-breve/5/>> [cit. 2020-04-25].

33 *BNE*. URL: <http://www.bne.es/es/Micrositios/Guias/Literatura_Infantil/PremiosCertamenes/PremiosCreacion/> [cit. 2020-04-22].

34 *Cultura y Deporte*. URL: <<http://www.culturaydeporte.gob.es/cultura/libro/premios/listado-de-premios/premios-nacionales/literatura-infantil-juvenil/ultima-convocatoria.html>> [cit. 2020-04-26].

35 *Oepli*. URL: <<https://www.oepli.org/Premio-Lazarillo>> [cit. 2020-04-26].

36 *BNE*. URL: <http://www.bne.es/es/Micrositios/Guias/Literatura_Infantil/PremiosCertamenes/PremiosCreacion/> [cit. 2020-04-22].

2 Autoři nejnovější literatury španělské literatury pro děti a mládež překládaní do češtiny

2.1 Carranza, Maite

Spisovatelka a scénáristka Maite Carranza je v současnosti jednou z nejprodávanějších a nejčastěji publikujících spisovatelek ve Španělsku. Píše literaturu pro děti a mládež, pro dospělé čtenáře a zabývá se tvorbou scénářů. Je nositelkou několika desítek literárních cen a cen za scénáristiku.

Maite Carranza, celým jménem Maite Carranza Gil-Dolz del Castellar, se narodila v Barceloně 25. února 1958. Studovala antropologii, kterou dokončila v roce 1980, a do roku 1992 vyučovala katalánský jazyk a literaturu na střední škole. V 80. letech začala psát literaturu pro děti a mládež. V 90. letech vystudovala scénáristiku a nadále se věnovala zejména tvorbě scénářů. Pracovala pro španělskou veřejnoprávní televizi TVE (Televisión Española) a pro katalánskou televizi TVC (Televisió de Catalunya). Posléze se začala zabývat přednáškovou činností na vysokých školách, kde vyučovala tvůrčí psaní a scénáristiku. V současnosti pokračuje v literární činnosti a pořádá přednášky a besedy o literatuře pro děti a mládež.³⁷

Autorka publikuje ve španělském a katalánském jazyce. Její literární dílo se vyznačuje realistickým stylem se zaměřením na aktuálnost témat a se sklonem k humorně pojatým epizodám. Tvorbu autorky ovlivnila její antropologická studia, během nichž se zabývala mýty mnoha kultur, stejně jako zkušenosti z profese učitelky. Autorčiny náměty čerpají zejména z každodennosti, z běžných situací, prožitků a zkušeností. Do své tvorby zařazuje závažná témata, mezi něž lze zařadit problematiku ženské obřízky, sexuálního zneužívání nebo globálního oteplování.³⁸

Realismus autorka rozvíjí v dílech pro mládež od 80. let 20. století po současnost. Maite Carranza začala publikovat v roce 1986, kdy vydala své první literární dílo pro mládež s názvem *¡Toma castaña! (To mě podrž!)*, které zaznamenalo značný úspěch. Po

³⁷ *LiteraturaSM.com*. URL:<<https://es.literaturasm.com/autor/maite-carranza#gref>> [cit. 2020-01-20]. – *Maite Carranza*. URL:<<https://maitecarranza.com/autora/biografia/>> [cit. 2020-01-20]. – *WMagazin*. URL:<<http://wmagazin.com/maite-carranza-los-jovenes-tienen-que-ser-conscientes-de-que-una-guerra-puede-surgir-por-falta-de-informacion/>> [cit. 2020-04-28].

³⁸ *El Templo de las Mil Puertas*. URL:<<http://www.eltemplodelasmilpuertas.com/entrevista/maite-carranza/83/>> [cit. 2020-04-30].

roce 2000 byla vydána oceňovaná díla *¿Quieres ser el novio de mi hermana?* (*Chceš se stát snoubencem mé sestry?*) nebo nejvýše oceňované dílo autorky *Jedovatá slova*. Mezi nejnovější romány autorky patří dílo *Caminos de Libertad* (*Cesty za svobodou*), které se věnuje tématu uprchlictví během španělské občanské války, a román *Una bala para el recuerdo* (*Kulka na památku*), který vypráví skutečný příběh z dob těžké války.³⁹

Fantastické motivy v díle utorky se objevují v 90. letech 20. století, z nichž pochází kniha s názvem *Iván el Aventurero* (*Ivan, dobrodruh*) nebo dobrodružný román s fantastickými prvky *La selva de los arutamans* (*Prales Arutamů*). Žánr fantasy rozvinula zejména po roce 2000 v trilogii *Válka čarodějek*, která zaznamenala mezinárodní čtenářský zájem, a v humoristicky laděném díle *Magia de una noche de verano* (*Kouzlo jedné letní noci*).⁴⁰

Početná je tvorba autorky určená menším dětem, která se vyznačuje humoristickými, fantastickými a dobrodružnými prvky, které jsou kombinovány s prvky didaktickými. Jako příklady této tvorby lze uvést sérii *Victor Yubacuto*, která byla vydávána od roku 2011, nebo dobrodružnou sérii *Los siete cavernícolas* (*Sedm jeskynních dětí*), která se začala publikovat v roce 2015. Z 90. let 20. století pochází didakticky zaměřená dvanáctidílná série *La pipa de la paz* (*Dýmka míru*). Příkladem zábavné četby je dílo z roku 2003 *Cuentos divertidos de piratas* (*Zábavné příběhy o pirátech*).⁴¹

Tvorbě pro dospělé čtenáře se autorka věnuje v menší míře. Dílo charakterizuje realistický styl autorky a volba závažných témat. Do této tvorby lze zařadit díla *Sin invierno* (*Bez zimy*) z roku 1999, které upozorňuje na klimatické změny, a *El fruto del baobab* (*Plod baobabu*) z roku 2013, upozorňující na problematiku ženské obřízky.⁴²

Autorka je uznávána i pro svou scénářistickou činnost. Oceněny byly např. scénáře k televizním filmům *Las hijas de Mohamed* (*Mohamedovy dcery*) z roku 2004 a *Valeria* z roku 2000 nebo scénář k historickému seriálu *Isabel* z roku 2011.⁴³

Ceny za literaturu jsou autorce udělovány od roku 1986, kdy vydala své první literární dílo *¡Toma castaña!*. Dílo bylo oceněno vítězstvím v domácí literární soutěži a v roce 1987 získalo i mezinárodní literární cenu White Raven v německém Frankfurtu. Cenu White Raven autorka obdržela i v roce 1988 za dílo *La insólita campaña* a v roce 2005 za knihu

39 Maite Carranza. URL:<<https://maitecarranza.com/>> [cit. 2020-01-20].

40 Ibidem.

41 Ibidem.

42 Ibidem.

43 Ibidem.

Klan vlčice z trilogie *Válka čarodějek*. Po roce 2000 získala autorka mimo jiné třikrát cenu Edebé a dvakrát cenu Premio Protagonista Jove. V roce 2011 byla oceněna španělskou Národní cenou za literaturu pro mládež za dílo *Jedovatá slova*, které bylo kladně ohodnoceno i ve Venezuele, kde získalo cenu Premio Banco del Libro de Caracas. Literární dílo autorky bylo jako celek oceněno v roce 2014, kdy obdržela cenu Premio Cervantes Chico.⁴⁴

2.2 Galán, Ana

Ana Galán se narodila 3. září 1964 ve španělském Oviedu. Svoje dětství prožila v Madridu, kde posléze vystudovala obor Veterinářství na univerzitě Complutense. Následující dva roky pracovala na madridské veterinární klinice. Posléze se rozhodla prohloubit svoje studia, proto v roce 1989 odjela do New Yorku, kde založila vlastní rodinu a zabývala se i chovem vodících psů pro nevidomé. Následně se začala zabývat překladatelstvím medicínských témat a školních projektů, díky čemuž začala spolupracovat s nakladatelstvím. Psát knihy pro děti a mládež začala ve španělštině v New Yorku nejprve pro argentinské nakladatelství. Od roku 2008 se plně věnuje spisovatelské profesi a překladatelství a nabízí kurzy kreativního psaní pro děti.⁴⁵

Autorka se začala zabývat spisovatelskou profesí po roce 2000 v New Yorku, kde vydávala knihy pro děti ve španělštině. Mezi knihy určené latinskoamerickému čtenářstvu lze řadit díla pro předškolní děti *Un beso para cada noche (Polibek na každou noc)*, na němž spolupracovala spolu s Rodrigem Lujánem, a *Quiero ser famosa (Chci být slavná)*, které podává zmínku o slavných latinskoamerických ženách.⁴⁶

Autorka se zabývá zejména tvorbou literatury pro děti. Je autorkou poznávacích knih, které seznamují malé čtenáře s konkrétními živočichy a se způsobem jejich života. Příkladem této tvorby jsou knihy *Si yo fuera un pinguino (Kdybych byl tučňák)*, *Si yo fuera un panda (Kdybych byl panda)*. Pro nejmenší děti a děti předškolního věku píše příběhy

44 Ibidem.

45 *Anika entre libros*. URL:<<https://www.anikaentrelibros.com/autores/a/ana-galan/>> [cit. 2020-03-08]. – *La Vanguardia*. URL:<<https://www.lavanguardia.com/vida/20161019/411119949692/ana-galan-la-veterinaria-que-triunfa-con-los-cuentos-del-dragon-mondrago.html>> [cit. 2020-03-08].

46 *La Vanguardia*. URL:<<https://www.lavanguardia.com/vida/20161019/411119949692/ana-galan-la-veterinaria-que-triunfa-con-los-cuentos-del-dragon-mondrago.html>> [cit. 2020-03-08].

o zvířatech. Např. Dílo *Ratoncito Pérez muy moderno (Velmi moderní myšáček Pérez)*, které vypráví o synovi zoubkové myši, který se ujme své profese za pomoci moderní technologie. Pro děti mladšího školního věku píše fantastické a dobrodružné příběhy, které jsou založené na napětí a záhadách. Oblíbenost si získala knižní série o dracích *Mondragó*, která byla do češtiny přeložena pod názvem *Dračí srdce*. Série je dále rozvíjena v navazující sérii *Crias de dragón (Dračí mláďata)*. Mezi její nejnovější tvorbu pro děti patří série *Las tres puertas (Troje dveře)*, v níž dětské hrdinové mohou pronikat do kouzelných světů prostřednictvím magických dveří.⁴⁷

Knižní série *Dračí srdce* byla v originální podobě vydána v Madridu, posléze byla přeložena do českého jazyka. Jedná se o fantastickou literaturu určenou pro děti od 9 let. Jednotlivé knihy spojují postavy čtveřice dětských hrdinů, které žijí ve fantastickém světě inspirovaném dobou středověku, v němž každý člověk vlastní draka. Hrdinové se snaží zachránit les plný mluvících stromů, proto vyhledávají semena vzácných stromů, díky čemuž se čtenáři seznamují se stromy jako je např. sekvojovec, baobab a další. Vystupující postavy jsou statické, použitý jazyk je jednoduchý. Jednotlivé příběhy jsou dobrodružné, založené zejména na napínavých příhodách.⁴⁸

Autorka v menší míře píše i romány pro mládež, v nichž čerpá z vlastních životních zkušeností. Román *Tres años en Nueva York (Tři roky v New Yorku)* pojednává o mladíkovi, který se s rodinou přestěhoval do New Yorku. Příkladem její nejnovější tvorby pro mládež, na níž spolupracovala s Manuelem Enríquezem, je román *Cierra los ojos y mírame (Zavři oči a podívej se na mě)*, který pojednává o lásce mezi mladým slepým mužem a dívkou, která mu poskytne služby svého vodícího psa.

Méně početná je i její tvorba pro dospělé čtenáře, která je humoristicky laděná. Jejím příkladem je příručka *Cómo ahorrar sin perder la cabeza (Jak ušetřit a neztratit hlavu)*.⁴⁹

47 *Casa del libro*. URL:<<https://www.casadellibro.com/libros-ebooks/ana-galan/20081746/p1>> [cit. 2020-03-09].

48 GALÁN, A. *Dračí srdce. Velká zkouška*. 1. vydání. Brno: CPress, 2015. ISBN 978-80-264-0722-5.

49 *Asturias con niños*. URL:<<https://ocioinfantilenasturias.blogspot.com/2012/11/dragon-mondrago-en-el-buho-lector-23-de.html>> [cit. 2020-03-09].

2.3 Ruiz Zafón, Carlos

Dílo Carlose Ruize Zafóna získalo mezinárodní ohlas, díky čemuž se autor řadí mezi nejčtenější španělské autory v domácím i zahraničním prostředí.

Carlos Ruiz Zafón se narodil 25. září 1964 v Barceloně. Navštěvoval místní jezuitskou školu a později studoval žurnalistiku na barcelonské univerzitě. Pracoval v oblasti reklamy, kde dosáhl pozice kreativního ředitele. V 90. letech 20. století se rozhodl plně věnovat spisovatelské činnosti, v níž se zaměřil na literaturu, která byla určena pro mládež i dospělé čtenáře:

„... pokud jsem dobře odvedl svou práci, zaujmou mladé čtenáře ve věku od devíti do devadesáti let.“⁵⁰

„Věřím, že se ti příběh bude líbit, ať už jsi skutečně mladý čtenář, nebo se jen do mládeži toužíš na chvíli vrátit.“⁵¹

V roce 1994 se přestěhoval do Los Angeles v USA, kde se chtěl vedle spisovatelství věnovat i scénáristice. Autor zemřel předčasně 19. června 2020 na rakovinu tračnicku.⁵²

Autor byl ve své románové tvorbě ovlivněn spisovateli 19. století. Ve svém díle mísil charakteristické rysy historického a gotického románu s prvky fantastickými a dobrodružnými. Prvním románem autora bylo dílo *Knize z mlhy (El príncipe de la niebla)* z roku 1993, které zvítězilo v literární soutěži a získalo pozitivní ohlas od literární kritiky i čtenářů. Následujícího roku byl publikován román *Půlnoční palác (El palacio de la medianoche)*, jehož děj je situován do indického města Kalkata, a v roce 1995 vyšlo dílo *Zářijová světla (Las luces de septiembre)*. Později byla první tři autorova díla sloučena do trilogie *Mlha (La trilogía de la niebla)*. V roce 1999 byl vydán román *Marina*. Po roce 2000 autor publikoval svůj nejoceňovanější román *Stín větru (La sombra del viento)* z roku 2001, který byl prvním dílem tetralogie *Pohřebiště zapomenutých knih (El cementerio de los libros olvidados)*, které dále zahrnovalo knihy *Andělská hra (El juego del ángel)* z roku 2008, *Nebeský vězeň (El prisionero del cielo)* z roku 2011 a *Labyrint duchů (El laberinto)*

50 RUIZ ZAFÓN, C. *Půlnoční palác*. 1. vyd. V Praze: CoBoo, 2014. S. 7 – 8.

51 RUIZ ZAFÓN, C. *Zářijová světla*. 1. vyd. V Praze: CoBoo, 2014. S. 6.

52 *Biografías y Vidas: La Enciclopedia Biográfica en Línea*. URL:

<https://www.biografiasyvidas.com/biografia/r/ruiz_zafon.htm> [cit. 2021-01-20].

de los espíritus) z roku 2016. V roce 2020 byla posmrtně publikována sbírka autorových povídek *La ciudad de Vapor (Město páry)*, která obsahuje mimo jiné povídky *El Príncipe de Parnaso (Princ z Parnasu)*, *Gaudí en Manhattan (Gaudí na Manhattani)* či *Una señorita de Barcelona (Dívka z Barcelony)*.⁵³

Čtyřdílný románový cyklus pohřebiště zapomenutých knih byl v českém prostředí vydán po roce 2000. Jedná se o ságu, která pojednává o rodině antikváře Sempereho. Jednotlivé romány vyprávějí samostatný příběh, jsou však navzájem propojeny postavami, vedlejšími dějovými liniemi, tématy i jednotlivými motivy. Děj románů se odehrává v období od 30. let 20. století do 60. let 20. století v Barceloně. Zobrazuje španělskou společnost během španělské občanské války a období frankismu. Tetralogie se vyznačuje bohatou slovní zásobou, která užívá odborných i cizojazyčných výrazů, originálních metafor stejně jako nespisovné podoby jazyka, charakteristický je pro ni humor plynoucí z četných aforismů a snaha autora zprostředkovat tajemnou atmosféru Barcelony na základě jejich popisů. Příběhy se vyznačují napínavým dějem, který má spojitost s tzv. pohřebištěm zapomenutých knih, kde jsou knihy uchovávány a chráněny před možným zničením. Jednou z hlavních myšlenek díla je úvaha o duši knih, která ožívá v rukou čtenáře.⁵⁴

Carlos Ruiz Zafón je držitelem ceny Edebé za literaturu pro mládež, kterou získal za svůj první román *Kníže z mlhy* z roku 1993. Jeho román *Stín větru* z roku 2001 se zařadil mezi finalisty soutěže Fernando Lara 2000, avšak oceněn byl až o několik let později. V roce 2004 dílo získalo cenu José Manuel Lara Hernández, stalo se nejčtenějším dílem ve Španělsku a bylo přeloženo do čtyřiceti jazyků, čímž si získalo značný ohlas i v zahraničí. Ve Španělsku následovala ocenění La Vanguardia a Premio Protagonistas. Ve Francii získal román pět ocenění včetně ceny za nejlepší zahraniční knihu, v USA získal čtyři literární ocenění a byl doporučen Veřejnou knihovnou v New Yorku, ve Velké Británii obdržel dvě ceny za literaturu a byl zařazen na seznam dvaceti pěti nejlepších knih za posledních dvacet pět let u knihkupeckého řetězce Waterstones. Autor byl za tento román vyznamenán i v Nizozemsku, Belgii, Norsku, Kanadě a v Portugalsku.⁵⁵

53 *Aloha Críticón: Cine, música y literatura*. URL:

<<https://www.alohacriticon.com/literatura/escritores/carlos-ruiz-zafon/>> [cit. 2021-01-20]. – *Biografías y Vídas: La Enciclopedia Biográfica en Línea*. URL:

<https://www.biografiasyvidas.com/biografia/r/ruiz_zafon.htm> [cit. 2021-01-20]. – *Nuevatribuna.es*. URL: <<https://www.nuevatribuna.es/articulo/cultura--ocio/carlos-ruiz-zafon-narrador-visionario/20200628120415176630.html>> [cit. 2021-01-20].

54 RUIZ ZAFÓN, C. *Nebeský vězeň*. Vyd. 1. Praha: Knižní klub, 2013. S. 5.

55 *Biografías y Vídas: La Enciclopedia Biográfica en Línea*. URL:

2.4 Sierra i Fabra, Jordi

Jordi Sierra i Fabra je jedním z nejčtenějších a nejuznávanějších literárních autorů ve Španělsku. Dle oficiálních dat se v roce 2002 zařadil mezi deset nejčtenějších autorů ve španělském školním prostředí, jako jediný se zaměřením na literaturu pro děti a mládež. Stal se rovněž nejčtenějším a nejžádanějším španělským autorem současnosti ve španělských knihovnách. V roce 2017 mu byla Ministerstvem školství, kultury a sportu udělena zlatá medaile Za zásluhy v krásných uměních. Katalánská autonomní vláda mu udělila v roce 2018 vyznamenání la Creu de Sant Jordi (Kříž sv. Jiří), které je nejvyšším katalánským oceněním za zásluhy Katalánsku.⁵⁶

Jordi Sierra i Fabra se narodil v Barceloně 26. července roku 1947. V 60. letech studoval stavební inženýrství a začal pracovat ve stavební firmě. Jeho zájem o kulturu brzy ovlivnil jeho profesní směřování. Opustil svoje studia a začal spolupracovat na hudebních projektech Radia Barcelona, jehož se stal komentátorem. V roce 1970 se stal ředitelem týdeníku o hudbě *Disco Express*, podílel se na zakládání hudebních časopisů, v jejichž redakcích působil. V roce 1974 se stal výkonným ředitelem měsíčníku *Popular 1*, který se jako jeden z prvních španělských časopisů zabýval rockovou hudbou. Na konci 70. let 20. století opustil vysoké funkce, které zastával v tisku, aby se mohl více věnovat literární činnosti. Jeho literární zájem se nadále zaměřoval na hudební problematiku. Od 80. let se plně věnoval literatuře, v níž se začal orientovat zejména na literaturu pro děti a mládež. Vedle vlastní literární tvorby se začal zabývat přednáškovou činností na téma literatury pro děti a mládež ve Španělsku i v zahraničí, aktivně se účastnit domácích i mezinárodních kongresů a konferencí o literatuře pro děti a mládež, a podporovat mladé a začínající spisovatele prostřednictvím vlastních nadací. V roce 2011 byl jakožto první autor literatury pro děti a mládež jmenován členem rady Institutu Cervantes, který se zaměřuje na podporu a výuku španělského jazyka a na propagaci španělské a latinskoamerické kultury.⁵⁷

<https://www.biografiasyvidas.com/biografia/r/ruiiz_zafon.htm> [cit. 2021-01-20]. – *Carlos Ruiz Zafón*. URL: <<https://www.carlosruizzafon.com/reconocimientos.php>> [cit. 2021-01-20].

56 *Biblioteca Virtual Miguel de Cervantes*. URL:

<http://www.cervantesvirtual.com/portales/sierra_i_fabra/autor_semblanza_profesional/> [cit. 2021-04-08]. – *Generalitat de Catalunya*. URL: <https://presidencia.gencat.cat/es/ambits_d_actuacio/premis/creus-de-sant-jordi/index.html> [cit. 2021-04-08]. – *Jordi Sierra i Fabra*. URL: <http://sierraiabra.com/?page_id=62&lang=es> [cit. 2021-04-08].

57 *La Vanguardia*. URL: <<https://www.lavanguardia.com/libros/20110908/54212987497/espert-sierra-i-fabra-y-restrepo-nuevos-vocales-del-instituto-cervantes.html>> [cit. 2021-04-09]. – *Jordi Sierra i Fabra*. URL: <http://sierraiabra.com/?page_id=62&lang=es> [cit. 2021-04-11].

Spisovatel založil v roce 2004 v Barceloně Nadaci Jordi Sierra i Fabra a v kolumbijském Mendellínu, který je partnerským městem Barcelony, Nadaci Taller de Letras Jordi Sierra i Fabra para America Latina. Nadace fungují i v současnosti a kladou si za cíl podpořit mladé autory a podnítit snahy o literární tvorbu mezi španělsky (popř. katalánsky) mluvící mládeží. Nadace začala v roce 2005 vyhlašovat na mezinárodní úrovni literární cenu Premio Literario Jordi Sierra i Fabra, která je udělována začínajícím španělským a latinskoamerickým spisovatelům za jejich literární počiny. Nadací je vydáván i dětský literární časopis *El conde letras*. Nadace je oceňována na domácí španělské i mezinárodní úrovni. V roce 2015 získala Čestnou medaili města Barcelony. Nadace byla od roku 2007 kladně hodnocena společností IBBY, již byla opakovaně nominována na cenu IBBY-Asahi Reading Promotion Award, která je od roku 1986 každoročně udělována institucím, které se aktivně podílejí na podporování čtenářské gramotnosti u dětí a mládeže. Tuto cenu získala Nadace Jordi Sierra i Fabra v roce 2010.⁵⁸

Jordi Sierra i Fabra inklinoval k literární tvorbě již v dětských letech. Na sklonku 60. let přispíval svými články do barcelonského a madridského tisku. Ve své publikační činnosti se nejprve zabýval zejména hudebním žánrem, v němž se věnoval historií hudby a zpracovávání životopisů hudebníků. V roce 1972 vydal svoji první publikaci *1962 – 1972 Historia de la Música Pop (1962 – 1972 Dějiny populární hudby)*, která byla první knihou tohoto žánru, jež byla ve Španělsku vydána, a vyvolala vysoký zájem čtenářů. Ze 70. let 20. století pochází i knižní kolekce *Música de Nuestro Tiempo (Hudba naší doby)*, která rovněž obsahuje dějiny hudby a životopisy významných osobností, které byly s hudebním prostředím spjaty. Hudebním tématům se autor věnoval i ve své tvorbě pro děti a mládež. Jeho kniha *El jóven Lennon (Mladý Lennon)* o Johnu Lennonovi z roku 1988 vyvolala značný ohlas v rámci literatury pro děti a mládež. V 90. letech se věnoval problematice skupiny Beatles v knihách *Diccionario de los Beatles (Slovník Beatles)* a *Diario de los Beatles (Deník Beatles)*, které patří mezi první publikace tohoto charakteru ve Španělsku. Jordi Sierra i Fabra je i autorem pětidílné encyklopedie rockové hudby, kterou vydal v 90. letech v Itálii a ve Španělsku pod názvem *Los grandes del Rock de la A a la Z (Rockoví velikáni od A do Z)*.⁵⁹

V 80. letech se v autorově literární tvorbě začala projevovat nevyhraněnost v rámci

58 IBBY. URL:<<https://www.ibby.org/es/awards-activities/awards/el-premio-ibby-asahi-de-promocion-de-lectura>> – Fundació Jordi Sierra i Fabra. URL:<<http://fundaciosierraifabra.org/>> [cit. 2021-04-12].

59 Fundació Jordi Sierra i Fabra. URL:<<http://fundaciosierraifabra.org/>> [cit. 2021-04-11].

literárních žánrů i výběru témat literárních děl. Spisovatel se začal zabývat zejména literaturou pro děti a mládež, ale i tvorbou pro dospělé čtenáře, pokračoval v zájmu o hudební témata, která rozšířil o témata sportovní a společenská, tvořil science-fiction, gotický román, realistický román, poezii a zabýval se i tvorbou scénářů pro televizní filmy a seriály.⁶⁰

Romány žánru science-fiction začal tvořit v 80. letech 20. století. Z této doby pochází trilogie pro mládež označovaná souhrnným názvem *El ciclo de las Tierras (Cyklus Zemí)*, která pojednává o střetu lidí a strojů. V 90. letech vytvořil dobrodružný cyklus pro děti *Zack Galaxy*, který byl pojat jako komiks.⁶¹

V 90. letech se zaměřil na tvorbu realistických románů, v nichž zpracovával aktuální náměty a zabýval se sociálně patologickými jevy. Do této skupiny románů lze zařadit romány *Malas tierras (Špatné půdy)*, které reflektují problematiku dárcovství orgánů, *El tiempo del olvido (Čas zapomnění)*, který se věnuje tématu terorismu, román *La música del viento (Hudba větru)*, který poukazuje na otázku dětské práce. Značný ohlas zaznamenal jeho román *Campos de fresas (Jahodová pole)* z roku 1997, odkazující svým názvem na skladbu hudební skupiny Beatles, který se věnuje tématu drog. Téma uprchlictví zpracoval v románech *Noche de luna en el estrecho (Měsíčná noc v průlivu)* a *Las alas del sol (Křídla slunce)*, v nichž opustil španělské prostředí. Jihoamerické náměty ovlivnily román *La memoria de los seres perdidos (Paměť zapomenutých bytostí)* a autobiografický román *Victor Jara*. Od 90. let 20. století pracoval na knižním souboru knih pro děti, který tvoří patnáct knih a je souhrnně označován pod názvem *Los libros de Víctor y Compañía (Knihy o Victorovi a společnicích)*.⁶²

Po roce 2000 zaznamenalo značný literární úspěch zejména dílo pro děti *Franz Kafka a panenka cestovatelka* z roku 2006. Dílo *Franz Kafka a panenka cestovatelka* obdrželo španělskou Národní cenu za literaturu pro děti a mládež (Premio Nacional de Literatura Infantil y Juvenil) a katalánskou literární cenu Premio Protagonista Jove. Na Čestné listině IBBY bylo zapsáno dílo *La piel de la memoria (Kůže paměti)* z roku 2002, jehož hlavní postavou je chlapec z Mali, který je prodán do otroctví,⁶³ a román *Historia de un segundo (Příběh jedné vteřiny)*, který pojednává o lásce mezi chudým chlapcem a bohatou dívkou.⁶⁴

60 Jordi Sierra i Fabra. URL:<http://sierraifabra.com/?page_id=490&lang=es> [cit. 2021-04-11].

61 Ibidem.

62 Ibidem.

63 Eurotimes Alicante. URL:<<https://eurotimesalicante.wordpress.com/2020/02/03/la-piel-de-la-memoria/>> [cit. 2021-04-12].

64 *El Templo de las Mil Puertas*. URL:<<http://www.eltemplodelasmilpuertas.com/critica/historia->

Mezi další oceňované romány pro děti a mládež, které byly vydány po roce 2000 patří dílo *En un lugar llamado guerra (Na místě zvaném válka)*, jehož hlavním tématem je válka, nebo dílo *Llamando a las puertas del cielo (Klepání na nebeskou bránu)*, které pojednává o studentce medicíny, která odcestuje do Indie.⁶⁵

Mezi jeho nejnovější oceňované publikace pro děti a mládež patří např. román *Como lágrimas en la lluvia (Jako slzy v dešti)*, jehož hrdinkou je dospívající dcera slavného hudebníka, či dílo *El aprendiz de brujo y Los Invisibles (Čarodějnický učeň a Neviditelní)*, které pojednává o čarodějnickém učedníkovi dětského věku.

Z tvorby pro dospělé čtenáře mají ohlas policejní romány autora, např. knižní série *Inspector Mascarell*. Nejnovějším dílem pro dospělé čtenáře, které získalo literární ocenění, je román *Sombras en el tiempo (Stíny v čase)*, který zobrazuje situaci rodiny, která se v roce 1949 přistěhovala do Barcelony.⁶⁶

Literární díla spisovatele byla opakovaně vybírána pro převedení do filmové či divadelní podoby. Příkladem může být román *Campos de fresas* z 80. let 20. století, který získal filmovou i divadelní podobu. V roce 2010 byl divadelně ztvárněn příběh *Franz Kafka a panenka cestovatelka*, na jehož základě bylo představeno v roce 2013 ve Francii baletní vystoupení *Le voyage de la poupée de Kafka* a v Itálii divadelní hra. Na základě knihy *El joven Lennon* vznikl v roce 2013 v Barceloně muzikál *Lennon*.⁶⁷

Autorovo literární dílo bylo oceňováno v literárních soutěžích již od 70. let 20. století. První literární cenu obdržel v roce 1975. Od 80. let začlo být oceňováno jeho dílo tvořené pro děti a mládež. První literární cenu v tomto žánru obdržel již v roce 1981 za svůj první román určený pro děti a mládež *El cazador (Lovec)*. Následně získaly jeho romány dvakrát cenu Premio Gran Angular nakladatelství SM. V 90. letech 20. století byl mimo jiné dvakrát oceněn v soutěži CCEI za nejlepší knihu pro mládež, cenou Edebé i cenou Libro de Oro. Po roce 2000 opět získal cenu CCEI i cenu Edebé. V roce 2007 obdržel Národní cenu za literaturu pro děti a mládež za knihu *Franz Kafka a panenka cestovatelka*. V roce 2012 obdržel ocenění Premio Cervantes Chico za své dílo a za propojení kultur prostřednictvím svých nadací. V současnosti je držitelem více než 40 španělských a

segundo/324/> [cit. 2021-04-12].

65 Jordi Sierra i Fabra. URL:<http://sierraifabra.com/?page_id=62&lang=es> [cit. 2021-04-11].

66 Culturamas. URL:<<https://www.culturamas.es/2012/02/02/entrevista-a-jordi-sierra-i-fabra-por-sombras-en-el-tiempo/>> [cit. 2021-04-11]. – Jordi Sierra i Fabra. URL:<http://sierraifabra.com/?page_id=5007&lang=es> [cit. 2021-04-11].

67 Jordi Sierra i Fabra. URL:<http://sierraifabra.com/?page_id=62&lang=es> [cit. 2021-04-11].

katalánských literárních cen.⁶⁸

Literární dílo spisovatele je oceňováno i na mezinárodní úrovni. Je držitelem mexické a ekvádorské Mezinárodní literární ceny a brazilské Národní ceny za literaturu pro děti a mládež, kterou obdržel dvakrát. V 90. letech byl dvakrát nominován na cenu White Ravens, jejíž nominace dvakrát obdržel i po roce 2000. Celkem třikrát byl nominován na Cenu Hanse Christiana Andersena a na Cenu Astrid Lindgrenové. Dvakrát byl oceněn mezinárodní organizací IBBY, kdy bylo jeho dílo *La piel de la memoria* zapsáno na Čestnou listinu IBBY 2005 a dílo *Historia de un segundo* na Čestnou listinu IBBY 2012.⁶⁹

Spisovatel publikuje svá díla ve španělštině a katalánštině, v nižší míře i v galicijštině a baskičtině. Literární díla Sierry i Fabry se začala překládat do cizích jazyků v 80. letech. V českém jazyce byl v roce 2010 vydán román pro mládež *Holky jako nitky* a v roce 2011 bylo vydáno oceňované dílo *Franz Kafka a panenka cestovatelka*.

Dílo pro děti *Franz Kafka a panenka cestovatelka* vypráví příběh Franze Kafky, který v parku potkal dívku, jež plakala pro svou ztracenou panenku. Franz Kafka, který chtěl dívku utěšit, si vymyslel příběh o cestách panenky za dobrodružstvím, které dokládal dopisy, které jménem panenky dívce zasilal. Příběh je psán srozumitelným jazykem, který užívá kratších vět a je přizpůsoben věku čtenářů. Orientuje se zejména na rozvoj dětské fantazie. Zabývá se tématem vztahu dětí a dospělých lidí. Zdůrazňuje motivy nevinnosti a laskavosti.⁷⁰

68 Ibidem.

69 Ibidem.

70 SIERRA I FABRA, J. *Franz Kafka a panenka cestovatelka*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2011.

3 Čeští překladatelé a vydavatelé nejnovější španělské literatury pro děti a mládež

3.1 Překladatelé nejnovější španělské literatury pro děti a mládež

Překlad díla *Franz Kafka a panenka cestovatelka* byl proveden filoložkou Hanou Bumbovou, která je tiskovou mluvčí Jihočeské univerzity, redaktorkou univerzitních periodik a katalogů a zabývá se překlady ze španělštiny. Série knih *Dračí srdce* byla přeložena Kateřinou Hoškovou. Knižní série *Válka čarodějek* byla přeložena Vladimírem Medkem, který je překladatelem např. díla J. K. Rowlingové a G. Garcíi Márqueze a je držitelem Ceny Josefa Jungmanna za práci na knize *Polský jezdec* od Antonia Muñoze Moliny. Román pro dívky *Holky jako nitky* přeložila Daniela Šašková a román *Jedovatá slova Lucie Trägerové*. Romány Carlose Ruize Zafóna přeložila hispanistka Athena Alchazidu, která působí jako odborná asistentka na Ústavu románských jazyků a literatur na Masarykově univerzitě v Brně.⁷¹

Seznam překladatelů:

- Alchazidu, Athena
- Bumbová, Hana
- Hošková, Kateřina
- Medek, Vladimír
- Šašková, Daniela
- Trägerová, Lucie

⁷¹ *Databáze knih*. URL: <<https://www.databazeknih.cz/zivotopis/athena-alchazidu-113788>> [cit. 2021-02-25]. – *iDnes.cz*. URL: <https://www.idnes.cz/kultura/literatura/vladimir-medek-prekladatel-rozhovor-harry-potter-stromy-znamenaji-svet.A210114_230400_literatura_kiz> [cit. 2021-02-25].

3.2 Čeští vydavatelé španělské literatury pro děti a mládež

Díla španělské literatury pro děti byla v českém prostředí publikována v prvních vydáních. Knihu *Franz Kafka a panenka cestovatelka* vydalo nakladatelství Albatros, které je nejstarší české nakladatelství zaměřující se na literaturu pro děti a mládež. Sérii knih *Drači srdce* autorky Any Galán publikovalo nakladatelství CPress, které reaguje na aktuální poptávku čtenářů.⁷²

Španělské knihy pro mládež byly v prvních vydáních publikovány nakladatelstvím Cooboo, které se orientuje zejména na knihy pro mládež. Jedná se o knihy spisovatelky Maite Carranzové ze série *Válka čarodějek*, o autorčin román *Jedovatá slova* a o román Jordiho Sierry i Fabry *Holky jako nitky*.⁷³

Dílo Carlose Ruize Zafóna *Stín větru* bylo v českém prostředí publikováno v pěti vydáních od roku 2006, třikrát nakladatelstvím Dokořan a dvakrát nakladatelstvím Knižní klub, které publikovalo ve dvou vydáních i jeho román *Andělská hra*. Román *Nebeský vězeň* byl publikován rovněž ve dvou vydáních, kdy poprvé knihu vydal Knižní klub a podruhé nakladatelství Euromedia Group pod nakladatelskou značkou Kalibr, které navázalo na nakladatelskou značku Knižní klub. Nakladatelství Kalibr uskutečnilo i vydání autorova posledního románu *Labyrint duchů*. Nakladatelská značka Kalibr se orientuje na díla, pro jejichž děj je charakteristické napětí.⁷⁴

3.3 Španělští vydavatelé literatury pro děti a mládež

Originální verzi knihy *Franz Kafka a panenka cestovatelka* vydalo nakladatelství Siruela, které je držitelem Národní ceny za nejlepší nakladatelskou činnost z roku 2004. Toto dílo již bylo ve Španělsku vydáno v 25 vydáních.⁷⁵

První díl knižní série *Drači srdce* byl vydán nakladatelstvím Everest, které se zaměřuje na španělsky psanou literaturu pro děti a mládež. Ostatní díly této série byly vydány

⁷² *Naše nakladatelství*. URL: <<https://www.nasenakladatelstvi.cz/>> [cit. 2021-02-25].

⁷³ *Cooboo*. URL: <<https://www.cooboo.cz/c/o-nas/>> [cit. 2021-02-25].

⁷⁴ *Databáze knih*. URL: <<https://www.databazeknih.cz/nakladatelstvi/knizni-klub-96>> [cit. 2021-02-25]. –

Trh knih. URL: <<https://www.trhknih.cz/kniha/bfi93gl5>> [cit. 2021-02-25].

⁷⁵ *Siruela*. URL: <<https://www.siruela.com/laeditorial.php>> [cit. 2021-02-25].

nakladatelstvím Planeta, které se orientuje na masovou kulturu.⁷⁶

Do češtiny přeložená díla spisovatelky Maite Carranzy byla v originále vydána nakladatelstvím Edebé, které se zaměřuje na vzdělávací publikace a literaturu pro děti a mládež.⁷⁷

Román pro dívky *Holky jako nitky* spisovatele Jordiho Sierry i Fabry bylo publikováno již ve dvaceti dvou vydáních nakladatelstvím Alfaguara, které bylo založeno v roce 1964 spisovatelem a držitelem Nobelovy ceny za literaturu Camilem José Celou. Nakladatelství se zaměřuje zejména na literární kvalitu vydávaných děl.⁷⁸

Dílo Carlose Ruize Zafóna bylo vydáno výše zmíněným nakladatelstvím Planeta. Nakladatelství Planeta založil José Manuel Lara Hernández v roce 1949 v Barceloně. Skupina Planeta je největší nakladatelskou skupinou pro španělsky mluvící země, která sdružuje více než 70 nakladatelských značek.⁷⁹

76 Everest. URL: <<https://www.everest.es/quienes-somos/>> [cit. 2021-02-25].

77 Grupo Edebé. URL: <https://edebe.com/grupo_edebe/quienes_somos.asp> [cit. 2021-02-25].

78 Penguin Random House Grupo Editorial. URL:

<<https://www.penguinrandomhousegrupoeditorial.com/sellos/>> [cit. 2021-02-25].

79 Grupo Planeta. URL: <<https://www.planeta.es/es/el-grupo-planeta>> [cit. 2021-02-25].

4 Analýza a interpretace českých překladů nejnovější španělské literatury pro děti a mládež

4.1 Válka čarodějek

Válka čarodějek (*La guerra de las brujas*) je trilogií autorky Maite Carranzy. Trilogii tvoří knihy *Klan vlčice* z roku 2005, *Ledová pustina* z roku 2006 a *Odina kletba*, která byla vydána v roce 2007. Trilogie byla v originále vydána španělským nakladatelstvím Edebé, v českém překladu byly knihy vydány v letech 2010, 2011 a 2012 nakladatelstvím Coobook.

Dílo se opírá o příběhy, které vzešly z lidové představivosti i o reálná historická fakta. Trilogie *Válka čarodějek* byla inspirována inkvizičními procesy, zejména procesem ve španělské obci Zugarramurdi,⁸⁰ která leží v blízkosti Pyrenejského pohoří a již se týká řada legend o španělském čarodějnictví. Inkviziční procesy zde byly vedeny v roce 1610. Mezi jejich oběti patřily porodní báby, bylinkářky a léčitelky, které byly obviněny z travičství i z jiných čarodějnických praktik.⁸¹ Hrdinky trilogie mají charakter čarodějnic ze 17. století, avšak autorka vychází z předpokladu, že ženy, které se zabývají okultními vědami a magií, mají své komunity i v současnosti, proto děj knihy zasazuje do aktuálního reálného prostředí.⁸²

Knihy trilogie jsou propojeny postavami protagonistek Anaid, dospívající dívky, a její matky Selene. První díl trilogie *Klan vlčice* odhaluje Anaid jako mladou čarodějkou z rodu Omar a vypráví čarodějnickou historii čarodějných rodů. Dobré čarodějky Omar, které své životy žijí jako obyčejné ženy a matky, se musí skrývat před obávanými čarodějkami z rodu Odiš, které získávají svou nesmrtelnost z krve mladých čarodějek Omar. Čarodějky Omar i Odiš očekávají příchod vyvolené čarodějky, která rozhodne válku mezi oběma rody. Protagonistka Anaid, pro kterou jsou vlastní starosti všech dospívajících dívek, postupně poznává své čarodějné schopnosti, učí se začleňovat do čarodějnického klanu a

80 *El confidencial*. URL: <https://www.elconfidencial.com/alma-corazon-vida/2014-02-22/la-autentica-historia-de-zugarramurdi-que-da-mas-miedo-que-la-de-ficcion_91964/> [cit. 2020-11-08].

81 *Edebe*. URL: <<https://prensa.edebe.com/wp-content/uploads/2018/06/Guerra-de-las-brujas-de-Maite-Carranza-clipping-prensa.pdf>> [cit. 2020-11-08].

82 *Edebe*. URL: <<https://prensa.edebe.com/wp-content/uploads/2018/06/Guerra-de-las-brujas-de-Maite-Carranza-clipping-prensa.pdf>> [cit. 2020-11-08].

sama se vydává na nebezpečnou cestu do přízračného světa, aby z něj vysvobodila svoji matku Selene. Selene vystupuje jako vyvolená čarodějka, čímž se snaží ochránit svoji dceru Anaid, která je skutečnou vyvolenou.

Druhý díl *Ledová pustina* odhaluje tajemství původu Anaid. Selene své dceři vypráví svůj životní příběh. Selene opustila svou zemi, rodinu a zřekla se svých čarodějných schopností, aby mohla být s Gunnarem, do kterého se zamilovala. Gunnar a Selene podstoupili dobrodružnou cestu na sever, během níž Selene zjistila, že Gunnar je syn čarodějky Odiš, mocné Ledové královny Cristine Olafové. Selene mu proto přestala věřit. Anaid, která se narodila v Grónsku pod ochranou medvědice, zjišťuje, že nese geny čarodějek Omar i čarodějek Odiš.

Třetí díl trilogie *Odina kletba* pojednává o vyvrcholení války čarodějek. Anaid se má ujmout vlády nade všemi čarodějkami, proto musí přemoci vládkyně čarodějek Odiš, jimiž jsou bohyně Baalat, hraběnka Báthoryová a Ledová královna, její babička. Anaid však s Gunnarem opouští matku a zůstává pod vedením svojí babičky Cristine, která je čarodějkou Odiš. Anaid začíná upřednostňovat svoji touhu po první lásce před svým posláním. Její sobecké skutky ji však mění v čarodějkou Odiš. Anaid musí překonat a zapřít sama sebe, aby pomohla ostatním čarodějkám.

Trilogii *Válka čarodějek* lze začlenit do žánru fantasy literatury, která se začala rozvíjet ve 2. polovině 20. století v anglické a americké literatuře. Fantasy literatura je charakteristická propojením reálných a fantastických prvků, které nabízejí průnik do odlišných dimenzí světa. V trilogii *Válka čarodějek* se uplatňuje cestování do minulosti, do světa mrtvých a do paralelního přízračného světa. Trilogie klade důraz na dobrodružnost děje a dějové napětí, které se přibližuje svému vrcholu ve více situacích. Zdůrazněn je výrazný protiklad dobra a zla, který je ztvárněn pomocí vystupujících postav. Dobro v trilogii zastupují čarodějky rodu Omar, zlo čarodějky Odiš.⁸³

Fantasy literatura bývá spjata s anglosaským prostředím a jeho mytologií. Maite Carranza touto trilogií navazuje na tradici fantasy literatury založené J. R. R. Tolkienem, který ve svém díle vytvořil umělou mytologii.⁸⁴ Jejím cílem je adaptovat fantastický svět do španělského prostředí a začlenit jej do místních tradic. Maite Carranza rovněž vytváří vlastní umělou mytologii, kterou opírá o citace fiktivních proroctví, a vytváří i vlastní

83 LEDERBUCHOVÁ, L. *Průvodce literárním dílem: výkladový slovník základních pojmů literární teorie*.

1. vyd. Jinočany: H & H, 2002. – URBANOVÁ, S. A KOL. *Sedm klíčů k otevření literatury pro děti a mládež 90. let XX. století: (reflexe české tvorby a recepce)*. Olomouc: Votobia, 2004. S. 243.

84 URBANOVÁ, S. A KOL. *Sedm klíčů...* S. 242.

umělý jazyk. Prostřednictvím světa fikce se autorka snaží čtenáře seznamovat s původními příběhy dané oblasti.⁸⁵ Výkon magických praktik byl ve středomořské kultuře spojován zejména se ženami, proto autorka zvolila za protagonistky čarodějky.⁸⁶⁸⁷

Trilogie je explicitně určena mládeži. Nese charakteristiky, které jsou vlastní románům pro dívky. Fantastický svět je v trilogii úzce spjat se světem reálným v rámci děje i samotného tématu. Autenticky zobrazuje konflikty, které jsou typické pro období dívčího dospívání. Hlavní postavou je čtrnáctiletá dívka Anaid, která se i přes své čarodějnické schopnosti zabývá otázkami, které se týkají první lásky, pravého přátelství, konfliktů s matkou, nízkého sebevědomí spojeného s pocitem vydědění. V trilogii vystupují převážně realisticky pojaté postavy žen. Mnohé epizody jsou líčeny z dívčího pohledu:

„... políbili jsme každého z mořských berserků, kteří kupodivu voněli levandulí a chutnali jako jablkový koláč, i když se čtrnáct dnů lopotili ve velrybí krvi a tuku...“⁸⁸

Realistické i fantastické rysy díla jsou umocňovány za pomoci užitého jazyka. Realističnosti je dosahováno zejména v dialozích, v nichž je užíván jazyk hovorový, který je typický pro dospívající čtenáře. Charakteristické jsou jednoduché výpovědi, časté užití zvolání, expresivních výrazů a částic, které jsou typické pro hovorový jazyk, nebo užití studentského slangu:

„Naše šprtna.“⁸⁹

„Proč jsi na tu námu mrknul?“⁹⁰

Pro zesílení realističnosti a dosažení výraznější charakterizace postav je užito cizojazyčných výrazů, které postavy vystihují. Příkladem je postava italské dívky Clodie:

„Mamma mia!“⁹¹

V knihách jsou uvedeny přesné citace e-mailových či jiných zpráv, jejichž autory jsou vystupující postavy. Tyto zprávy jsou citovány včetně pravopisných chyb, čímž vytvářejí

85 Edebe. URL: <<https://prensa.edebe.com/wp-content/uploads/2018/06/Guerra-de-las-brujas-de-Maite-Carranza-clipping-prensa.pdf>> [cit. 2020-11-08].

86 Ibidem.

87 Ibidem.

88 CARRANZA, M. *Válka čarodějek. Ledová pustina*. 1. vyd. V Praze: Coobook, 2011. S. 219.

89 CARRANZA, M. *Válka čarodějek. Klan vlčice*. 1. vyd. V Praze: Coobook, 2010. S. 15.

90 CARRANZA, M. *Válka čarodějek. Odina kletba*. 1. vyd. V Praze: Coobook, 2012. S. 96.

91 CARRANZA, M. *Válka čarodějek. Ledová pustina*. S. 72.

dojem autentičnosti:

„Si tady se mnou...“⁹²

Naproti tomu charakteristiky prostředí, citovaná proroctví a pasáže z čarodějných knih, jejichž cílem je navodit mystickou atmosféru, se vyznačují spisovným jazykem, delšími souvětími, bohatou slovní zásobou, začleněním knižních výrazů, archaismů a poetismů, užitím přirovnání a metafor, které umocňují dvojsmyslnost a nejednoznačnost:

„Oheň a krev pro vyvolenou, jež bude vládnout žezlem.

Oheň a krev pro vyvolenou, již bude vládnout žezlo.“⁹³

„Slunce si osedlá

a bude třímat lumu.“⁹⁴

Obdobnou funkci zastávají i popisy některých, zejména epizodických, postav, u nichž se rovněž uplatňují metafory a přirovnání:

„Byl tajuplný jako obzor s přesypy, jež neustále měnily tvar, a zářivý jako hvězdy zaplňující noc.“⁹⁵

Typické je i časté užití personifikací:

„Hory ztrestají ty, kteří si troufají přespříliš.“⁹⁶

„Slunce, unavené svou poutí, toužilo ponořit se do moře a zchladit své horoucí paprsky.“⁹⁷

V textu se objevuje i hra se slovy, jejímž příkladem je jméno protagonistky Anaid, což je pozpátku čtené jméno Diana.

V trilogii je citován umělý jazyk, který vymyslela autorka pro potřeby vytvoření vlastní umělé mytologie. Jedná se o starodávný jazyk čarodějek, kterému rozumí jen ony a používají jej pro svá zaklínadla:

92 CARRANZA, M. *Válka čarodějek. Ledová pustina*. S. 159.

93 CARRANZA, M. *Válka čarodějek. Klan vlčice*. S. 141.

94 CARRANZA, M. *Válka čarodějek. Klan vlčice*. S. 354.

95 CARRANZA, M. *Válka čarodějek. Odina kletba*. S. 215.

96 CARRANZA, M. *Válka čarodějek. Klan vlčice*. S. 142.

97 CARRANZA, M. *Válka čarodějek. Odina kletba*. S. 345.

„*Soramar noicalupirt ne litasm*“⁹⁸

V textu se objevují i pojmy odborné nebo pojmy z historie či z mytologie:

„*Vtrhla jsi mi do života jako strandhögg*.“⁹⁹

Trilogie se vyznačuje realistickým stylem s humornými prvky, který se spojuje s prvky fantastickými.¹⁰⁰ Humor vychází z dialogů postav, charakteristik vybraných postav a z jednotlivých epizod:

„*K jejímu úžasu se k nim přiřítla teta Criselda v hrůzostrašném přestrojení za advokátku z televize...*“¹⁰¹

Výrazné je zařazení prvků didaktického charakteru, které mají souvislost s učitelskou profesí autorky i s jejími vědomostmi z oblasti antropologie. Často se v textu objevují odborné výrazy, které jsou blíže vysvětlovány:

„*Přede dvěma miliony let to byly ledovce, které sestupovaly z hor... Fjordy jsou teplé, zalévá je Gofský proud.*“¹⁰²

Zmiňována jsou i některá historická fakta, která se týkají středomořské historie, s důrazem na konkrétní historické osobnosti. Např. v *Klamu vlčice* vystupuje epizodní postmortální postava hoplita, který sloužil pod velením Dionýsia Syrakuského.¹⁰³

Obsáhleji je v trilogii věnován prostor antropologickým poznatkům:

„*Sámové byli původní obyvatelé těchto pustých krajů, kteří byli po celá staletí utiskováni a vytlačováni. Jsou úplně jiní než Skandinávci germánského a slovanského původu. Mají orientální rysy, černé vlasy a šikmé oči, jsou podsadité postavy a mluví jazykem, který pochází z Uralu.*“¹⁰⁴

Charakteristické je pro trilogii užití řeči ve 3. osobě. Zvolení er formy pravděpodobně

98 CARRANZA, M. *Válka čarodějek. Odina kletba*. S. 134.

99 CARRANZA, M. *Válka čarodějek. Ledová pustina*. S. 107.

100 Edebe. URL: <<https://prensa.edebe.com/wp-content/uploads/2018/06/Guerra-de-las-brujas-de-Maite-Carranza-clipping-prensa.pdf>> [cit. 2020-11-08].

101 CARRANZA, M. *Válka čarodějek. Klan vlčice*. S. 188.

102 CARRANZA, M. *Válka čarodějek. Ledová pustina*. S. 173.

103 CARRANZA, M. *Válka čarodějek. Klan vlčice*. S. 229.

104 CARRANZA, M. *Válka čarodějek. Ledová pustina*. S. 191.

souvisí s jejím užitím v bájích a lidových pověstech, ke kterým autorka odkazuje.¹⁰⁵ Užitá er forma se vyznačuje typickou vševědoucností, jelikož popisuje a hodnotí situace s odstupem:

„Vědomí, že ji někdo ochraňuje, ji uklidnilo, a díky tomu si vůbec nevšimla, že zavazadla v kufru jsou rozložená jinak než předtím, ani podezřelého předmětu zakrytého příkrývkou.“¹⁰⁶

Často slouží i k předjímání budoucích dějů:

„A i kdyby snad byla, nevěděla, že toho rána malá být přestane.“¹⁰⁷

Vedle vševědoucí objektivní er formy se v trilogii často uplatňuje i er forma subjektivizovaná, jakožto moderní prvek, který má charakter polopřímé řeči.¹⁰⁸

„Odpuzovala polibky, jako by byla natřená nějakým přípravkem proti klukům místo proti komárům.“¹⁰⁹

Druhý díl trilogie sleduje dvě příběhové linie, současnost Anaid a retrospektivní vyprávění její matky Selene. Selenin životní příběh je vyprávěn subjektivní ich formou, čímž v tomto dílu dochází k střídání vypravěčských perspektiv. Ich forma je aplikována pro vyprávění minulých dějů, kdežto er formou je vyjádřován přítomný průběh děje.

Často se v trilogii uplatňuje dialog, i v rámci pasáží 2. dílu, které jsou vyprávěny ich formou. Dialogy se vyznačují živostí a výstižností, čímž slouží k zdůraznění rychlého tempa děje.

Zastřešující název *Válka čarodějek* je dějový titul, který se váže k ději všech knih trilogie i ke konečnému vyvrcholení děje. První kniha trilogie byla označena protagonistickým titulem *Klan vlčice*, který představuje hlavní ženské postavy knihy přidružující se k čarodějnickému klanu vlčice a jejich příběh. Druhý díl série byl nazván lokalizačním titulem *Ledová pustina*, čímž se vztahuje k dějišti knihy, navíc v sobě nese

105PETERKA, J. *Teorie literatury pro učitele*. 2. vyd. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2006. S. 135

106CARRANZA, M. *Válka čarodějek. Odina kletba*. S. 95.

107CARRANZA, M. *Válka čarodějek. Klan vlčice*. S. 8.

108PETERKA, J. *Teorie literatury...* S. 136 – 137.

109CARRANZA, M. *Válka čarodějek. Klan vlčice*. S. 260.

metaforický význam, který odkazuje k motivům samoty a zrady, které jsou pro dílo charakteristické. Titul třetího dílu *Odina kletba* lze označit za titul mytizovaný, který se vztahuje k umělé mytologii, kterou ve své knize vytváří a rozvíjí sama autorka.¹¹⁰

Jednotlivé knihy trilogie se vyznačují obměnami ve vnější kompozici. Všechny díly trilogie jsou rozčleněny do kapitol, které jsou označeny číselně i příslušným názvem. První díl trilogie *Klan vlčice* je charakteristický začleněním fiktivních proroctví a obdobných pojednání, které tvoří úvodní pasáž knihy a dále jsou vkládány mezi následující kapitoly. Druhý díl série tvoří pouze sled kapitol. Třetí díl *Odina kletba* je uvozen věnováním autorky, která v dedikaci záměrně užívá jazyk a metafory charakteristické pro svou umělou mytologii. Dále je třetí díl rozčleněn do tří částí: *City*, *Chyby*, *Válka*, které jsou dále členěny do kapitol. Kapitoly doprovázejí opět proročké pasáže, přičemž některé z nich byly uvedeny již v prvním dílu trilogie.

Díly trilogie na sebe dějově přímo navazují. Vyznačují se otevřenými začátky i konci, nesou však odlišnou zápletku. Na začátku každého následujícího dílu je čtenáři poskytnuta stručná rekapitulace předešlých událostí, většinou na základě dialogů postav, díky čemuž lze knihy číst nezávisle na sobě. Dějově se z trilogie vyčleňuje druhý díl série, který sleduje příběh Anaidiny matky Selene. Vnější i vnitřní kompozice jednotlivých dílů vykazují soulad. Kapitoly na sebe přímo navazují, uvedená proroctví i názvy kapitol se vztahují k ději příběhu.

Text jednotlivých kapitol je oživen častým užitím kurzívy, kterou jsou vyznačovány pojmy, citovaná proroctví, cizojazyčné výrazy apod. Do textu jsou vkládány i úryvky z knih, dopisy nebo e-mailová komunikace hlavní hrdinky, které jsou zaznamenány jiným písmem a jsou vyznačeny orámováním.

Trilogie uplatňuje paralelní kompozici. První díl souběžně představuje dvě hlavní dějové linie. První sleduje hrdinku Anaid, její poznávání vlastních čarodějnických schopností a hledání matky. Druhá představuje situaci Anaidiny matky Selene v paralelním přízračném světě.¹¹¹

Druhý díl trilogie tvoří opět paralelní dějové linie Anaid a Selene. Důraz je kladen zejména na příběh Selene, který tvoří její vyprávění v retrospekci. Dějová linie Anaid plyne pomaleji, téměř stagnuje, slouží zejména k reflexi vyprávěných událostí a k doplnění

110PETERKA, J. *Teorie literatury...* S. 121 – 122.

111HRDLIČKA, F. *Průvodce po literárním řemesle: (základy tvůrčího psaní)*. 2., dopl. vyd. Praha: Akropolis, 2008. S. 125 – 126.

některých informací. V závěru knihy dojde k aktualizaci vyprávěného příběhu Selene a k jeho sjednocení s dějovou linií Anaid.

Třetí kniha série sleduje nejprve jedinou dějovou linii, která se následně rozdělí na dvě. První se zaměřuje na postavu Anaid, druhá na postavu Selene. Postupně je vložena i dějová linie, která se věnuje Anaidině soukojenkyni Sarmik, která je obrazem dějové linie Anaid.

Záměrem textu je navodit čtenářský dojem nejednoznačnosti, nevyzpytatelnosti a tajemnosti. Typické je neucelené a postupné podávání informací, které s sebou nese nutnost kladení otázek. Otázky a nejasnosti jsou prohlubovány, odpovědi na ně oddalovány. Většina otázek je zodpovězena v rámci jednoho dílu, některé jsou však objasněny až v následujícím dílu trilogie. Časté je užití kontrastů, kdy vývoj děje, popř. jednotlivé epizody, nekorespondují s líčenými záměry postav nebo se smyslem dialogů. Např. v prvním dílu trilogie Anaid líčí Selene jako milující matku, ona však vystupuje jako bezohledná čarodějka, která se nebrání zradě. V tomtéž dílu se objevuje postava Cristine Olafové, která se stává přítelkyní Anaid:

„*Zlatá paní Olafová. Zdrženlivá, laskavá a obezřetná.*“¹¹²

Poté je však odhalena coby čarodějnice Odiš:

„*Rytíř a dáma se začali třást strachy před záchvatem zloby, který se čarodějky Odiš zmocňoval.*“¹¹³

Uplatňují se repetice proroctví, popisů a charakteristik, které nejsou omezeny na konkrétní díl trilogie, nýbrž přecházejí mezi jednotlivými díly:

„*... v pokojí s vysokým stropem a stěnami, které už tiskickrát obilili vápnem.*“¹¹⁴

Objevuje se i opakování situací a motivů v jiných kontextech. Příkladem může být porovnání vztahů Selene a Anaid ke Gunnarovi. V *Ledové pustině* Selene s Gunnarem opouští svou matku a odjíždí ze země:

„*Vložila jsem svůj život do Gunnarových rukou a plně jsem na něj spoléhala.*“¹¹⁵

112CARRANZA, M. *Válka čarodějek. Klan vlčice*. S. 153.

113CARRANZA, M. *Válka čarodějek. Klan vlčice*. S. 185.

114CARRANZA, M. *Válka čarodějek. Klan vlčice*. S. 8. – CARRANZA, M. *Válka čarodějek. Ledová pustina*. S. 9.

115CARRANZA, M. *Válka čarodějek. Ledová pustina*. S. 285.

V *Odině kletbě* Anaid a Gunnar opouští Selene:

„...rozhodla se však, že mu bude věřit. Spolčila se s ním a teď byla v jeho rukou.“¹¹⁶

Trilogie je vyprávěna v minulém čase, dialogy uplatňují přítomný čas, citovaná proroctví jsou charakteristická užitím přítomného a budoucího času. Reálný čas není v trilogii přesně definován. Lze jej zasadit do současnosti na základě líčených postav a skutečností. Jediným časovým ukazatelem je věk hlavní hrdinky Anaid. Trilogie začíná v době, kdy má Anaid čtrnáct let, a končí v Anaidiných patnácti letech. Děj trilogie se tudíž odehrává přibližně v průběhu jednoho roku. Druhý díl trilogie se ve vyprávění Anaidiny třiatřicetileté matky Selene vrací do minulosti, kdy opět popisuje přibližně rok jejího života od jejích sedmnácti let až do osmnácti let, díky čemuž podává informace o Anaidině původu a její podstatě. Časová retrospekce se objevuje i ve třetím dílu trilogie, kdy Anaid cestuje časem do roku 1610, v němž setrvá po několik dní. Uvedená proroctví mají charakter anticipací, protože předjímají události, které se týkají Anaid. Obdobně je hojně užíváno náznaků v textu, které předjímají budoucí děj. Pro trilogii je charakteristický průchod do odlišných dimenzí, v nichž čas plyne jiným způsobem, který neodpovídá času reálnému. Čas v těchto dimenzích je popsán pouze jako neurčitý.¹¹⁷

Charakteristické je časté střídání prostoru, které souvisí s výrazným motivem cestování, zároveň však přispívá ke zvýšení dynamiky díla, které je založeno na rychlém spádu děje. První díl trilogie začíná i končí v Anaidině rodném městě Urtu, avšak v průběhu knihy Anaid cestuje na Sicílii, její matka do Monaka, závěr knihy se odehrává ve fantaskním prostoru přízračného světa. Dějová linie sledující Anaid v druhém dílu trilogie je záměrně prostorově neurčená, zatímco dějová linie věnující se Selene uvádí konkrétní místa. Vyprávění Selene začíná v Barceloně, pokračuje v Norsku, na Islandu a v Grónsku. Třetí díl trilogie se vrací do Urtu, dále se děj odehrává v Uhrách, na Krétě, na Kanárských ostrovech, v Jižní Americe a ve světě mrtvých. Projevuje se zde pro trilogii typický rys prolínání reálného s fantazijním, jelikož město Urt je imaginární stejně jako přízračný svět či svět mrtvých. Reálným místům je zde věnován značný prostor, přičemž jsou přibližovány i na základě příslušných toponym.¹¹⁸

„... a on mi ukazoval jezero Lögurin, kde žije nestvůra, sopku Snaefellsjökull, vedoucí

116CARRANZA, M. *Válka čarodějek. Odina kletba*. S. 90.

117RIMMON-KENAN, S. *Poetika vyprávění*. 1. vyd. Brno: Host, 2001. S. 54 – 56.

118PETRŮ, E. *Úvod do studia literární vědy*. 1. vyd. Olomouc: Rubico, 2000. S. 98 – 99.

*do středu země, vroucí vodu v jeskyních Grjótagjá a vodopády Godafoss, do kterých Islandané naházeli své pohanské bohy.*¹¹⁹

Popis prostředí se stává doprovodným rysem dějových situací v trilogii. Jeho hlavní funkcí je navodit příslušnou atmosféru, kdy obraz přírodního prostředí otevírá jednotlivé situace. Prostředí tak koresponduje s průběhem děje či s pocity hlavních postav:

*„Chladné a suché dny ve středomořských zemích jsou plné světla. Když vítr odežene mraky, čistá obloha září, jako by bylo léto. Klame. Vede k domněni, že slunce hřeje a teplota, že je příjemná, ve skutečnosti vás však pod tím přívětivým zdáním štípá mráz.*¹²⁰

Mnohdy má popisované prostředí informativní charakter, v němž se přibližuje cestopisnému pojetí a seznamuje čtenáře s charakterem dané krajiny:

*„... projel pásem, který se klikatil mezi udivujícími vnitrozemskými ledovci a atlantickým pobřežím. Projížděli jsme mezi úchvatnými vodopády, které vznikaly při jarním tání ledovců.*¹²¹

Popis prostředí si všimá zejména obecných a typických charakteristik, proto v trilogii nepůsobí jako retardační prvek. Často se u jeho líčení uplatňuje subjektivní přístup: *„Pohled na Středozevní moře, jak olizuje pláže ze zlatavého pisku, nejspíš stál za to. Vesnice ve vnitrozemí s ochrannými valy směrem k horám, s vydlážděnými náměstíčky a maurskými kostely, by si nejspíš zaslouhovaly pár snímků. Rozkvetlé pomerančové háje byly nejspíš jedinečné. Anaid na tom všem nicméně málem nesešlo, měla oči jenom pro Gunnara.*¹²²

Výrazný je v trilogii způsob, jakým jsou charakterizovány jednotlivé postavy. Koresponduje s přístupem k postavě, který byl uplatňován ve staroislandských ságách, ke kterým autorka často odkazuje zejména ve 2. dílu trilogie:

*„Skoro každá postava je v sáze uvedena jednou nebo dvěma větami, jež představují její atributy... následné činy jsou implicitně obsaženy již v úvodním popisu.*¹²³

119CARRANZA, M. *Válka čarodějek. Ledová pustina*. S. 184.

120CARRANZA, M. *Válka čarodějek. Ledová pustina*. S. 50.

121CARRANZA, M. *Válka čarodějek. Ledová pustina*. S. 227.

122CARRANZA, M. *Válka čarodějek. Odina kletba*. S. 91.

123SCHOLES, R. - KELLOGG, R. L. *Povaha vyprávění*. Vyd. 1. Brno: Host, 2002. S. 169.

Dle jejich vzoru jsou jednotlivé postavy trilogie charakterizovány stručně a výstižně:

„... vyprávění, které je vybudováno tak, aby vlastnosti dané postavy vyjádřilo ostře a živě, může dosáhnout hloubky významu a vlivu, aniž by bylo třeba sahat po složitosti nebo květnatosti.“¹²⁴

Charakteristika postav se proto omezuje na jejich nejtypičtější rysy:

„... její sicilská přítelkyně Clodie, milá, společenská, se slabostí pro kluky a diskotéky.“¹²⁵

„Roc byl Elenin nejstarší syn. Chytrý, snědý, černooký, s piercingem v uchu, motorkou a obvykle navlečený v těsných džínách.“¹²⁶

Hlavními postavami trilogie jsou vyvolená čarodějka Anaid a její matka Selene Tsinoulisovy. Jsou to postavy dynamické, které v průběhu trilogie prochází osobnostním vývojem. Postavy jsou stručně a výstižně představovány vypravěčem, ale často jsou popisovány i nepřímo na základě dialogů a domněnek ostatních postav. Zatímco první díl trilogie se na psychologii postav výrazněji nezaměřuje, druhý a třetí díl nabízí hlubší sondy do psychických stavů těchto postav. Trilogie byla záměrně psána pro dospívající čtenáře, proto je jako protagonistka představována pouze Anaid. Postavě Selene je však v trilogii věnován srovnatelný prostor a její postava je rovnocenně propracována. Lze ji chápat jako variantu protagonistky pro dospělé čtenáře, kterým je dílo určeno implicitně.

Anaid je čtrnáctiletá dívka s opožděným tělesným vývojem a značnou inteligencí, což jsou rysy, které ji vyčleňují z kolektivu vrstevníků. Anaid, která se potýká s nízkým sebevědomím a svou pozicí vydědence, postupně poznává své čarodějné schopnosti a na konci prvního dílu série zjišťuje, že je dlouho očekávanou vyvolenou čarodějkou. Ve druhém dílu trilogie Anaid vospívá, stává se sebejistou dívkou a postupně objevuje svůj původ, když zjišťuje, že její otec byl čarodějem z rodu Odiš, kdežto matka je čarodějkou Omar. Třetí díl série přináší Anaid životní zkoušky, když se rozhoduje mezi sobeckým a bezohledným životním způsobem čarodějek Odiš a životní cestou čarodějek Omar, která se vyznačuje sebezapřením a prací pro ostatní. Anaid se nejprve oddává opojení vlastní

124SCHOLES, R. - KELLOGG, R. L. *Povaha vyprávění*. S. 171.

125CARRANZA, M. *Válka čarodějek. Ledová pustina*. S. 10.

126CARRANZA, M. *Válka čarodějek. Ledová pustina*. S. 21.

kouzelnou mocí, postupně znovu objevuje význam rodových vazeb, a posléze je ochotna obětovat vlastní život i život své babičky z rodu Odiš pro dobro ostatních. Láska, kterou ke své babičce chová, ji nakonec nedovolí přistoupit k jejímu přemožení. Svou láskou však rozhoduje a smiřuje válku čarodějek.

Anaidina matka Selene je představována jako sebevědomá a excentrická žena. Její zmizení do přízračného světa v prvním dílu série naznačuje pochybnosti o její loajalitě k čarodějnému klanu, avšak postupně je potvrzována zásadovost její postavy, protože se sama vydávala za vyvolenou čarodějku, aby ochránila svou dceru. Druhý díl série vypráví stěžejní události jejího života, kdy z lásky k muži zradila svou nejlepší přítelkyni a opustila svou matku i klan. Na své cestě se nejprve bouří zákonům čarodějek a zřiká se vlastních schopností, následně objevuje potřebu a význam čarodějních vazeb, na konci své cesty se znovu vrací se svou matkou domů a ke svému klanu. Ve třetím dílu série se sama stává vůdkyní klanů čarodějek Omar, čímž zastává stejnou funkci jako dříve její matka, a vede čarodějky do otevřené války s čarodějkami Odiš. Postava Selene vykazuje vývoj v oblasti intimní, když se z dívky stává matkou, která pro svou dceru riskuje vlastní život.

Klíčovými postavami trilogie jsou i dvě babičky Anaid, čímž autorka opět poukazuje na význam rodinných vztahů. Postava babičky Demeter Tsinoulisové, čarodějky Omar, vystupuje v trilogii v postmortální podobě, avšak stává se katalyzátorem dějových zvrátů, jelikož hlavní postavy podporuje nebo jim ukazuje správnou cestu. Je představována jako silná, spolehlivá, spravedlivá a moudrá žena. Její život je přiblížen ve druhém dílu trilogie, na jehož konci se Demeter vzdává svých vysokých veřejných funkcí pro dobro své vlastní rodiny, kterou chrání a doprovází i po vlastní smrti. Babička Cristine Olafová je čarodějka Odiš, které mateřství prohloubilo city a vzbudilo v ní lásku, které čarodějky Odiš nejsou schopny. Cristine svou vnučku Anaid doprovází a chrání, respektuje její rozhodnutí a snaží se ji vést a učit. V závěru trilogie je to ona, která rozhodne válku čarodějek ve prospěch vnučky Anaid a čarodějného klanu Omar, ke kterému se Anaid hlásí.

Jako vedlejší postavy vystupují v trilogii další čarodějky Omar i Odiš, mezi nimiž lze jmenovat Anaidinu kamarádku Clodii a tetu Criseldu, další vedlejší postavou je Anaidina první láska Roc, ve druhém a třetím dílu trilogie vystupuje i otec Gunnar. Jedná se o postavy spíše statické, stručně a výstižně představené vypravěčem, v jejich souvislosti je upozorňováno i na složitost lidského charakteru. Vystupujícími postavami jsou zejména ženy. Autorka se zaměřuje na rozdílnost ženských typů, které zobrazuje v každodenních

situacích. Oproti tomu postava Gunnara je zobrazována mýtický po vzoru staroislandských ság. Zvláštní postavení v rámci vedlejších postav má postava inuitské dívky Sarmik, která je soukojenkyní Anaid. Sarmik je zmíněna ve druhém díle a ve třetím díle se stává obrazem Anaid, protože s ní sdílí prožitky i psychické stavy, čímž čtenáři nabízí pravdivý obraz vnitřního světa Anaid a vysvětlení jejího jednání. V závěru knihy na sebe Sarmik bere Anaidin úděl a obětuje za ni život. Sama Sarmik se stává vládkyní čarodějek v říši mrtvých.

V trilogii se objevují i zvířecí postavy, např. vlčice a medvědice, se kterými jsou hlavní postavy schopny komunikovat jejich řečí. Hlavní hrdinka Anaid je navíc sama schopná brát na sebe zvířecí podobu. Obdobně její zemřelá babička se může vracet do reálného světa v podobě vlčice.

Postmortální postavy doprovázejí hlavní hrdinku velmi často. Jedná se o imaginární historické postavy, které však odkazují k postavám reálným, i o postavy doložitelné. Tyto postavy připomínají čtenářům informace z historie a vnášejí do děje nové otázky, popř. naznačují cestu k jejich vyřešení. Příkladem je rytíř, který bojoval ve vojsku vizigótského krále Ataúlfa proti vpádu al-Mansúra, nebo postava herce Marca Tullia, který svým jménem odkazuje k celému jménu Cicera. Zvláštním typem postmortální postavy v trilogii je postava nesmrtelných čarodějek hraběnky Báthoryové či bohyně Baalat, která nemá vlastní tělesnou schránku, ale její duch je schopen převtělovat se do zvířat či zemřelých těl lidí.

Hlavním tématem trilogie je válka čarodějek ve smyslu boje dobra proti zlu. Na straně dobra a lásky stojí čarodějky Omar, které užívají svých znalostí a kouzelných schopností skrytě a pouze pro potřeby druhých bez ohledu na svůj vlastní prospěch. Žijí infiltrovány v běžné populaci, zastávají běžná zaměstnání i sociální role, jsou dobrými matkami a svůj úděl zastávají s láskou. Naproti tomu čarodějky Odiš jsou sobecké a nesmrtelné, žijí z krve novorozených dětí, užívají svých kouzel pro získání bohatství a moci a nejsou schopné lásky. Oba rody čarodějek očekávají příchod vyvolené čarodějky, která má ukončit válku mezi nimi tím, že jeden rod zahubí, kdežto k druhému se připojí. Za vyvolenou čarodějkou je považována Selene, avšak ve skutečnosti je jí její dcera Anaid, která stojí před rozhodnutím, jakou životní cestu si vybere.

Důraz na protagonistku Anaid a na ostatní ženské postavy naznačuje i četnost dívčích témat. Otázek dívčího dospívání se týkají zejména motivy opožděného vyspívání,

zpožděné menstruace, nízkého sebehodnocení, studu, vyčlenění z kolektivu vrstevníků, dívčího přátelství, nepochopení ze strany dospělých, problémů v navazování kontaktů s opačným pohlavím, touhy po první lásce nebo prvních milostných zkušenostech. Netradičně se v tomto kontextu uplatňují i motivy těhotenství a porodu:

„Byla to hrozná bolest, jako když se mi tisíc ostrých nožů zarývá do břicha a zabořuje do masa.“¹²⁷

V trilogii se výrazně uplatňuje motiv outsiderství, který je často využíván v literatuře pro děti a mládež a který se objevoval i v kontextu legend a mýtů:

„Takovýto vyděděnec měl zároveň symbolický význam spasitele.“¹²⁸

Autorka v trilogii přímo navazuje na tuto tradici, jelikož vrstevníky nepochopená Anaid je zároveň dlouho očekávanou vyvolenou čarodějkou, která má zachránit osud všech dobrých čarodějek, a tím ochránit i životy ostatních lidí.¹²⁹

S ženskými postavami je spojen i motiv každodennosti. Ženy jsou líčeny v epizodách ze svého běžného života, jedná se o rozličné typy žen, které zastávají různá zaměstnání a mají odlišné prožívání všedního dne.

Ledová pustina nabízí motivy, které bývají spojovány s dobrodružnou chlapeckou literaturou. Objevuje se zde motiv velrybářské výpravy, vikingů, cesty se psím spřežením, motiv života s Inuity.

Realistické motivy jsou doprovázeny motivy fantaskními, mezi které lze řadit motivy čarodějnických kouzel, rituálního chování, komunikace se zvířaty, cestování časem, přechodu do jiných dimenzí.

Široce jsou v knihách trilogie rozvíjena témata týkající se mýtů a legend. První díl série *Klan vlčice* soustřeďuje pozornost na umělé legendy o čarodějnicích z rodů Omar a Odiš, které jsou provázeny citacemi fiktivních proroctví a pojednání. Druhá kniha trilogie *Ledová pustina* přibližuje čtenáři mytologii severskou, zejména vikingské legendy. Poslední díl série *Odina kletba* obsahuje líčení mytologie středomořské, uvádí některé řecké mýty a zmiňuje legendy Guančů, původních obyvatel Kanárských ostrovů. Dále je uvedena i jihoamerická legenda o Popocatepetlovi.

127CARRANZA, M. *Válka čarodějek. Ledová pustina*. S. 361.

128URBANOVÁ, S. A KOL. *Sedm klíčů...* S. 124.

129URBANOVÁ, S. A KOL. *Sedm klíčů...* S. 123 – 124.

Autorka v díle propojila reálné prvky s fantastickými. Podobně autorka pracuje i s vybranými legendami, které přenáší do vlastního fantastického příběhu a slučuje je se svými fantazijními postavami. Gunnar, čaroděj Odiš a otec Anaid, je ztotožňován se severským bohem Odinem, jako nesmrtelné čarodějnice Odiš v díle vystupují hraběnka Erzsébet Báthory či fénická bohyně Baalat. Jméno postavy Anaidina otce bylo pravděpodobně inspirováno *Ságou o Njálovi*, v níž vystupuje mimo jiné bojovník Gunnar.¹³⁰

Poukazováno je i na téma rozličných životních stylů národů. Čtenář je seznamován zejména se způsobem života Inuitů, Sámů, Guančů z kanárských ostrovů a Tuaregů.

Dalším výrazným tématem jsou otázky týkající se lásky. Rozvíjen je zejména motiv mateřské lásky, který je zdůrazňován v průběhu celé trilogie. Mateřská láska je líčena jako silná forma lásky, která je neměnná:

„Matka ji nikdy neopustila. Matka se nevzdala, ať ji odmítala sebetvrději.“ (300)

„Ona mrtvá hodlala raději strávit věčnost se svou dcerou, než aby dosáhla pokoje v říši mrtvých.“ (383)

Zároveň je reflektována i potřeba cítit mateřskou lásku ze strany dcery:

*„Nikdy si nemyslela, že osiřet ve třiceti letech by bylo tak těžké, bez matčina hlasu a očí si však připadala ztracená a zmatená.“*¹³¹

V třetím dílu trilogie se objevuje motiv otcovské lásky, která je ochranná a tolerantní a která je líčena jako potřeba dospívající dívky, pro níž je silnou oporou.

Prostor je věnován i lásce mezi mužem a ženou, která je nadřazena lásce dítěte k matce:

*„Láska ženy zmůže víc než moc matky.“*¹³²

Líčena je vášnivá láska mezi mladou Selene a Gunnarem, nestálá láska Anaidiny kamarádky Clodie, nesmělá první láska mezi Anaid a Rokem a zralá láska Selene ke

130SCHOLES, R. - KELLOGG, R. L. *Povaha vyprávění*. S. 170.

131CARRANZA, M. *Válka čarodějek. Odina kletba*. S. 143.

132CARRANZA, M. *Válka čarodějek. Ledová pustina*. S. 385.

Gunnarovi, která je spojována s pocity sounáležitosti. Zvláště láska Selene a Gunnara vykazuje vývoj. Jejich vztah začíná láskou na první pohled, vášní a odevzdaností. Postupně je jejich vztah poznamenán lží a zradou, které mění Seleniny city ke Gunnarovi v nenávist. V třetím dílu trilogie Selene nejprve odmítá přijmout pravdu a pokračuje v zatvrzování svého srdce vůči Gunnarovi, postupně znovu pociťuje potřebu lásky a sounáležitosti, až nakonec znovu obnoví svůj vztah ke Gunnarovi. V závěru trilogie vytvářejí spolu s Gunnarem rodinu.

Četně je uplatňován motiv zrady. První a druhý díl hovoří o zradě Selene vůči klanu Omar, třetí díl v tomto kontextu spekuluje o zradě Anaid. Jedná se o zradu vůči rodu i vůči společenské příslušnosti, jejichž pravidla respektují morální hodnoty, které svým dobrovolným návratem ke klanu hlavní postavy přijímají a stvrzují. Zrada se objevuje i v rodinném vztahu matky a dcery. Selene se v druhém dílu cítí být zrazena svoji matkou:

„Matka se za mě styděla a říkala to veřejně. Byla jsem pro ni přítěž v životě a v kariéře.“¹³³

Podobnou zradu cítí i Anaid v *Odině kletbě*:

„Anaid se pokusila uvolnit, ale at' se sebevíc snažila a chtěla matce věřit, nebyla s to zapomenout, že to ona...“¹³⁴

Pocity blízké zradě zažívá i Selene ve vztahu k dceři:

„A teď ji Anaid opustila. Neohlížela se na to, že hází přes palubu patnáct let její obětavosti, doufání, neuskutečněných představ a nesplněných nadějí. Anaid zhatila její sny a uvrhla ji do hlubokého zmatku.“

Cítily snad totéž i jiné matky, když je dcery opustily, aby žily svůj vlastní život?“¹³⁵

Zrady, které se v trilogii objevují, vznikají na základě nedorozumnění a nedostatečné komunikace, proto posléze dojde k jejich objasnění, vzájemnému porozumnění a smíření obou stran:

„A byla jsem k ní nespravedlivá. Nenapsala jsem jí, že se mi vždycky libily pohádky, které mi v dětství vyprávěla, ani že vždycky, když mě něco tísní a mám zavřené oči,

133CARRANZA, M. *Válka čarodějek. Ledová pustina*. S. 128.

134CARRANZA, M. *Válka čarodějek. Odina kletba*. S. 76.

135CARRANZA, M. *Válka čarodějek. Odina kletba*. S. 144.

*vybavuji si její hlas, abych se upokojila.*¹³⁶

Opakujícím se motivem je i motiv moudrého člověka, který nabádá k rozumnému chování:

*„... moudrý člověk dokáže změnit názor.*¹³⁷

*„Moudrý člověk napravuje své chyby, říkala jí Demeter.*¹³⁸

Hlavní idea díla spočívá ve vítězství lásky, zvláště lásky mateřské, která je v trilogii spojována s obecným pojmem dobra, které je vlastní životu čarodějek Omar. Hlavní idea vyplývá z překvapivého zakončení trilogie, kdy hlavní hrdinka Anaid není schopná zabít svoji babičku čarodějku Odiš, která je vládyní zla. Její láska stejně jako jejich vzájemný příbuzenský vztah však otevírá srdce této čarodějce, která se rozhodne obětovat sebe i ostatní čarodějky Odiš pro dobro vlastní vnučky. Na základě rodinných vazeb jsou Anaid i Selene ochotny obětovat svůj život za sebe navzájem. Demeter i Selene vystupují jako matky, jejichž láska je pevná a neměnná.

Zakončení trilogie kontrastuje se zastřešujícím titulem trilogie. Trilogie válku čarodějek chápe zejména jako nepřátelství čarodějných rodů. Čarodějky Omar žijí své životy v nepřátelství s čarodějkami Odiš, před kterými se musí skrývat, aby jimi nebyly připraveny o vlastní život. Vyvrcholení trilogie přináší změnu v postojích čarodějek Omar, které se přestávají pasivně skrývat, ale aktivně se připravují k boji se silnějšími sokyněmi. Samotná válka je smířena skrze lásku, proto k přímému boji nedochází. Rozpor mezi titulem a hlavní ideou však může zapříčinit nenaplnění čtenářských očekávání, ke kterému přispívá i fakt, že zmiňovaná válka nebyla přímo rozhodnuta vyvolenou čarodějkou Anaid.

Rozpory ve smyslu díla lze spatřovat v kontextu postavy Anaid. Protagonistka je označována jako vyvolená čarodějka s největší mocí. Jednotlivá proroctví odkazují k jejímu rozhodujícímu vlivu ve válce čarodějek. Od druhého dílu ustupuje význam postavy Anaid do pozadí ve prospěch implicitní protagonistky Selene a dalších postav. Samotnou válku čarodějek rozhodne Cristine Olafová, když sebe i ostatní čarodějky Odiš otráví. Vyvolenou Anaid ve vládě nad čarodějkami zastoupí její soukojenka Sarmik, která na sebe vezme celý úděl Anaid, obětuje svůj život, začne vládnout v podsvětí a stane se

136CARRANZA, M. *Válka čarodějek. Ledová pustina*. S. 171.

137CARRANZA, M. *Válka čarodějek. Klan vlčice*. S. 85.

138CARRANZA, M. *Válka čarodějek. Odina kletba*. S. 103.

symbolem pro mladé čarodějky Omar.

Na základě vztahu čarodějek Omar a Odiš, jakožto kontrastu dobra a zla, trilogie nabízí úvahy o samotném smyslu a naplnění života, který je spjat se smrtí:

„Om milovala život, protože se nebála umřít. Od se života bála, protože toužila žít věčně.“¹³⁹

„Měla jsem tě upřímně ráda, Anaid, tak, jak jsem uměla. Díky tobě jsem objevila smysl života a život se nedá pochopit bez smrti.“¹⁴⁰

Čarodějky Odiš žijí pouze samy pro sebe, bojí se smrti, proto zabíjí druhé, aby si udržely vlastní nesmrtelnost. Jejich život je plný bohatství a moci, avšak zůstává prázdný, protože je bez lásky. Jejich sobecký způsob života je spojován s povrchností:

„Naslouchej sama sobě a rozlišuj mezi prvořadými a podružnými věcmi...“¹⁴¹

Oproti tomu čarodějky Omar jsou popisovány jako obyčejné ženy, které své kouzelné schopnosti skrývají. Řídí se přísnými pravidly, jsou matky, jejich životy jsou spjaty s láskou a obětavostí, kterou jsou schopny dovést do krajnosti:

„Nikdy ty Omar nepochopím. Jsou schopné obětovat se jedna pro druhou...“¹⁴²

Kladou důraz na rodinné vazby:

„Minulost dodávala sílu a smysl mému životu a mému poslání, zármutek jí dodával odvahu... Byla Anaid, byla jediný nerozlučný celek, nemohla jedním rázem vymazat svůj původ a zřeknout se svého klanu, své rodiny a svých citů. Nanejvýš se smířit s jejich chybami a nebo přiznat jejich omyly.“¹⁴³

V realistické rovině svého díla chtěla autorka poukázat na mezigenerační vztahy mezi ženami jednoho rodu, a vytvořit tak reálný obraz dnešní rodiny. Zabývá se problematikou rozvoje dospívající dívky. Poukazuje na zvýšenou náklonost vnučky k babičce a narušení vztahu matky a dcery vzájemným odcizením v době dospívání, které však bývá postupem

139CARRANZA, M. *Válka čarodějek. Klan vlčice*. S. 74.

140CARRANZA, M. *Válka čarodějek. Odina kletba*. S. 470.

141CARRANZA, M. *Válka čarodějek. Odina kletba*. S. 297.

142CARRANZA, M. *Válka čarodějek. Klan vlčice*. S. 361.

143CARRANZA, M. *Válka čarodějek. Odina kletba*. S. 160.

času překlenuto:

„Vždycky jsem si myslela, že matky byly stvořené k tomu, aby před svými dcerami zářily, aby jim svítily na cestu, aby jim sloužily jako průvodkyně, opora, útočiště, pokrývka, kterou se mohly přikrýt, a polštář, na kterém se mohly vyplakat. Ale nebyla to pravda.

Všechno to byla lež.

... Potká snad tohle každou dívku? Zarazí se i obyčejné dívky stejně jako ona, když se jednoho dne podívají na svou matku a vidí, jak je slabošská a bojácná? Když kolem jejich očí objeví vrásky, přistihnou ji při lži a zjistí, čím se užívá?“¹⁴⁴

Trilogie se zaměřuje zejména na problematiku rozvoje dospívající dívky, kterou představuje z pohledu dospívající protagonistky i z pohledu její matky i vnějšího okolí. Upozorňuje na rozpory v uvažování a nazírání na tuto problematiku z více úhlů pohledu. Zdůrazněno je zejména odcizení dospívajících svému nejbližšímu okolí, vymezení se vůči rodině, jejich revolta, hledání vlastní životní cesty a smyslu života. Zdůrazněn je však význam návratu, smíření, vzájemného pochopení a tolerance a vzájemné přijetí. Autorkou navržený model dospívání koresponduje s dějem trilogie i vývojem postav protagonistek, který lze označit za alegorii dospívání. V příběhu Anaid i Selene nejprve dochází k odmítnutím původního životního stylu, jeho opuštění a hledání vlastní životní cesty. V trilogii je však kladen důraz na stálost rodinných vazeb a prospěšnost pravidel, i proto se zde opakuje motiv návratu, znovu objevení a potvrzení rodinnou stanovených hodnot, rodinných a citových vazeb, funkčnosti společnosti a začlenění do ní.

Autorka klade důraz na komplexnost a realistické ztvárnění svých postav, díky čemuž se v trilogii projevuje i otázka složitosti lidských povah a lidského jednání, které je umocněno použitím četných kontrastů. Vystupující postavy často jednají v rozporu s líčením, které o nich podávají jiné postavy. Postavy hlavní, klíčové i některé postavy vedlejší prochází velkým osobnostním vývojem.

Autorka dále upozorňuje na problematiku hledání rovnováhy mezi soukromým životem a veřejným uplatněním žen v současném světě. Ukazuje dilema mezi city k rodinným příslušníkům a loajalitou vůči zákonům společnosti. Apeluje i na nutnost aktivního přístupu k životu a emancipace.^{145 146}

¹⁴⁴CARRANZA, M. *Válka čarodějek. Odina kletba*. S. 82.

¹⁴⁵Edebe. URL: <<https://prensa.edebe.com/wp-content/uploads/2018/06/Guerra-de-las-brujas-de-Maite-Carranza-clipping-prensa.pdf>> [cit. 2020-11-08].

¹⁴⁶Ibidem.

Každodennost a moderní realita jsou konfrontovány s líčením odlišných životních stylů, zejména Sámů, Inuitů a Tuaregů, s cílem jejich komparace. Nabízí čtenářům prostor k zamyšlení nad vlastním způsobem života i nad rozmanitostí lidských kultur.¹⁴⁷

4.2 Jedovatá slova

Román *Jedovatá slova* (*Palabras envenenadas*) byl poprvé vydán v katalánštině a španělštině v roce 2010 nakladatelstvím Edebé. V českém překladu román vyšel v roce 2015 u nakladatelství Cooboo.¹⁴⁸

Román byl oceněn v roce svého vydání nakladatelskou cenou Premio Edebé de Literatura Juvenil. V roce 2011 obdržela autorka za toto dílo španělskou Národní cenu za literaturu pro mládež a v roce 2013 venezuelskou cenu Premio Banco del Libro de Caracas. Román dále získal ocenění Premio Templo de las Mil Puertas, Premio de la Crítica Serra d'Or a Premio Fada.¹⁴⁹

Maite Carranza se při vzniku románu inspirovala případem dvojice rakouských žen, které byly několik let vězněny sexuálním násilníkem. Prostřednictvím tohoto díla se autorka snaží představit téma sexuálního zneužívání komplexně se zaměřením na jeho psychologické dopady. Spisovatelka na tvorbě románu spolupracovala s policejními inspektory a s psycholožkou, která se orientuje na sexuální zneužívání a zároveň je vedoucí Nadace Vicki Bernadetové, která mimo jiné vyhlašuje ceny Premio Fada. Román je určen mládeži od 12 let, čímž apeluje i na prevenci zneužívání dívek.¹⁵⁰

Dílo *Jedovatá slova* pojednává o zmizení dívky Bárbary, která zůstává čtyři roky nezvěstná. Děj románu se odehrává během jediného dne. Čtenář sleduje případ jejího zmizení z perspektivy čtyř postav. Jednou z ústředních postav je sama Bárbara, která je vězněná ve sklepě venkovského domu a vzpomíná na svůj minulý život. Další postavou je její nejlepší přítelkyně Eva, kterou Bárbara krátce telefonicky kontaktuje poté, co se jí nedopatřením dostane do rukou mobilní telefon jejího únosce. Třetí postavou je Bárbarina matka Nuria, která se se zmizením své dcery není schopna vyrovnat a propadá depresím.

147Ibidem.

148CARRANZA, M. *Jedovatá slova*. 1. vyd. Praha: Cooboo, 2015. S. 239.

149Maite Carranza. URL: <<https://maitecarranza.com/autora/premios/>> [cit. 2021-04-20].

150Associació d'Escriptors en Llengua Catalana. URL:

<<https://www.escriptors.cat/autors/carranzam/palabras-envenenadas>> [cit. 2021-04-20].

Čtvrtou ústřední postavou je policejní inspektor Lozano, který byl pověřen případem zmizení Barbary, avšak nedokáže se smířit se svým neúspěchem při jeho řešení. Zároveň prožívá svůj poslední den ve funkci před nástupem do důchodu. Telefonát Barbary přinese důkaz o jejím přežití a podnítl nové snahy o její nalezení.

Román *Jedovatá slova* je určen dospívajícím dívkám a věnován ženám, které trpí. Jedná se o realistické dílo, které otevírá tabuizované téma sexuálního zneužívání, které citlivě předkládá dospívajícímu čtenáři. Autorka se záměrně vyhýbá naturalistickému pojetí a popisu choulostivých situací. Vyobrazení surové reality je zmírněno časovým odstupem od popisovaných dějů a výrazně subjektivizovaným vyprávěním hrdinky knihy, která se i přes svoji situaci přibližuje běžnému dospívajícímu čtenáři. Hrdinka knihy Barbara, která je zároveň obětí sexuálního zneužívání, je představována jako běžná dospívající dívka se zájmy pro hudbu, filmy, školu, které jsou typické pro dospívající čtenáře. Obdobně její důraz na hodnotu přátelství se slučuje s pohledem dospívajících. Autorka se čtenářům přibližuje i prostřednictvím užití aktuálního jazyka i moderních kompozičních postupů.

Román využívá prvky policejního románu. Jednou z hlavních postav je policejní inspektor, který se zabývá případem zmizení hrdinky Barbary. Pro román je typické postupné odkrývání informací. Uváděné informace jsou čtenáři předkládány subjektivně z jednostranného pohledu každé z ústředních postav, na jejichž základě čtenář konstruuje objektivní pravdu o situaci, v níž se hrdinka Barbara nachází. Postupně dochází k vylučování jednotlivých podezřelých, kteří jsou v románu uváděni explicitně i implicitně.

Dílo *Jedovatá slova* lze charakterizovat jako psychologický román, který je vyprávěn z perspektiv čtyř postav. Prostřednictvím množství vnitřních monologů a polopřímé řeči se čtenář seznamuje s jejich myšlenkami, pocity a vzpomínkami. Hrdinka knihy Barbara se zabývá otázkou přátelství a sleduje zájmy svých vrstevníků, je jí vlastní naděje a touha po životě, zároveň se vyrovnává s dopady sexuálního zneužívání, s pocity nedůvěry, sebeobviňováním. Postava nejlepší kamarádky Evy se zabývá otázkou křivdy a zadostiučinění, současně váhá, zda přijmout zodpovědnost za Barbařin život nebo se jí zříct. Inspektor Lozano se nedokáže smířit s vlastním odchodem do důchodu ani s nevyřešeným případem Barbary. Barbařina matka Núria postrádá smysl života a uzavírá se ve vlastním zoufalství. Uvedené postavy se během popisování svých pocitů či myšlenek vrací v retrospekci k minulým událostem, čímž pomáhají dotvářet pravdivý obraz

aktuálních skutečností.

Podstatným rysem jazyka, který je v románu užíván, je aktuálnost, která je podpořena užitím přítomného času vyprávění. Autorka využívá současný jazyk, který se blíží jeho mluvené formě. Uplatňuje jazyk nespisovný a hovorový, který se nevyhýbá užití vulgarismů:

„Proč jsem vzala ten zatracenej mobil... Jo, jsem fakt pitomá... Je to hajzl...“¹⁵¹

Často dochází k vynechání pomocného slovesa *být* ze složeného slovesného tvaru préterita, což je jedním z typických znaků nespisovného jazyka mládeže:

„... a já brečela...“¹⁵²

Autorka v románu využívá mládeži srozumitelnou, avšak bohatou slovní zásobu:

„Chtěla jsem být hbitá jako ryba, vyklouznout a ztratit se na horizontu, tak daleko, až by se mé bílé tělo proměnilo v pouhý bod, který by narušoval monotónnost nekonečné modré.“¹⁵³

Charakteristickým rysem užitého jazyka je jednoznačnost a přímočarost. Objevují se zde pro autorku typické charakteristiky osob, které se vyznačují jasným pojmenováním skutečnosti:

„Taková je jeho žena, laskavá, oddaná a panovačná.“¹⁵⁴

Naléhavost vyznění textu je posílena zmnožením příslovečných určení, přívlastků nebo jiných větných členů:

„Ostře mě píchá mezi žebry, přerušovaně, prudce.“¹⁵⁵

Spád děje a intenzita prožitku jsou podpořeny užitím krátkých vět a citoslovcí:

„Ale v pořádku není.“

Už nikdy nebude.

Tíhu svých povinností ale snáší.“¹⁵⁶

151 CARRANZA, M. *Jedovatá slova*. S. 31.

152 CARRANZA, M. *Jedovatá slova*. S. 30.

153 CARRANZA, M. *Jedovatá slova*. S. 12.

154 CARRANZA, M. *Jedovatá slova*. S. 155.

155 CARRANZA, M. *Jedovatá slova*. S. 30.

156 CARRANZA, M. *Jedovatá slova*. S. 20.

„*Buch, buch, buch, splašeně bilo, až mi málem vyskočilo z hrudi.*“¹⁵⁷

Charakteristické je uplatnění originálních a výstižných přirovnání, které zintenzivňují popisované pocity:

„... *dny padaly jeden za druhým jako gilotina, která utínala mou naději.*“¹⁵⁸

„... *Elisabethin hlas je jako lžice sladkého sirupu s příchutí dětství...*“¹⁵⁹

Obdobnou funkci zastává časté užití oxymorónů a antitezí:

„...*spojení loučením, které k ničemu nevede.*“¹⁶⁰

„*Odpověděl, že možná někdy jindy, a dal mi devátou sérii Přátel.*

Musím uznat, že mi udělal radost.“¹⁶¹

Román se odehrává v současnosti a užívá současných motivů, čímž opět zvyšuje svoji aktuálnost:

„... *aby mohly klábosit, drbat učitele a spolužáky, chatovat na Messengeru, sdílet fotky na internetu a snít.*“¹⁶²

Autorský styl, který se v románu projevuje, je charakterizován realistickým přístupem ke skutečnosti, jejíž autenticitu se snaží interpretovat v závislosti k věku čtenářů. Charakteristická je zřetelnost a přímočarost líčení, která přispívá k jasnému porozumění příběhu, svižný spád děje, naléhavost textu a výrazná subjektivita vyprávění, která zprostředkovává čtenáři širokou škálu pocitů a líčený prožitek se snaží na čtenáře přenést. Popis zde nefunguje jako retardační prvek, nýbrž je jeho prostřednictvím vykreslována líčená atmosféra a zvýrazňován psychický stav postav:

„*Barva na zdech je oprýskaná, nábytek pokrytý prachem a žaluzie v jídelně už dva roky rozbité, doteď se je nikdo nesnažil opravit. Kuchyně je studená, užitková, slouží jen*

157CARRANZA, M. *Jedovatá slova*. S. 28.

158CARRANZA, M. *Jedovatá slova*. S. 30.

159CARRANZA, M. *Jedovatá slova*. S. 162.

160CARRANZA, M. *Jedovatá slova*. S. 18.

161CARRANZA, M. *Jedovatá slova*. S. 12.

162CARRANZA, M. *Jedovatá slova*. S. 113.

*nejnutnějšímu. Nikdy tam nevoní smažené jídlo ani vývar.*¹⁶³

Příběh je vyprávěn z perspektivy různých postav, pro jejichž naraci bylo užito odlišných forem řeči. Líčení z perspektivy Barbary je vyprávěno ich formou, zatímco pro naraci z perspektivy zbylých tří postav bylo užito er formy. Ich forma individualizuje postavu Barbary, kterou újeji přibližuje čtenáři. Pro užití druhy řeči bylo uplatněno srovnatelného stupně zprostředkování a způsobu prezentace jazykového projevu k docílení vysoké míry subjektivizace. Ich forma využívá literární techniku vnitřního monologu, který v některých pasážích přechází do proudu vědomí. Obdobně er forma navozuje autenticitu líčení událostí na základě polopřímé řeči, která rovněž využívá principy proudu vědomí, jelikož si všímá bezděčných motivů. Plynulost a bezprostřednost líčení byly podpořeny absencí grafického vyznačení přímé řeči.¹⁶⁴

*„Ne, ještě nepřišel, pracuje, odpoví mu. Tak to bývá, říká si Lozano, po ránu lidé většinou pracují, plní své povinnosti stejně jako on, i když pro něj je to dnes bohužel naposledy.*¹⁶⁵

Metaforický titul *Jedovatá slova* se vztahuje k hlavní myšlence díla, kterou přímo pojmenovává, čímž ji čtenáři napomáhá identifikovat. Poukazuje na slova, která mohou negativním způsobem ovlivnit chování i prožívání člověka, kterým mohou manipulovat. Označení *jedovatá slova* je opakovaně uváděno v textu románu ve vztahu k různým situacím, na jejichž základě je upozorňováno na vliv těchto slov.

Rámeček knihy tvoří věnování, které je určeno ženám, které trpí. V závěru knihy je uvedeno poděkování, které je adresováno policejním inspektorům a psycholožce, kteří se zabývají případy sexuálního zneužívání a tvorbu románu se spisovatelkou konzultovali. Následuje seznam čtyř odkazů na organizace a nadace v České republice, na něž se mohou obracet děti a mládež, pokud jsou vystaveni zneužívání nebo jiným těžkostem. Zdůrazněný rámeček knihy přispívá k autentizaci textu, jelikož upozorňuje na reálné hrozby i na jejich řešení prostřednictvím uvedených institucí.¹⁶⁶

Román je členěn na tři části. První část s názvem *Dívka, která se dívala na Přátele*

163CARRANZA, M. *Jedovatá slova*. S. 14.

164PETERKA, J. *Teorie literatury...* S. 135.

165CARRANZA, M. *Jedovatá slova*. S. 15.

166HODROVÁ, D. A KOL. *...Na okraji chaosu...: poetika literárního díla 20. století*. Vyd. 1. Praha: Torst, 2001. S. 224.

seznamuje čtenáře s hrdinkou Bárbarou i dalšími postavami. Druhá část nese název *Potmě* a postupně naznačuje skrytá tajemství. Třetí část je označena jako *Molièrovo neštěstí* a předznamenává samotný závěr románu. První část knihy je otevřena neoznačeným prologem, v němž hrdinka knihy pomocí ich formy líčí v minulém čase svůj narozeninový den. Hrdinka je představována jako obyčejná dívka, která prožívá svůj každodenní stereotyp:

„Útočiště jsem našla v obvyklé rutině – vstát, zacvičit si, osprchovat se, nasnídat se, studovat, najíst se, chvíli koukat na televizi a s úsměvem čekat na překvapivou návštěvu.“¹⁶⁷

Knihy je následně rozčleněna do 28 kapitol, které vedle číslování nesou celé jméno postavy, z jejíž perspektivy je vypravování líčeno. Nepravidelně tak dochází k střídání kapitol s označením *Bárbara Molinová*, *Salvador Lozano*, *Nuria Solisová* a *Eva Carrascová*. První a poslední kapitola knihy je vyprávěna z perspektivy inspektora Lozana, který se snaží o objektivní pohled na případ zmizelé dívky, ačkoli i on je ovlivňován subjektivními pocity a domněnkami. První a poslední kapitola tak přispívají k orámování příběhu, obdobně jako poslední věta románu, kterou lze vztáhnout k jeho dedikaci:

„Vždyť víte, ženy mají vždycky pravdu.“¹⁶⁸

Narativní začátek románu se uplatňuje v prologu knihy i v její první kapitole. Konec příběhu je uzavírající, jelikož je hrdinka nalezena a její případ je uzavřen, navíc je zde užito i klasického završujícího motivu smrti. Jednotlivé kapitoly na sebe navazují časově a v rozvíjení motivů, čímž posouvají čas i děj příběhu. Text kapitol neuzivá žádná grafická zvýraznění ani užití uvozovek v přímé řeči postav. V grafické kompozici díla dochází pouze k odlišení označení kapitol. Je tak podpořena plynulost textu a zvýrazněna literární technika proudu vědomí.¹⁶⁹

Makrokompozice románu osciluje mezi lineárním a pásmovým pojetím. Děj je odvíjen chronologicky od telefonátu Barbary, na jehož základě hrdinka upozorňuje, že je stále naživu, až po její nalezení. Román je členěn do čtyř pásem, v nichž sleduje čtyři postavy. Všechny postavy jsou spojeny s hlavní dějovou linií, která je lineárně rozvíjena na základě přímé návaznosti jednotlivých pásem. Jednotlivá pásma postav se časově nepřekrývají.

167CARRANZA, M. *Jedovatá slova*. S. 11.

168CARRANZA, M. *Jedovatá slova*. S. 233.

169HODROVÁ, D. A KOL. ...*Na okraji chaosu...* S. 327 – 329.

Rovněž ke vzájemnému setkávání jednotlivých postav dochází pouze v rámci jednoho pásma. Čtenáři je nabízeno líčení aktuální situace pouze z perspektivy jediné postavy, avšak dochází ke konfrontaci odlišných pohledů jednotlivých postav na události minulé, které jsou líčeny v retrospekci.

Román je tudíž vyprávěn v první i třetí osobě skrze omezené hledisko jedné postavy, avšak z perspektivy čtyř postav. Je uplatňována časová fokalizace, která je typická pro detektivní příběhy. Jednotlivé postavy mají omezené informace o událostech týkajících se zmizení Bárbar, které interpretují čtenáři ze svého subjektivního hlediska v téže době, v níž se příběh odehrává. Čtenáři jsou nové skutečnosti odkrývány postupně a na základě náznaků a indicií je čtenář schopen formulovat vlastní závěry s předstihem před postavou nebo souběžně ve shodě s ní. K překvapivému rozuzlení příběhu dochází až v závěru románu.¹⁷⁰

Prolog knihy je vyprávěn v minulém čase. Od první kapitoly narace přechází do času přítomného, který umocňuje autenticitu vyprávění. Děj románu je odvíjen během jediného dne, který je upřesněn již na počátku prologu knihy:

„Den mých devatenáctých narozenin...“¹⁷¹

Následně je čas vyprávění vymezován konkrétními časovými údaji:

„Podívá se na hodinky. Jsou tři a v pět má hodinu angličtiny.“¹⁷²

„22:18. Moc času už mu nezbyvá.“¹⁷³

Příběh končí v noci téhož dne:

„Za čtyři minuty dvanáct...“¹⁷⁴

Časté je užití retrospekci, které poskytují informace o minulosti postav a jednotlivých událostech, čímž doplňují a budují linii příběhu. Retrospekce se v románu vracejí do dob dětství Bárbar nebo konstruují sled událostí v době před čtyřmi lety, kdy Bárbara zmizela.¹⁷⁵

170CULLER, J. D. - HRABAL, J. ed. *Krátký úvod do literární teorie*. Vyd. 1. Brno: Host, 2002. S. 99 – 100.

171CARRANZA, M. *Jedovatá slova*. S. 11.

172CARRANZA, M. *Jedovatá slova*. S. 58.

173CARRANZA, M. *Jedovatá slova*. S. 205.

174CARRANZA, M. *Jedovatá slova*. S. 232.

175RIMMON-KENAN, S. *Poetika vyprávění*. S. 55.

„*Ten samý týden, o víkend. V sobotu devatenáctého, na den Svatého Josefa...*“¹⁷⁶

Konkrétnost je charakteristická i pro prostorové určení, jelikož román uvádí geograficky konkrétní místa. Reálná a konkrétní lokace příběhu přispívá k hodnověrnosti líčených událostí. Postavy se nacházejí ve Španělsku, zejména v Barceloně. Jsou uváděny názvy konkrétních španělských měst, ale i barcelonských čtvrtí a jiných významných míst:

„*Molinovi bydlí v barcelonské čtvrti Ensanche...*“¹⁷⁷

Místo věznění hrdinky Bárbary není přesně určeno. Románové postavy se jeho polohu snaží najít i na základě mapování dřívějšího pohybu Bárbary a ostatních postav:

„*Zatímco ji příslušníci baskické policie spolu s jejím otcem hledali v Bilbau, zoufalá Bárbara za svítání volala domů z telefonní budky v Léridě.*“¹⁷⁸

Popisy míst jsou uváděny zřídka, pouze v případech, kdy má popis význam pro doplnění děje:

„*Nacházím se ve sklepě o patnácti metrech čtverečních bez oken, vykopaném v základech domu uprostřed polí.*“¹⁷⁹

Hlavní dějovou linii tvoří pátrání po zmizelé hrdince Bárbaře. Z perspektivy různých postav dochází k rozvíjení jednotlivých motivů a postupnému vylučování možných podezřelých a míst, kde by mohla být Bárbara vězněna.

Vedlejší dějová linie se v retrospekci hlavních postav vrací k minulým událostem, které předcházely únosu Bárbary nebo které by mohly pomoci určit jejího únosce. V retrospekci se čtenář seznamuje s osobností a dospíváním Bárbary. Dějové linie jsou úzce propojeny, jelikož minulé děje napomáhají vykreslovat pravdivý obraz aktuální skutečnosti.

Ústřední postavy jsou představovány celými jmény, což zvyšuje autentičnost popisovaných skutečností. Důraz je kladen na rozvíjení interiority, vnější charakteristika postav je upozaděna, čtenář se v průběhu textu dozvídá pouze dílčí informace o vzhledu postav. Uplatňuje se nepřímá charakterizace, která je podávána z pohledu jiných postav. Slouží zejména ke zvýraznění osobnostních rysů či psychického stavu postav na základě

176CARRANZA, M. *Jedovatá slova*. S. 68.

177CARRANZA, M. *Jedovatá slova*. S. 14.

178CARRANZA, M. *Jedovatá slova*. S. 42.

179CARRANZA, M. *Jedovatá slova*. S. 29.

metonymického vztahu mezi vnějšími a vnitřními skutečnostmi.¹⁸⁰

„Navíc teď vlastní vytuněný Seat Ibiza a byt rodičů v Rosasu používá jako hodinový hotel... Řídí nebezpečně, už mu vzali šest bodů za rychlost.“¹⁸¹

„Nuria Solisová jí otevřela dveře v pyžamu, neupravená, s domácími šaty přehozenými přes rameno. Je rozčuchaná a má kruhy pod očima.“¹⁸²

Ústředními postavami románu jsou Bárbara Molinová, Salvador Lozano, Nuria Solisová a Eva Carascová. Jedná se o postavy vývojové a plasticky pojaté, které se vyrovnávají se zásadními otázkami ovlivňujícími jejich život.¹⁸³

Bárbara Molinová je zneužívaná dívka, která je již čtyři roky vězněná ve sklepe neobydleného domu. Cítí samotu ve své situaci, projevuje se u ní sebeobviňování, ztráta sebeúcty, strach z nepříjetí a z reality:

„Když se na mě naštve, říká, že člověk jako já si zaslouží zemřít, a to si taky všichni myslí... Zasloužím si být přesně tady, v tajné skrýši, opuštěná, potmě, jako nějaké zvíře... Nevědí, že jsem zlá... On byl také jedním z mých rozmarů, to já ho provokovala, já ho naváděla, já ho svedla. Zničila jsem mu život...“¹⁸⁴

Neustálá hrozba smrti v ní však utužuje touhu po životě:

„Chci zestárnout, chci se potit, chci se smát, chci mluvit, chci kousat, chci si vzít do dlaně hrst písku a třít si jím o kůži, vrhnout se do vody a vylézt z ní plná soli, jodu a slunce!“¹⁸⁵

Poukazuje na změnu postoje k základním potřebám a skutečnostem, které člověka denně obklopují. V retrospekci konfrontuje své minulé zážitky, pocity, postoje a hodnoty s těmi současnými:

„Dřív jsem si nikdy neuvědomovala hodnotu procházky, radost z teplého vzduchu letní noci, potěšení z koupele nebo uspokojení z posezení u stolu...“¹⁸⁶

180RIMMON-KENAN, S. *Poetika vyprávění*. S. 72.

181CARRANZA, M. *Jedovatá slova*. S. 44 – 45.

182CARRANZA, M. *Jedovatá slova*. S. 102.

183PETERKA, J. *Teorie literatury...* S. 222.

184CARRANZA, M. *Jedovatá slova*. S. 121 – 122.

185CARRANZA, M. *Jedovatá slova*. S. 34.

186CARRANZA, M. *Jedovatá slova*. S. 55.

Řeší i otázku přátelství k Evě a svoji zradu:

„Chtěla jsem vědět, co je to láska, a přišla jsem kvůli tomu o nejlepší kamarádku...“¹⁸⁷

Eva Carascová je nejlepší přítelkyní Bárbar. Vzájemnou důvěru kamarádek narušilo tajemství Bárbar, se kterým se Evě nechtěla svěřit. Posléze Bárbara navázala milostný vztah s mladíkem, do něhož byla zamilovaná Eva, a důvěrný vztah s jedním z učitelů, což podnítilo závist a dotčenost Evy. Po telefonátu Bárbar, v němž Evu žádá o pomoc, Eva váhá, zda přijmout zodpovědnost plynoucí ze zjištěných informací a sama jednat, nebo se od případu distancovat. Posléze se Eva rozhodne upřednostnit hodnotu přátelství přede všemi negativními pocity.

Salvador Lozano je policejní inspektor, který se zabývá případem zmizení Bárbar, avšak prožívá svůj poslední den ve službě před odchodem do důchodu. Vrací se k nevyřešenému případu Bárbar a oživuje jej při jeho předávání svému nástupci. Vyrovnává se se svým neúspěchem, jelikož se mu nepodařilo dívku nalézt, s koncem vlastní kariéry, na nějž se necítí být připravený, i se závistí vůči svému mladému nástupci.

Nuria Solisová je matka Bárbar, která po jejím zmizení ztratila smysl života. Převládají u ní pocity prázdna, slabosti, apatie, nechuti do jakékoli činnosti. V retrospekci je představována jako mladá energická dívka, pro níž byla typická sebejistota a nespoutanost. Její minulý život kontrastuje s přítomností:

„Dřív byla krásná, mladá a uměla se smát, i když byla neustále unavená a příliš závislá na svém manželovi. Teď už bez něj neudělá ani krok, nemá vlastní osobnost, je to apatická a lhostejná žena.“¹⁸⁸

Sama sebe popisuje na základě výtek svého manžela jako nedůslednou matku, zároveň poukazuje na svou slabost při řešení problémů a přehlížení indicií naznačujících zneužívání Bárbar:

„...zůstala kvůli strachu z manžela a jeho přehnané reakce raději zticha.“¹⁸⁹

Postava Nurie prodělává v románu značný vývoj. V závěru knihy u této postavy dojde k oproštění od strachu a k vzepětí sil, znovuobnovení schopnosti jasně uvažovat a

187CARRANZA, M. *Jedovatá slova*. S. 127.

188CARRANZA, M. *Jedovatá slova*. S. 104.

189CARRANZA, M. *Jedovatá slova*. S. 72.

cílevědomě řešit problémy, díky čemuž přispěje k záchraně Bárbarý:

„To nemůže být ta samá žena, která jí dnes ráno otevřela dveře se sklopenýma očima a zlomeným hlasem. Teď vypadá vyšší, silnější, a dokonce i mladší.“¹⁹⁰

Vedlejší postavy jsou nahlíženy z perspektivy postav ústředních. Jsou konstantní a představují určitý osobnostní typ. I ony jsou uváděny celým jménem.¹⁹¹

Toni Sureda je mladý policejní inspektor, který má následujícího dne zastoupit inspektora Lozana v jeho funkci. Jedná se o ambiciózního muže, který je však charakterizován nestálostí. Postava Toniho pomáhá čtenáři objasňovat případ Bárbarý na základě otázek, které Lozanovi klade.

Martín Borrás je první podezřelý z únosu Bárbarý. Je představován jako nezodpovědný syn vlivných a bohatých rodičů, který se nemusí obávat o svoji budoucnost, protože mu rodiče vždy finančně pomohou.

Jesús López je druhý podezřelý ze zmizení Bárbarý. Jedná se o typ mladého učitele, který vyhledává společnost krásných žákyň, aby mohl být středem jejich pozornosti:

„Byl to jejich hrdina, jejich vůdce a právě ji si vybral jako jednu z mnoha.“¹⁹²

Remedios Comesová je třídní učitelka Bárbarý a Evy. Je typem spravedlivé učitelky, která však nenavazuje se studenty bližší vztahy a snaží se zůstat nestranná. Je rozvíjena psychologie její postavy, díky čemuž je nastíněn pohled širšího okolí na choulostivé otázky týkající se jedince:

„Ta zodpovědnost mě ale strašně tížila. Kdo jsem, abych někoho soudila? Abych způsobila takovou katastrofu?“¹⁹³

Elisabeth Solisová, sestra Nurie, a její muž Iñaki Zuloago jsou příkladem mladého páru, který není spoután závazky a užívá si svůj bezstarostný život. Iñaki je čtenáři implicitně předkládán jako další podezřelý:

„Nevěděl to s jistotou, ale obviňoval ho z toho, že pije a že Bárbaře dovoluje věci, které v jejím věku nejsou vhodné.“¹⁹⁴

190CARRANZA, M. *Jedovatá slova*. S. 212.

191PETERKA, J. *Teorie literatury...* S. 223.

192CARRANZA, M. *Jedovatá slova*. S. 94.

193CARRANZA, M. *Jedovatá slova*. S. 99.

194CARRANZA, M. *Jedovatá slova*. S. 74.

Pepe Molina je otec Bárbaru. Je vyobrazován jako charakterní, silný a schopný muž, příklad důsledného a oddaného otce:

„Víš, jak se starat o zákazníky a jak si zorganizovat čas. Přestože neustále cestuje, věnuje se i rodině a umí si na svoji zemi a děti najít čas... Je to energický muž plný života, který kvůli svojí dceři pořádal demonstrace...“¹⁹⁵

Pouze jméno této postavy je nejčastěji uváděno v domácí podobě Pepe, čímž jméno zastává i funkci charakterizační. Na jeho základě je zdůrazněn přátelský vztah, který k postavě ostatní chovají. Na základě své osobnosti je Pepe všeobecně uznávaný:¹⁹⁶

„Jako první dokázal zareagovat, hledal Barbaru ve dne v noci, neztrácel naději a se zatnutými zuby, úsměvem na tváři a vůlí těch, kteří se nevzdávají... ona ho od té chvíle začala nejen uznávat, protože to byl muž, který si uměl vydobýt respekt, ale i obdivovat.“¹⁹⁷

Svoji schopností zvládnout těžkou situaci kontrastuje s ostatními postavami, zvláště s postavou matky Nurie, s níž je často konfrontován:

„... především teda s otcem, ten má hlavu na správném místě.“¹⁹⁸

Únosce Bárbaru vystupuje v románu jako blíže neurčená postava, která je označována pouze osobním zájmenem *on*. Čtenáři je únosce představován prostřednictvím popisu Bárbaru. Je prezentován jako nevyrovnaný, žárlivý, impulzivní a sadistický jedinec, který nedovede ovládat svoji agresivitu:

„... on mě vždycky potrestal, beze svědků, bez míry, bez jakýchkoli hranic. Naprosto beztestně, jako bych byla tou krysou. Zastavil se ale těsně předtím, než mě zabil, když už jsem neměla sílu se bránit. A pak byl zase laskavý.“¹⁹⁹

Postava otce a únosce představuje na základě podaných charakteristik protikladné postavy. V závěru knihy však dojde k jejich ztotožnění. Román zde mimo jiné upozorňuje na omylnost subjektivních pocitů.

195CARRANZA, M. *Jedovatá slova*. S. 17 – 18.

196HODROVÁ, D. A KOL. *...Na okraji chaosu...* S. 600 – 601.

197CARRANZA, M. *Jedovatá slova*. S. 105.

198CARRANZA, M. *Jedovatá slova*. S. 42.

199CARRANZA, M. *Jedovatá slova*. S. 87.

Hlavním tématem knihy je věznění dívky Bárbar, její fyzické zneužívání a jeho dopady, které lze spatřovat v nejistotě a sebeobviňování hrdinky, psychickém stavu její matky, narušené důvěře v přátelství s Evou, či v sebejistotě a přísnosti jejího otce. Rozvíjeny jsou motivy spjaté s fyzickým násilím, které spočívá v bití i odepírání základních potřeb:

„Mlátil mě tak dlouho, až ho začala bolet ruka, a pak mě nechal o samotě potmě. Tři dny bez jídla, zbitá, zraněná, beze světla, bez hudby, bez Přátel.“²⁰⁰

Popisovány jsou i způsoby psychického týrání, které podněcuje strach oběti a vyvolává pocit spoluviny:

„Ty sis ji zlomila naschvál, udělalas to proto, abych se cítil provinile, že jo. Jsi zlá, říkala sis o to.“²⁰¹

Ve spjatosti s fyzickým i psychickým týráním je rozvíjen motiv smrti. Pro psychicky týranou Nurií, která postrádá smysl života, je vidina smrti vysvobozením:

„Smrt musí být sladká...“²⁰²

Bárbara má strach ze smrti, jejíž hrozba je pro ni reálná:

„Už nemám hlad, zvedá se mi žaludek a z toho, co se mi stane, se mi chce zvracet.“²⁰³

Je nastíněna i otázka smyslu smrti, která je spojena s naplněním života:

„Moje smrt nebude jako ty, které zvěčnil Goya. Neumřu za nezávislost, za republiku ani za svobodu. Moje smrt bude zbytečná.“²⁰⁴

Je poukazováno na průvodní projevy zneužívání jako je sebepoškození, přehnaná hygiena, uzavřenost, zhoršení školních výsledků nebo strach z pohlavního styku. Je upozorňováno na osobnost agresora, který vystupuje jako bezúhonná osoba, avšak je charakterizován svoji neústupností, žárlivostí, přísností, která má dopady na osobnosti ostatních rodinných příslušníků, obzvláště manželky, která se potýká s psychickými

200CARRANZA, M. *Jedovatá slova*. S. 37.

201CARRANZA, M. *Jedovatá slova*. S. 88.

202CARRANZA, M. *Jedovatá slova*. S. 172.

203CARRANZA, M. *Jedovatá slova*. S. 173.

204CARRANZA, M. *Jedovatá slova*. S. 174.

problémy a ztrátou sebeúcty:

„Vzpomíná, jakým způsobem Pepe Molina mluvil o Nurii Solisové, na jeho kradmé pohledy, neustálé odmitání, tvrdošijné autoritářství. A na ni se sklopeným nesmělým pohledem, prášky a neustálým pocitem viny.“²⁰⁵

Vedlejším tématem knihy je otázka dívčího přátelství. Bárbara a Eva jsou přítelkyně od dětství, které v dospívání začala rozdělovat Bárbarina uzavřenost, následně i jejich zamilovanost do téhož chlapce. Jejich přátelství nakonec zůstává pevné a je silnější než jakékoli rozepře.

Román nastiňuje i téma správného mateřského, popř. rodičovského, přístupu. Nuria je obviňována z příliš liberální výchovy, nedůslednosti a nenastavení jasných hranic. Kritika jejího přístupu však vychází zejména z pohledu otce, který dceru zneužíval. Bárbara matce vyčítá její slabost, strach z reality a neochotu k řešení vážných problémů, mezi něž lze zařadit i její sebepoškozování. Nuria v závěru knihy přijme pravdu a znovunalezne svoji mateřskou sílu, díky níž se za svoji dceru postaví.

Pásmo postavy inspektora Lozana rozvíjí i téma odchodu do důchodu, konce kariéry a vyrovnávání se se stářím:

„Sevře se mu žaludek, když si uvědomí, že život utekl příliš rychle a že na tohle není připraven. Ani jeho žena.“²⁰⁶

Nastíněno je téma učitelského přístupu k žákům, které konfrontuje osobu spravedlivé třídní učitelky, jež však nemůže věnovat žákům nadstandardní čas, a osobu mladého učitele, který se s žákyněmi věnuje mimoškolním aktivitám, avšak účelově v nich vzbuzuje neadekvátní city a náklonnost.

Často se objevuje motiv *jedovatých slov*, který vystihuje hlavní ideu díla. Jako *jedovatá slova* je označováno zejména slovní ponižování a zastrašování:

„... ale pak narazím na něj a jeho pohrdavá, jedovatá slova. Jsi ubohá, Nurie. Už ses viděla v zrcadle? Jsi stará, zoufalá a špatná matka a děti si tě neváží... Slova, která ponižují, zraňují a která nás obě poznamenala jako pomalu působící jed.“²⁰⁷

205CARRANZA, M. *Jedovatá slova*. S. 203.

206CARRANZA, M. *Jedovatá slova*. S. 154.

207CARRANZA, M. *Jedovatá slova*. S. 226.

Autorka upozorňuje na fakt, že ačkoli se jedná pouze o slova, mohou mít dopady i na citění a chování svých adresátů:

„Vezmi si ty prášky, udělá ti to dobře. Takovou ji chtěl, nepoužitelnou, poslušnou, vyřízenou. On jí ustříhl křídla, rozdrtil sebevědomí, rozkládal ji, až zničil její duši.“²⁰⁸

Slovům je přiznávána síla, jelikož mohou ublížit dotyčnému a zmanipulovat jej pro svůj prospěch:

„Nemohla nechat Pepeho, aby jako vždycky přejmenoval svět, protože slova nakonec dodají věcem význam, který nemají.“²⁰⁹

Jako další kategorii jedovatých slov lze spatřovat slova, která jsou produktem rozjitřených emocí, která nejsou promyšlená, ale přesto mohou druhého člověka zranit:

„... a občas jí něco ujede a vypustí jedovatá slova, která se šíří žilami jako zhoubná rakovina, až dospějí do srdce a zabijí ho.“²¹⁰

Upozorňováno je i na vliv zkreslených, lehkomyšlných výpovědí na život člověka:

„Řekla mu polovičaté, jedovaté pravdy a nikdy ji nenapadlo, že by slova teenagerky mohla mít při rozhodování o něčem životě takovou váhu.“²¹¹

Jako produkt jedovatých slov lze spatřovat pocit viny, který ovlivňuje lidskou sebedůvěru:

„Vina ochromuje a ospravedlňuje, funguje jako protijed činu. Snaží se myslet pozitivně a vyhnat z hlavy pocit viny, kterou jí on den po dni podával jako pomalý smrtonosný jed rozpuštěný ve slovech.“²¹²

Tzv. *jedovatá slova* ovlivňují lidskou psychiku i chování. Román na jejich základě osvětluje problematiku sexuálního zneužívání, zdůvodňuje pocity i jednání jednotlivých aktérů. Cílem románu je přiblížit čtenáři tabuizované téma, jelikož pochopení problematiky může fungovat jako prevence týrání či zneužívání.

208CARRANZA, M. *Jedovatá slova*. S. 189.

209CARRANZA, M. *Jedovatá slova*. S. 167.

210CARRANZA, M. *Jedovatá slova*. S. 164.

211CARRANZA, M. *Jedovatá slova*. S. 61.

212CARRANZA, M. *Jedovatá slova*. S. 220.

4.3 Holky jako nitky

Román pro mládež *Holky jako nitky* autora Jordiho Sierry i Fabry byl v originále vydán v roce 2008 nakladatelstvím Alfaguara, v českém překladu v roce 2010 nakladatelstvím Cooboo. Román byl zapsán na čestný seznam ceny CCEI, který je sestavován Španělskou katolickou komisí pro mládež.²¹³

Román *Holky jako nitky* pojednává o pátrání mladého novináře Jona, který je hrdinou knihy, po zmizelé modelce Vanii. Vania dříve patřila mezi trojici slavných španělských topmodelek, které byly označovány jako Holky jako nitky. Trojice modelek se stala vzorem mnoha mladých dívek. V jejich životním stylu se však projevovaly mnohé společensky nežádoucí jevy jako je např. závislost na drogách či anorexie. Dvě z modelek zemřely, avšak Vania zůstala deset let nezvěstná. Hrdina Jon se snaží zjistit pravdu o zmizení Vanii, zároveň čtenářům odhaluje životní příběhy těchto modelek. Ve svém soukromém životě hrdina navazuje milostný vztah s neúspěšnou modelkou, kterou se snaží zbavit závislosti na drogách a uvědomit si důležitost životních hodnot.

Román se věnuje tématu modelingu, kterým se autor obrací zvláště k dívčímu čtenářskému publiku, pro něž je téma atraktivní. Hrdinou knihy je mladý perspektivní novinář, který je charakteristický vyváženou osobností, která se řídí jasnými morálními hodnotami. Mužská postava hlavního hrdiny funguje jako vzor pro dívky, jelikož zastává genderově nevyhraněné zaměstnání. Rovněž jej lze chápat jako zástupce autora v knize, který chce dívky motivovat k úctě k sobě samé, k životu a k zodpovědnosti. Prostřednictvím hrdiny román nahlíží na skutečnosti z perspektivy mladého člověka, čímž se přibližuje k dospívajícímu čtenáři:

„Proč musí starší lidé za každou cenu říkat ‚chlapče‘ každému, komu je pod třicet?“²¹⁴

V knize se vyskytují pro mládež atraktivní motivy, mezi něž lze vedle motivů týkajících se modelingu zařadit motiv cestování, motiv žurnalistiky i motiv detektivního pátrání.

Román svým důrazem na realismus usiluje o přesah k románu společenskému, neboť se zabývá i společensky závažnými tématy. Román se hojně věnuje tématu drog, které je pro současnou mládež aktuální, a zmiňuje i téma ženské obřízky, čímž poukazuje na

²¹³SIERRA I FABRA, J. *Holky jako nitky*. 1. vyd. Praha: Cooboo, 2010. S. 215.

²¹⁴SIERRA I FABRA, J. *Holky jako nitky*. S. 28.

závažnost této problematiky.

Román charakterizuje živý a věcný jazyk, který se jasností a aktuálností výpovědi přibližuje mladému čtenáři. Uplatňuje rozvinutou slovní zásobu, v níž se nevyhýbá cizím výrazům či odborným pojmům:

„... *otevřela dlaně explicitně.*“²¹⁵

„... *které mě probudilo z oné katarze.*“²¹⁶

Hojně se v textu objevují cizojazyčné výrazy, které jsou graficky odlišeny kurzívou. Nejvíce je zde uplatněna pro mládež blízká angličtina:

„*Ahoj, mother.*“

„*What's up?*“²¹⁷

Objevují se i francouzské výrazy:

„*O ní jako o piece de resistance...*“²¹⁸

Pro text díla je typický spisovný jazyk, který se objevuje v popisech, v polopřímé řeči i v dialozích:

„*Ani si nepamatuji, o čem jsme se bavili. Snažil jsem se strávit většinu času v posteli, i když ona...*“²¹⁹

Spisovný jazyk doplňuje a oživuje užití nespisovných částic a hovorových výrazů:

„*Hele, máš nějaký plán na dnešní večer?*“²²⁰

„*Určitě mi to nandá.*“²²¹

V dialozích se objevují i vulgarismy, jsou však méně časté a v některých případech zůstávají nedořčeny:

215SIERRA I FABRA, J. *Holky jako nitky*. S. 11.

216SIERRA I FABRA, J. *Holky jako nitky*. S. 198.

217SIERRA I FABRA, J. *Holky jako nitky*. S. 52.

218SIERRA I FABRA, J. *Holky jako nitky*. S. 10.

219SIERRA I FABRA, J. *Holky jako nitky*. S. 60.

220SIERRA I FABRA, J. *Holky jako nitky*. S. 141.

221SIERRA I FABRA, J. *Holky jako nitky*. S. 8.

„Do hajzlu, Sofie, do hajzlu!“²²²

„... ty bastarde, ty zkur...!“²²³

Text je ožívován užitím metafor a originálních přirovnání:

„Jako kdyby beatlemaniaka pověřili, aby našel Johna Lenmona naživu.“²²⁴

„Střílela stříbrnými kulkami a její jazyk byl jako bič.“²²⁵

Text odkazuje i na obecně známá přísloví:

„... sely vítr.“²²⁶ (61)

Živost jazyka a rychlý spád děje jsou podpořeny užitím krátkých vět:

„Agentura byla oázou uprostřed poušti obyčejnosti.

Jiný svět.

Jiná galaxie.“²²⁷

Zesílení atmosféry a zdůraznění líčeného je docíleno pomocí častých antitezí:

„Obyčejnost proti dokonalosti. Konzum proti přitažlivosti. Ošklivost proti kráse. Šed' života proti umění obrazu a dojmu.“²²⁸

Jazyk, který byl v románu užit, koresponduje s realistickým stylem autora, jehož prostřednictvím oslovuje mládež. Autor se mládeži snaží přiblížit na základě uplatnění jasného srozumitelného jazyka, kratších vět a originálních slovních spojení, v nichž využívá aktuální slovní zásobu:

„Pro mě to bylo zjevení, závan čerstvého vzduchu v turbulenci mých pocitů při hledání Vanii.“²²⁹

222SIERRA I FABRA, J. *Holky jako nitky*. S. 74.

223Ibidem.

224SIERRA I FABRA, J. *Holky jako nitky*. S. 18.

225SIERRA I FABRA, J. *Holky jako nitky*. S. 134.

226SIERRA I FABRA, J. *Holky jako nitky*. S. 61.

227SIERRA I FABRA, J. *Holky jako nitky*. S. 97.

228SIERRA I FABRA, J. *Holky jako nitky*. S. 101.

229SIERRA I FABRA, J. *Holky jako nitky*. S. 136.

Záměrem autora zůstává snaha udržet čtenářovu pozornost, proto se v textu objevuje velké množství dialogů. Delší souvislé texty, popisy či vyprávění, jsou přerušovány krátkými rozhovory. Rychlé tempo odvíjení příběhu umocňuje autorský postup při charakteristice osob či popisech prostředí. Situace či osoby jsou nejprve výstižně a stručně charakterizovány pomocí základních informací, které jsou prohlubovány a postupně rozvíjeny v rámci textu a dialogů.

Jednotlivé situace jsou popisovány stručně a výstižně a napomáhají vystihnout atmosféru okamžiku:

„Všiml jsem si, jak se vrací zpět v čase. Jeho oči se na mě přestaly dívat, aby se mohly ponořit do nitra, do vzpomínek. Trochu se uvelebil ve svém zahradním křesle.“²³⁰

Popisy prostředí jsou méně časté, jelikož román upřednostňuje cestovatelské zajímavosti, které výrazněji nezpomalují děj a zaujmou čtenáře:

„Oknem jsem viděl úchvatnou krajinu, malé údolí s rozestými domy, napůl ukrytými mezi urdžovanými stromy. Ovšem, ti, co si žijí v ‚Yankeelandu‘ dobře, si žijí opravdu dobře. Víc než dobře. Za domem se nacházel bazén.“²³¹

Dynamika příběhu je umocňována kumulací krátkých vět:

„Nemusel jsem čekat dlouho. Ani ne pět minut. Někdo křikl:

‚Už jsou tady!‘

A adrenalin vystřelil do oblak.

Pro některé pracovní. Pro mě duševní.

Přijely autobusem.“²³²

Důraz je kladen zejména na spontánnost vyprávění, jehož proud je doplňován originálními myšlenkami hrdiny, které jsou čtenáři zprostředkovány na základě vnitřního monologu hrdiny. Bezprostředností myšlenkových pochodů hlavní postavy se narace románu přibližuje líčení událostí ústní formou. Hrdina často vstupuje do dialogu přímo se čtenářem:

„Už jsem říkal, že mám tisíckrát radši Londýn?“²³³

230 SIERRA I FABRA, J. *Holky jako nitky*. S. 87.

231 SIERRA I FABRA, J. *Holky jako nitky*. S. 139.

232 SIERRA I FABRA, J. *Holky jako nitky*. S. 111.

233 SIERRA I FABRA, J. *Holky jako nitky*. S. 96.

Humor, který se v románu uplatňuje, vychází ze subjektivních líčení hrdiny, který s nadsázkou komentuje osoby i situace:

„... tvářil se, jako by mu právě prasknul žaludeční vřed.“²³⁴

„... nebo že nasadí ten známý americký výraz těch, co se ptají: ‚Španělsko?‘; představí si mapu Jižní Ameriky a přemýšlejí, kde by to tak asi mohlo být.“²³⁵

Subjektivizace vyprávění je vytvářena zejména na základě užití ich formy. Vypravěčem románu je mladý novinář, kladný hrdina, jehož úkolem je objektivně zpracovat téma z oblasti modelingu, avšak od počátku upozorňuje na svoji značnou zainteresovanost. Čtenáři se tak v románu postupně odhalují konkrétní objektivní fakta, na něž je však nahlíženo subjektivním pohledem hrdiny. Subjektivizaci umocňuje časté užití vnitřních monologů, v nichž hrdina sdílí svoje pocity a názory, které konfrontuje s postoji čtenáře, a klade si za cíl vyvolat sympatie čtenářů.

Titul románu *Holky jako nitky* lze definovat jako protagonistický a obrazný zároveň. Vztahuje se k vedlejším postavám modelek, které byly kvůli své výrazné štíhlosti přirovnávány k nitkám a pro něž se vžilo toto označení. Titul plní zejména svoji informativní funkci, jelikož je úzce spjat s hlavním tématem knihy, který se týká modelingu a nežádoucích jevů, které s touto profesí lze spojovat.

Rámec románu tvoří autorovo věnování příteli Marcelovi. Ve svém závěru je kniha doplněna poděkováním autora, v němž spisovatel zmiňuje proces tvorby svého románu a vysvětluje věnování knihy.

Vnější i vnitřní kompozice díla sleduje přirozenou časovou posloupnost řazení událostí. Kniha je rozčleněna do třiceti pěti kapitol, které jsou očíslovány římskými číslicemi a které na sebe navazují.

Text románu je oživen častým užitím kurzívy pro názvy, cizojazyčná slova a citovaný článek o historii modelingu. Méně často je užíváno velkého písma pro citaci nápisů. Konce kapitol doplňují jednoduché ilustrace, které vyobrazují králíka s fotoaparátem v různých pozicích, přičemž tyto ilustrace korespondují s dějem příběhu nebo jej předjímají.

Román je založen na chronologické kompozici. Jeho děj začíná *in medias res*.

234SIERRA I FABRA, J. *Holky jako nitky*. S. 9.

235SIERRA I FABRA, J. *Holky jako nitky*. S. 136.

Jednotlivé kapitoly na sebe dějově přímo navazují, přičemž mezi některými z nich nedochází k žádnému časovému posunu:

„*Ne že se zamiluješ do modelky, ‘ bylo to poslední, co jsem slyšel, než zavěsila.*

XVII

„*To bylo docela těžké.*“²³⁶

Pro značnou část kapitol jsou charakteristické výrazně otevřené konce, které navozují otázky, jež se týkají dalšího pokračování děje:

„*Otázka zněla: pokud je Vania ještě naživu, kdo to mohl vědět?*“²³⁷

Obdobně je zakončen celý román, kdy si sám hrdina nastoluje otázku, zda má zveřejnit skutečnosti, které zjistil. Nabízí prostor čtenářově fantazii, zároveň nastiňuje otázku o adekvátnosti uveřejnění pravdy:

„*A na druhé straně mám jednu ženu, která už nemá nic společného s tou před deseti lety, a nevím, jestli ji mám odhalit, protože už to není Vania, ale Vanessa.*“²³⁸

Děj románu lze na základě zobrazované reality klást do současnosti. Román je vyprávěn v minulém čase, avšak ve vnitřním monologu hrdiny je uplatněn i čas přítomný:

„*Miloval jsem letadla, cestování, pohyb. Proto jsem novinář.*“²³⁹

Román sleduje jednání hrdiny den po dni:

„*Odešel jsem a měl jsem před sebou druhou noc v Paříži.*“²⁴⁰

Časové údaje bývají průběžně upřesňovány, aby bylo možno jasně konstruovat časovou linii příběhu:

„*Volal jsem jí v pátek... Teď byla neděle večer.*“²⁴¹

Časový harmonogram hrdiny během jednotlivých dní je v románu rovněž konkrétně

236SIERRA I FABRA, J. *Holky jako nitky*. S. 110 – 111.

237SIERRA I FABRA, J. *Holky jako nitky*. S. 26.

238SIERRA I FABRA, J. *Holky jako nitky*. S. 211.

239SIERRA I FABRA, J. *Holky jako nitky*. S. 53.

240SIERRA I FABRA, J. *Holky jako nitky*. S. 96.

241SIERRA I FABRA, J. *Holky jako nitky*. S. 69.

uváděn:

„Během deseti minut jsem se umyl... a dorazil do redakce po půl jedenácté.“²⁴²

Způsob vyjádření času koresponduje s dějem a povahou příběhu, který se odvíjí od novinářské práce hlavní postavy. Konkrétní časové údaje zdůrazňují faktografický přístup k realitě a navozují dojem novinářské věčnosti. Čas se tak stává důležitým prvkem v popisu jednotlivých událostí, které jsou dokreslovány na základě přesných informací týkajících se času:

„Nebylo to dvacet minut, ale třicet.“²⁴³

Zejména ve vyprávění vedlejších postav se objevují časté retrospekce, které dotvářejí linii příběhu. Minulé děje, kterými se hrdina v rámci svého pátrání zabývá, jsou rovněž časově přesně vymezeny:²⁴⁴

„Bylo to pět měsíců po odchodu Cyrille... Dva měsíce před smrtí... Tři dny po smrti Jess...“²⁴⁵

Román neopomíjí ani objasnění časového posunu, když hrdina cestuje na jiný kontinent:

„Z New Yorku do Los Angeles, z východního pobřeží na západní, to je pět hodin letu, ale opět proti Slunci. Takže k šesti hodinám rozdílu oproti Evropě jsem musel připočítat další tři mezi pobřežími.“²⁴⁶

Konkretizace je charakteristická i pro vyjádření prostoru, které koreluje s vyjádřením času. Román uvádí geograficky konkrétní místa včetně ulic či významných podniků:²⁴⁷

„mám casting na rohu Gran Vía a Rambla de Catalunya...“²⁴⁸

„Vyšli jsme ven, přešli ulici a sedli si na zahrádku restaurace Otto Syllt.“²⁴⁹

242SIERRA I FABRA, J. *Holky jako nitky*. S. 7.

243SIERRA I FABRA, J. *Holky jako nitky*. S. 29.

244RIMMON-KENAN, S. *Poetika vyprávění*. S. 55.

245SIERRA I FABRA, J. *Holky jako nitky*. S. 93.

246SIERRA I FABRA, J. *Holky jako nitky*. S. 127.

247PETERKA, J. *Teorie literatury...* S. 231.

248SIERRA I FABRA, J. *Holky jako nitky*. S. 35.

249SIERRA I FABRA, J. *Holky jako nitky*. S. 39.

Román se zaměřuje na přesné určení míst a jejich vzdáleností:

„Když jsem zaparkoval auto ani ne dvacet metrů od domu...“²⁵⁰

Děj románu se prostorově odvíjí od míst nacházejících se v Barceloně, která jsou domácím čtenářům blízká. Hrdina knihy se nejprve pohybuje po Španělsku, navštěvuje Madrid, posléze však cestuje do Paříže, New Yorku a Los Angeles, kde upozorňuje na některá významná a turisticky atraktivní místa, která jsou v širším povědomí čtenářů:

„Dokonce mi zbude několik volných hodin na procházku po La Defense nebo novém Louvru.“²⁵¹

Uvedená místa jsou stručně doplněna o rozšiřující informace, které se týkají jejich historie či charakteru:

„Tribeca vřela. Obchody s módou, restaurace, firmy... Kdysi tu bývaly jen staré sklady. Od té doby, kdy to tu na začátku osmdesátých let vzali do ruky obchodníci s uměním a lidé jako Robert de Niro zde vytvořily svá filmová studia, se to tu hodně změnilo.“²⁵²

Často se v románu objevují cestovatelské zajímavosti:

„Takže jsem si na letišti pronajal auto, protože v Los Angeles bez auta nejsi nikdo a snadno se ti stane, že utratíš všechny úspory za taxiky.“

Lokace, která byla v románu užita, odpovídá záměru autora oslovit a zaujmout mladé čtenáře, pro které je cestování atraktivní. Popis míst, který se v románu uplatňuje, je stručný a výstižný. Zaměřuje se zejména na atmosféru a charakter míst a vyznačuje se výraznou subjektivitou.²⁵³

„Miluji New York, ale nenávidím Los Angeles. ... Staré legendy, Hollywood Boulevard, Sunset Boulevard, Bel Air, Beverly Hills, Santa Monica... Vše se nachází v takovém viru narůstajícího násilí, až je to ohromující. Jenom na Venice Beach nebo na Manhattan Beach se dá pocítit trocha klidu a fantazie.“²⁵⁴

250SIERRA I FABRA, J. *Holky jako nitky*. S. 27.

251SIERRA I FABRA, J. *Holky jako nitky*. S. 92.

252SIERRA I FABRA, J. *Holky jako nitky*. S. 121.

253PETERKA, J. *Teorie literatury pro učitele...* S. 232.

254SIERRA I FABRA, J. *Holky jako nitky*. S. 127.

Hlavní dějovou linií tvoří pátrání hrdiny po zmizelé modelce, čímž je čtenář seznamován i s pracovním životem hrdiny. Hrdina se během prošetřování jednotlivých informací setkává s velkým množstvím epizodních postav, které však nejsou zdrojem dílčích epizod. Vedlejší dějová linie se věnuje soukromému životu hrdiny, v němž vyobrazuje složitost milostného vztahu s dívkou Sofií.

Rozvoj děje koresponduje s detektivním pátráním hrdiny. Pro román je tudíž charakteristické postupné rozvíjení děje i postupné odhalování základních informací. Příkladem může být i jméno hrdiny, se kterým se čtenář seznamuje z dialogu ve zkrácené formě „Jon“ na str. 8, na str. 11 se čtenář dozvídá, že se jedná o podobu jména „Jonatan“, až str. 28 uvádí příjmení hrdiny „Boix“ a celé příjmení je uvedeno až na str. 42 „Boix Montornés“. Podobně autor postupuje i při popisech, charakteristikách postav či dílčích vyprávěních. Postupné rozvíjení informací je zdůrazněno i jejich náhlými přerušováními krátkými dialogy, které jsou pro mikrokompozici románu příznačné.

Charakteristické pro román je svižné odvíjení děje, které není zpomalováno častými popisy, ale je podpořeno četnými dialogy i výraznými změnami prostoru. Dynamičnost vyprávění je zpomalena až v závěrečné části knihy před rozuzlením příběhu.

Přehlednosti děje napomáhá repetice. Uplatňuje se zejména opakování výpovědí postav, které slouží k připomenutí faktů. Prvotní informace jsou aktualizovány v průběhu textu při zjišťování nových skutečností. Repetice výpovědí v těchto případech vyvolává nové reakce postav a nové otázky čtenářů.

Často je uplatňován kontrast, který slouží pro umocnění závažnosti situace:

„Každý rok v prosinci, zatímco jedna část světa slaví Vánoce, v jiné části je tisícovkám dívek amputován klitoris, aby přišly o touhu, aby necítily sexuální uspokojení, aby se změnilo v pouhé rozmnožovací stroje.“²⁵⁵

Výrazně kontrastní jsou některé postavy, které se v románu objevují, a jejich životní přístupy. Postavy jsou hodnoceny z perspektivy hrdiny, popř. i z pohledu jiných vedlejších postav. Vnější charakteristiky postav jsou subjektivní a stručné, snaží se obsáhnout nejcharakterističtější rysy, střídavě užívají metafor a přirovnání, které jsou obecně známé:

„Cyrille, se zářivou pletí, černou jako uhl, krátkými vlasy, tajemnými tmavými

255SIERRA I FABRA, J. *Holky jako nitky*. S. 88.

*tygřima očima, malými ústy s jahodově červenými rty, obličejem vytesaným nějakým africkým Michelangelem, schopným vytvořit mistrovské dílo.*²⁵⁶

Při charakterizaci epizodních postav, se kterými se hrdina setkává, se uplatňuje zejména charakteristika vnější, vnitřní charakteristika si všímá nejvýraznějších rysů, které je možné zformulovat při prvním setkání:

*„Osamělá žena se stopou zahořklosti skoro jako s mateřským znaménkem v jejích genech a kořenech. Byla vysoká, vysušená, s odměřeným tónem a pevným pohledem, vážným, tak vážným jako její strohé oblečení, černé odshora až dolů.*²⁵⁷

Hlavní postavou románu je mladý novinář Jonatan Boix i Montornés, který je úspěšný ve své profesi, které se věnuje se zápallem. Jedná se o konstantní postavu, která má vytvořen jasný světonázor. Charakterizuje jej sebevědomí, úcta k životu a zdravému životnímu stylu, úcta k lidem, obzvláště k ženám a dívkám. Jedná se o postavu výrazně kladnou, která plně respektuje morální hodnoty. Postava hrdiny se v románu nerozvíjí. Hrdina tak plní funkci inspirativní postavy, s níž se mohou čtenáři ztotožnit, popř. může představovat typ mužského ideálu pro dívky, kterým ukazuje i vhodné vzory chování mužů k ženám, popř. chlapcům k dívkám. Čtenářům je postava přibližována na základě vnitřních monologů a dialogů, které mezi sebou postavy vedou.²⁵⁸

Výraznou vedlejší postavou je matka hrdiny Paula Montornésová, která je uznávanou novinářkou a zároveň ředitelkou a majitelkou prosperujícího časopisu. Její postava představuje typ úspěšné zralé ženy:

*„To jsem ani nevěděl. Proboha, moje matka udělala tolik věcí, co mi uniklo.*²⁵⁹

Rovněž může fungovat jako vzor pro dívky, kterým představuje budoucí možnosti uplatnění:

*„Mám rád život, nic víc. A když mi matka říká, že nejlíp je člověku ve třiceti a pak ve čtyřiceti a v padesáti, tak jí věřím.*²⁶⁰

256SIERRA I FABRA, J. *Holky jako nitky*. S. 15.

257SIERRA I FABRA, J. *Holky jako nitky*. S. 21.

258RIMMON-KENAN, S. *Poetika vyprávění*. S. 49.

259SIERRA I FABRA, J. *Holky jako nitky*. S. 63.

260SIERRA I FABRA, J. *Holky jako nitky*. S. 72.

Naproti tomu negativními vzory jsou životní příběhy dvou postav modelek, které byly označovány jako „Holky jako nitky“. Jde o vedlejší postavy Jess Huntovou a Narim Wirmejd neboli Cyrille. Jedná se o slavné topmodelky, které se vlivem své profese potýkaly s různými sociálně patologickými jevy, jejichž vlivem přišly o život. Jmenované postavy tudíž v románu přímo nevystupují, avšak jejich životní příběhy jsou rekonstruovány na základě pátrání hrdiny.

Třetí modelkou, o jejímž životě román pojednává, je Vanessa Molins Cadafalchová neboli Vania. Její postava se objevuje na konci příběhu. Jedná se o ženu, která zachránila svůj život, když jej upřednostnila před slávou a stáhla se z veřejného života.

Jednou z vývojových postav, které se v románu vyskytují, je vedlejší postava mladé modelky Sofiy Garcíové, s níž hrdina navazuje vztah. Svým životním postojem se může tato postava nejvíce přiblížit mladému čtenáři. Sofia je typ krásné dívky, jejímž snem je stát se profesionální modelkou:

„Hele, Jone, na světě je milion holek, které by daly půlku života, aby si to s nimi mohly vyměnit. A já bych byla první. Ony to podělaly. Mně by se to nestalo.“²⁶¹

Sofia není v modelingu úspěšná, kvůli čemuž propadá malomyslnosti a bere drogy. Jon ji podporuje ve změně životního stylu i profesního uplatnění.

Sofia kontrastuje s postavou mladé americké herečky Barbary Huntové, která je mladší sestrou slavné modelky. Jedná se o sebevědomou dívku, která upřednostňuje realistický pohled na svět a zodpovědný přístup k životu před jeho obětováním pro vysněné cíle:

„Přišla mi velmi inteligentní, rozumná, jako by jí zkušenosti Jess opravdu něco přinesly. Vzpomněl jsem si znovu na Sofii, na její závod s časem, na nevyhnutelnou hořkost, co ji naplňovala.“²⁶²

Výrazně kontrastními vedlejšími postavami jsou dva typy bývalých milenců modelky Vanii.

Tomás Fernández je typ mladíka, který využívá dívky pro svůj prospěch, neváží si žen a nemá snahu budovat hlubší citové vztahy:

*„Co chceš, abych si myslel? Že jsem to aspoň byl já, kdo ji připravil o panenství. ‘
Byl to šmejda. Měl v náručí Slunce a nechal ho zajít. Měl v ruce růži a rozmáčkl ji. Mohl*

261 SIERRA I FABRA, J. *Holky jako nitky*. S. 71.

262 SIERRA I FABRA, J. *Holky jako nitky*. S. 143.

*zadržet dešťovou vodu, ale umyl se v ní. Zatracenej šmejď.*²⁶³

Protikladem Tomáše je rockový zpěvák Nando Itturalde. Postava představuje typ sebevědomého muže, který chová úctu k ženám, je schopen vnímat jejich vnitřní krásu a je ochoten lásku plně opětovat:

„Mám na mysli, že byla jako světlo, přenášela na mě obrovskou touhu ji chránit, dát jí útočiště, milovat ji, hladit ji.“²⁶⁴

Jeho přístup k ženám je kladně hodnocen přímo hrdinou knihy:

„Zářily mu oči. Záviděl jsem mu, ale zároveň jsem k němu cítil respekt.“²⁶⁵

V rámci vedlejších postav kniha nabízí kontrast mezi postavami opatrovnic Vanii. Vania byla po smrti matky vychovávána svoji tetou Luisou Cadafalchovou. Ačkoli se o Vanii starala, přistupovala k ní kritickým pohledem a nenavázala s ní bližší vztah:

„Vaniina teta na ní nenechala nit suchou, a pomluvila ji jako ‚vetřelkyni‘.“²⁶⁶

Opakem je z počátku tajemná postava Noraimy Briezenové, která si k Vanii vytvořila pevné pouto a nahrazovala jí matku.

Hlavním tématem knihy je téma modelingu. Jedná se o současné téma, které je přitažlivým tématem pro dospívající dívky, pro něž je román zejména určen. Téma je rozvíjeno na základě životního příběhu jedné slavné modelky, který je postupně odhalován na základě investigace mladého novináře. Román dále rekonstruuje tragické životní příběhy dalších dvou slavných modelek minulosti a ukazuje i život neúspěšné modelky současnosti. Na základě individuálních příkladů je vytvářen obraz světa modelingu:

„Vania byla topmodelka, jedinečná, a takových velkých modelek bylo možná ještě asi sto. Ale Sofia, ke své škodě, patřila k tisícům a tisícům dívek, které se objevily v nějakých levných katalogích, udělaly pár věcí, které je uživí, možná jim dokonce umožní si vydělávat slušným způsobem, nebo skončí jako hostesky či moderátorky v nějakém telenovelním pořadu. Nic víc.“²⁶⁷

263 SIERRA I FABRA, J. *Holky jako nitky*. S. 61.

264 SIERRA I FABRA, J. *Holky jako nitky*. S. 65 – 66.

265 SIERRA I FABRA, J. *Holky jako nitky*. S. 64.

266 SIERRA I FABRA, J. *Holky jako nitky*. S. 167.

267 SIERRA I FABRA, J. *Holky jako nitky*. S. 70 – 71.

Charakteristický je realistický přístup k tématu, který upozorňuje na jedinečnost této profese, ale i na její úskalí a možné negativní dopady:

„Těmto dívkám, ať už je opatrují jejich matky nebo ne, schází psychický dohled, nechodí do školy, pracují patnáct hodin denně, součástí jejich života je jet lag – časový posun mezi kontinenty – a napětí v nich vyvolává takový stres, který když začne, už neskončí.“²⁶⁸

Téma je rozvíjeno i na základě uvádění četných reálných faktů, které se týkají slavných modelek nebo i jiných známých osobností:

„Marilyn Monroe se se svým otcem znovu setkala. John Lennon také, ačkoli nebyl nemanželský, ale otec je opustil, když mu bylo pět. A herečka Liv Tyler...“²⁶⁹

Hlavní téma je v románu konfrontováno s životním názorem hrdiny, který zdůrazňuje význam života a jeho jednotlivých etap a úlohu životních hodnot. Tento postoj je v závěru knihy podpořen zkušeností modelky Vanii, která slávu modelingu dobrovolně opustila:

„... abych mohla vyprávět o zkušenostech dívky, která měla sen, splnil se jí a pak se z něj nemohla probudit.“²⁷⁰

Vedlejší téma drog je úzce spjato s tématem hlavním. Je upozorňováno na rozšíření drog ve světě modelingu i mezi mladými lidmi a je jasně odsouzeno. Téma je rozvíjeno v rovině minulých dějů, v nichž jsou vyprávěny životní příběhy modelek, čímž nabízí čtenáři možnost racionálně a s odstupem zhodnotit jejich vliv:

„Všechny si myslí: ‚Vždyť se dám do pořádku, až toho nechám,‘ s vědomím, že jejich kariéra trvá nějakých deset let. Ale potom už není možné toho nechat. A neubližují jenom samy sobě, ale také milionům dívek, které chtějí být jako ony.“²⁷¹

Téma je aktualizováno i v reálném čase příběhu, v němž se hlavní hrdina nachází ve vztahu s modelkou, která drogy užívá, na základě čehož je s problematikou přímo konfrontován:

268SIERRA I FABRA, J. *Holky jako nitky*. S. 82.

269SIERRA I FABRA, J. *Holky jako nitky*. S. 46.

270SIERRA I FABRA, J. *Holky jako nitky*. S. 207.

271SIERRA I FABRA, J. *Holky jako nitky*. S. 83.

„Ale tentokrát jsem hlavu ztratil. Kvůli ní, protože se mi líbila a protože mě zničehonic zklamala něčím, v čem jsem měl úplně jasno... „Mrtvá zaživa““²⁷²

Téma závislosti na drogách je úzce spjata s tématem sociálně patologických jevů u mládeže a jejich následcích a poukazuje i na další společensky závažná témata. Román rozvíjí i téma anorexie, kterou trpěla modelka Vania, po níž hrdina knihy pátrá. Téma je spojováno s modelingem a i zde je upozorňováno na nebezpečí vytvoření nezdravého vzoru pro mladé dívky, které mohou usilovat o jeho dosažení, a ohrozit tak vlastní život a zdraví:

„V té době se kult kostlivců spíš než ženských tvarů stal oficiálním náboženstvím.“²⁷³

Ve spjatosti s tématem modelingu se v románu objevuje i téma onemocnění AIDS a téma sebevraždy:

„Spáchala sebevraždu, když zjistila, že má AIDS.“²⁷⁴

Na základě postavy jedné z modelek román rozvíjí téma ženské obřízky a upozorňuje na jeho nehumánnost:

„Jestli existuje nějaký pradávný zvyk, který mi přijde zvrácený, brutální, odporný a nepřirozený, pak je to ženská obřízka v některých afrických nebo muslimských zemích.“²⁷⁵

Dopady ženské obřízky jsou připodobňovány k důsledkům závislosti na drogách na základě opakujícího se motivu, který tvoří oxymorón *mrtvá zaživa*, pro označení postav, které byly zasaženy touto problematikou:

„Mrtvá zaživa“²⁷⁶

„Cyrille byla mrtvá zaživa, nemohla nikoho milovat.“²⁷⁷

V románu se objevuje i téma potratu, které je zde opět dáváno do souvislosti s důsledky drogové závislosti:

272SIERRA I FABRA, J. *Holky jako nitky*. S. 73 – 74.

273SIERRA I FABRA, J. *Holky jako nitky*. S. 31.

274SIERRA I FABRA, J. *Holky jako nitky*. S. 17.

275SIERRA I FABRA, J. *Holky jako nitky*. S. 88.

276SIERRA I FABRA, J. *Holky jako nitky*. S. 74.

277SIERRA I FABRA, J. *Holky jako nitky*. S. 87.

„Podle lékaře byla Jess ještě na pochybách, ale Nicky Harvey, otec dítěte, ji k tomu domutil a ona, bez vlastní vůle kvůli závislosti na drogách, to udělala.“²⁷⁸

Román dále poukazuje na problematiku náboženského fanatismu:

„Ten jejich náboženský fanatismus ji držel chycenou v kruhu...“²⁷⁹

Vedlejším tématem románu, které je spjato s postavou hrdiny, je novinářská praxe. Román poukazuje na prestiž tohoto povolání a na jeho výhody, což lze chápat jako motivaci pro mladé čtenáře:

„Miluju svou práci. Myslím, že je nejlepší ze všech. Umožňuje cestovat, poznávat lidi, psát o mnoha věcech, fotografovat život – a někdy také smrt – a celkově vnímat svět jinak, takže mu člověk lépe porozumí.“²⁸⁰

Téma žurnalistiky je úzce spojováno s motivem cestování, kdy hrdina cestuje po své rodné zemi i do zahraničí. Zároveň je poukazováno na přínosy cestování:

„Člověk se nenaučí téměř nic, když necestuje.“²⁸¹

Opakujícím se motivem je i motiv dívčího přátelství, který je pro romány pro dívky typický:

„Byly víc než kamarádky. Vytvořily něco jako rodinu nebo společenství. Nejenže je najímali vždy všechny tři společně, slavné Wire-girls, ale také se navzájem ochraňovaly. Milovaly se. Potřebovaly se. Patřily k sobě.“²⁸²

V kontextu k tématu lze upozornit na absenci motivu sexu, který je pro romány pro dívky příznačný.

Výrazným tématem románu, které spoluvytváří smysl díla, je úcta k ženám a dívkám. Téma je rozvíjeno na základě úvah i samotného přístupu hrdiny románu i epizodních postav:

„Na holky jsem hodný. Nedostatek jako každý jiný. Vždycky jsem se snažil chovat se k

278SIERRA I FABRA, J. *Holky jako nitky*. S. 94.

279SIERRA I FABRA, J. *Holky jako nitky*. S. 67.

280SIERRA I FABRA, J. *Holky jako nitky*. S. 14.

281SIERRA I FABRA, J. *Holky jako nitky*. S. 86.

282SIERRA I FABRA, J. *Holky jako nitky*. S. 66 – 67.

nim hezky, i když se ke mně chovají špatně.“²⁸³

Úcta k ženě je uplatňována i ve vztahu hrdiny k matce:

„To byla ta chvíle. Zvedl jsem se ze židle, obešel stůl a objal ji, aniž se zvedla ze svého křesla. Někdy jsem zapomínal to udělat. A ona mě o to nikdy nežádala, ačkoli jsem věděl, že to potřebuje.“²⁸⁴

Hlavní idea díla spočívá v úvahách o smyslu života a jeho naplnění. Konfrontována je lehkovážná touha po slávě a naplněných snech i za cenu zdraví se smysluplným přístupem k životu:

„Být na vrcholu nějakých sedm osm let, když jsi mladý, cestovat, poznávat lidi, mít moc, být obdivován, vydělávat ty prachy, co vydělávají? No tak, Jone, Děláš si legraci? Jistěže to za to stojí!“

„... Mám rád život, nic víc. A když mi matka říká, že nejlíp je člověku ve třiceti a pak ve čtyřiceti a v padesáti, tak jí věřím.“

„... Úspěch za každou cenu nemá smysl, protože vždycky zaplatíš víc.“²⁸⁵

Román upozorňuje na silnou touhu mladých lidí po životě a intenzivních prožitcích, což může mít vliv na postoj k odpovědnosti:

*„Kouzlo destrukce doprovází dospívání a mládí jako příliv doprovází Měsíc. ‚Žij rychle, umři mladý a zanecháš po sobě hezky zachovalou mrtvolu,‘ řekli Rolling Stones.”*²⁸⁶

Román zdůrazňuje význam jednotlivých životních etap a poukazuje na smysl života v každém věku:

*„A nesouhlasím s tím, že je lepší žít deset let ve hvězdách než šedesát na zemi. Všechno, co tu máme, je čas a já jsem z těch, co ho chtějí využít na maximum: žítím.”*²⁸⁷

Zároveň vyzdvihuje ženskou krásu i v pozdějších letech:

*„Byla jako tolik žen v pětatřiceti letech, vypadala dokonale...”*²⁸⁸

283 SIERRA I FABRA, J. *Holky jako nitky*. S. 35.

284 SIERRA I FABRA, J. *Holky jako nitky*. S. 12.

285 SIERRA I FABRA, J. *Holky jako nitky*. S. 72.

286 SIERRA I FABRA, J. *Holky jako nitky*. S. 81.

287 SIERRA I FABRA, J. *Holky jako nitky*. S. 108.

288 SIERRA I FABRA, J. *Holky jako nitky*. S. 197.

5 Přínos nejnovější španělské literatury pro děti a mládež pro české literární prostředí a její recepce

Španělská literatura rozvíjí fantastické motivy, čímž reaguje na zvýšený zájem o tento žánr, který se v českém i španělském prostředí projevuje od 90. let 20. století.²⁸⁹

Fantasy romány, které vytvořila Maite Carranza, se však odklánějí od anglosaské mytologie a přibližují čtenářům mytologii středomořskou, čímž přinášejí nové podněty pro tématický rozvoj žánru a zvyšují pozornost čtenářů, kterým nabízejí nové poznatky. Maite Carranza seznamuje čtenáře i s mytologií méně známých etnik, jako jsou např. Guančové z Kanárských ostrovů, zároveň se zaměřuje na obecně známé reálie, které rozvíjí o relevantní informace z mytologie, čímž rozšiřuje čtenářské vědomosti a motivuje k dalšímu zabývání se tématem. Příkladem jsou zmínky o mexickém vulkánu Popocatepetlu, které rozšiřuje o vyprávění legendy o Popocatepetlovi. Žánr fantasy literatury autorka přibližuje domácímu španělskému prostředí i na základě návaznosti na historická témata, která lze zařadit do běžného okruhu vědomostí evropských obyvatel. Pro román je charakteristické propojování historických míst či osobností s fantazijní rovinou příběhu. Významnou historickou látkou, na níž autorka navázala při zpracování románu, je problematika španělských inkvizičních procesů. Inkviziční procesy se obdobně promítly do české historie i do širokého povědomí českých čtenářů. Rovněž téma čarodějnictví, které se soustředilo na postavy žen, které vystupovaly jako kořenářky a porodní báby, je blízké českému prostředí, o čemž svědčí četné české pověsti, které toto téma rozvíjejí. V tomto bodě lze spatřovat nejvýraznější fakt, kterým se trilogie *Válka čarodějek* přibližuje českému prostředí.

Román *Ledová pustina*, druhý díl trilogie *Válka čarodějek*, se vzdaluje středomořské mytologii a zaměřuje se na mytologii severskou, v jejímž rámci navazuje na vikingské legendy. Autorka pracuje zejména s postavou severského boha Odina, přičemž zmiňuje legendy, které se k této postavě váží. Román dále rozvíjí motivy spojené se severským způsobem života, mezi něž lze řadit pobyt u Sámů a Inuitů, velrybářskou výpravu nebo cestu se psím spřežením přes Grónsko, které podává dobrodružnou formou. Jedná se o motivy, které se běžně neřadí mezi atraktivní motivy pro dívčí čtenářské publikum. Autorka se na ně snaží nahlížet z pohledu dívky, přičemž zohledňuje dívčí potřeby

²⁸⁹URBANOVA, S. *Meandry a metamorfózy dětské literatury*. Olomouc: Votobia, 2003. S. 51.

humánního vnímání světa. Z toho důvodu si všímá pozitivních stránek lovců velryb, upozorňuje na přátelský přístup a pohostinnost severských národů a na solidaritu mezi jejich členy, zdůrazňuje lásku ke zvířatům, zvláště ke psům ze psiho spřežení. Autorka v tomto románu přináší do dívčích románů nové motivy, které jsou charakteristické spíše pro dobrodružné chlapecké příběhy, čímž obohacuje dívčí literaturu.

Hodnotná je obdobně realistická rovina trilogie *Válka čarodějek*, která rozvíjí socializační funkci. Zobrazuje hrdinku Anaid jako běžnou dívku, jejíž pozornost se zaměřuje na otázku přátelství, začlenění se do kolektivu a na touhu po první lásce. Hrdinka Anaid se díky tomu zabývá otázkami, které jsou blízké dospívajícím dívkám bez ohledu na kulturní prostředí. Rozvíjena je i problematika mezigeneračních vztahů, která se projevuje v nepochopení matky a dcery v období dospívání, revoltě dospívajícího vůči rodinným zvyklostem i společenským pravidlům. Poukázáno je na úlohu babičky jakožto smířčího člena rodu, která zastává funkci mostu mezi nepochopenými členy rodiny. Román ukazuje význam návratu k vlastním rodovým kořenům a přijetí rodinných hodnot. Důraz je kladen na význam rodinných vztahů a uchování rodiny jako hodnoty.

V trilogii je posílen i důraz na funkci vzdělávací, jelikož romány pracují s odbornými pojmy, které odpovídají znalostem dospívajících čtenářů. Trilogie připomíná a blíže vysvětluje zejména odborné pojmy z oblasti zeměpisu a historie, které rozvíjí o rozšiřující informace. Zajímavé jsou i poznatky z oboru antropologie. Obdobné informace jsou čtenáři předkládány ve formě dialogů a úvah, proto čtenář nabývá nových vědomostí mimovolně.

Společenský román pro dívky *Holky jako nitky* zpracovává téma modelingu, které je obecně pro dívčí čtenářské publikum atraktivní. Tento realistický román poukazuje na nežádoucí společenské jevy a zdůrazňuje hodnotu lidského života, čímž posiluje svoji socializační a formativní funkci. Na základě příkladu životních příběhů slavných modelek se snaží dopomoci dospívajícím dívkám v procesu zrání jejich osobnosti. Zobrazuje protiklad vysněného života modelky, který s sebou nese ohrožení lidských hodnot i lidského zdraví, a zdánlivě obyčejného života, který však nabízí pestrost prožitých okamžiků a rozličné možnosti životních cest. Román poukazuje na úskalí lpění na snech a na povrchních lidských hodnotách, mezi něž lze řadit slávu a bohatství. Dílo rovněž zdůrazňuje význam zachování úcty k ženám i úcty k sobě samému. Na základě kontrastních typů vedlejších postav ukazuje příklady přístupů mužů k ženám, které posléze

posuzuje a vede čtenáře k uvědomění si vlastní hodnoty. Samotná postava hrdiny vystupuje jako zdroj inspirace pro čtenářky, jelikož je příkladem charakterního mladého muže, který si váží jednotlivých etap života, vlastního zdraví, slušného chování a jehož postoj k životu mu přináší úspěch.²⁹⁰

Vzdělávací funkci románu lze spatřovat v přístupu ke společensky závažným tématům, které jsou aktuální pro dospívající čtenáře. Román rozvíjí témata drogové závislosti, anorexie, onemocnění AIDS, potratu či ženské obřizky. Líčí proces vzniku závislosti či jiného sociálně patologického jevu, upozorňuje na počáteční bagatelizaci těchto jevů, která vede k jejich následnému rozvoji, a ukazuje následky, které s sebou tyto jevy přináší pro život člověka, mezi něž zařazuje smrt. Na základě informovanosti o těchto jevech román usiluje o své preventivní působení na čtenáře.

Preventivní funkce literatury je zdůrazněna především v psychologickém románu *Jedovatá slova*. Román rozvíjí témata sexuálního zneužívání, fyzického a psychického týrání. Témata se snaží vyobrazovat komplexně, jelikož se zaměřuje na vznik těchto jevů a jejich následný rozvoj, dále na prožívání obětí, vystupování násilníka a přístup okolí. Román upozorňuje na omylnost lidského úsudku a zkreslenost subjektivního přístupu k problematice. Román poukazuje na vliv tzv. jedovatých slov. Zdůrazňuje, že na základě slovní manipulace lze ovlivňovat jedince ve svůj prospěch, působit na jeho prožívání i chování, popř. jinak ovlivnit jeho život. Autorka se prostřednictvím románu snaží přímo pomoci případným obětem sexuálního zneužívání či týrání, jelikož apeluje na přesné rozlišení dobra a zla, na příkladech poukazuje na neodůvodněnost sebeobviňování obětí a jejich studu a vede čtenáře ke schopnosti nalezení vlastní hodnoty a lidské důstojnosti, které eliminují obavy z odhalení pravdy. Kniha ve svém závěru obsahuje odkazy na čtyři organizace v České republice, které se zabývají pomocí obětem sexuálního zneužívání a týrání a na něž se čtenář může v případě potřeby obrátit. Román oslovuje i okolí případných obětí, jelikož upozorňuje i na průvodní projevy, na jejichž základě je možné uvažovat o člověku jakožto o oběti sexuálního zneužívání.

U mládeže převládá relaxační potřeba při četbě, zatímco poznávací funkce beletrie je odsunuta na druhé místo. Analyzované španělské romány tyto literární funkce propojují. Romány *Holky jako nitky* a *Jedovatá slova* nabízejí čtenářům vyprávění formou napínavého detektivního pátrání, které je v současnosti dospívajícími čtenáři vyhledáváno.

290PETERKA, J. *Teorie literatury pro učitele...* S. 276 – 280.

Trilogie *Válka čarodějek* líčí dobrodružný příběh, který mísí s fantazijskými prvky.²⁹¹

Relaxační a imaginativní funkci literatury podporuje trend, který je typický pro zahraniční literaturu, v němž se uplatňují mimořádné postavy a pohled do exkluzivního prostředí. Tuto tendenci lze spatřovat v románu *Holky jako nitky*, jehož hrdinou je mladý a zajištěný novinář, který se pohybuje v prostředí novinové redakce a světa modelingu, sám cestuje na mezinárodně významná místa jako je např. Paříž, New York, Los Angeles. Obdobný sklon se projevuje v románech trilogie *Válka čarodějek*, kde má hrdinka možnost plavat s delfiny u Sicílie pod vedením mořské biologky.²⁹²

Román *Jedovatá slova* a romány ze série *Válka čarodějek* se přibližují více českému literárnímu prostředí, jelikož zobrazují příběhy hrdinek, s nimiž se může identifikovat běžný čtenář. Hrdinka *Války čarodějek* se vypořádává s mimořádnými čarodějnými dary, avšak jako běžná dívka se zabývá problémy s první láskou, s přátelstvím, se zařazením v kolektivu. Hrdinka románu *Jedovatá slova* se nachází ve vypjaté životní situaci, v níž podléhá věznění a zneužívání, avšak nepřestává toužit po běžném životě, vzpomíná na svoji nejlepší kamarádku, první lásku i školní prostředí.²⁹³

Analyzované romány byly čtenářským publikem přijímány většinou pozitivně.

Knihy trilogie *Válka čarodějek* jsou obecně ceněny pro svoji čtivost a napínavost děje. První díl *Klan vlčice* je oceňován pro rychlý spád děje a originální zpracování příběhu. Často je však románu vytýkána předvídatelnost děje a přílišná idealizace hrdinky Anaid, která se svojí dokonalostí vzdaluje běžnému čtenáři. Román *Ledová pustina* je vyzdvihován pro dobrodružnost a překvapivost děje, mnozí čtenáři však postrádají rozvinutí příběhu hrdinky Anaid. Třetí díl *Odina kletba* je ceněn za realistické ztvárnění postavy Anaid a vylíčení generačního střetu. Čtenáři pociťují zklamání ze zakončení románu, v němž nedojde k vyvrcholení války čarodějek.²⁹⁴

Román *Holky jako nitky* je oceňován pro svoji čtivost, napínavost a zajímavost děje a kladně je hodnoceno zejména postupné odhalování informací. Čtenáři si cení realistického zpracování tématu a spjatosti příběhu s reálnými fakty, díky kterým si mohou rozšířit

291 LEDERBUCHOVÁ, L. *Literatura ve škole: četba žáka a didaktická interpretace uměleckého textu v literární výchově na 2. stupni základní školy a v odpovídajících ročnících víceletého gymnázia*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2010. S. 70.

292 URBANOVÁ, S. *Meandry a metamorfózy...* S. 58.

293 Ibidem.

294 *Databáze knih*. URL:<<https://www.databazeknih.cz/knihy/valka-carodejek-klan-vcice-51806>> [cit. 2021-06-23]. – *Databáze knih*. URL:<<https://www.databazeknih.cz/knihy/valka-carodejek-ledova-pustina-90250>> [cit. 2021-06-23]. – *Mfantasy*. URL:<<https://www.mfantasy.cz/2012/12/valka-carodejek-klan-vcice-recenze/>> [cit. 2021-06-23].

poznatky o problematice.²⁹⁵

Román *Jedovatá slova* byl přijímán méně kladně. Byl ceněn pro napínavost detektivního pátrání a překvapivost děje. Problematická pro většinu čtenářů byla absence grafického značení přímé řeči, která jim znesnadňovala orientaci v textu, příběhu vytýkali pomalejší spád děje, který byl přerušován psychologickými sondami do nitra postav, a zakončení příběhu, které nebylo plně pozitivní. Recenze v médiích vyzdvihla vážnost tématu, o kterém se v českém prostředí dostatečně nediskutuje.²⁹⁶

²⁹⁵*Databáze knih*. URL:<<https://www.databazeknih.cz/knihy/cool-girl-holky-jako-nitky-40335?orderBy=new&str=1>> [cit. 2021-06-23].

²⁹⁶*ČT24*. URL:<<https://ct24.ceskatelevize.cz/kultura/1581782-recenze-jedovata-slova-libezne-septaji-neprijemnou-pravdu>> [cit. 2021-06-23]. – *Megaknihy*. URL:<<https://www.megaknihy.cz/nezarazeno/231890-jedovata-slova.html>> [cit. 2021-06-23].

Závěr

Povědomí o nejnovější španělské literatuře pro děti a mládež v českém literárním prostředí nelze hodnotit jako rozsáhlé, o čemž svědčí omezené množství odborných publikací o tomto tématu v českém jazyce stejně jako nižší zájem nakladatelství o překlady španělských literárních děl určených dětem a mládeži. Tato diplomová práce zprostředkovala do českého jazyka poznatky týkající se současného stavu španělské literatury pro děti a mládež a přispěla k rozšíření informací o jejím vývoji. Poukázala na význam některých autorských osobností španělské literatury pro děti a mládež a na vybraná literární díla.

Kapitola nabízející přehled vývoje španělské literatury pro děti a mládež popsala rozvoj této literatury v jednotlivých časových úsecích, vyzdvihla rozkvět španělského písemnictví v první polovině 20. století, upozornila na období stagnace během španělské občanské války a období frankismu a na preferenci směrů realistické a fantasy literatury pro děti a mládež od 80. let 20. století až po současnost. V současném vývoji španělské literatury pro děti a mládež bylo poukázáno na trend směřující ke globalizaci a na orientaci španělského knižního trhu na masového čtenáře. Kapitola dále uvedla některé z nejvýznamnějších spisovatelů a příklady jejich tvorby.

Diplomová práce otevřela otázky týkající se problematiky španělských literárních cen, které v současnosti ovlivňují podobu španělské literatury. Kapitola nastínila historii vzniku literárních cen ve Španělsku a zdůraznila jejich úlohu v období po španělské občanské válce, kdy přispěly k znovuoobnovení rozvoje knižního trhu. Dále poukázala na současnou situaci, v níž dochází k upřednostňování ekonomických faktorů na úkor uměleckých kvalit literárních děl. Ve Španělsku je v současnosti vyhlašováno velké množství literárních cen, jelikož jednotlivá nakladatelství udílejí soukromé literární ceny, které zohledňují rozdílné hodnoty. Z tohoto důvodu je nutné španělské literární ceny posuzovat dle jejich konkrétní funkce. Na druhou stranu byly vyzdviženy ceny oficiální i některá ocenění soukromá, která se soustřeďují na uchování uměleckých či společenských hodnot.

Kapitola, která se věnovala autorům nejnovější španělské literatury pro děti a mládež, kteří jsou překládáni do českého jazyka, představila čtyři autorské osobnosti současné španělské literatury, s nimiž se český čtenář může seznámit prostřednictvím jejich

literárních děl, které byly do češtiny přeloženy. Kapitola do českého jazyka zprostředkovala informace o jejich životě a charakterizovala jejich tvorbu. Poukázala na literární díla, která byla do češtiny přeložena, s cílem zaměřit na ně čtenářskou pozornost.

Diplomová práce se zabývala i překladateli a vydavateli španělské literatury pro děti a mládež. Na základě nedostatku informací o osobnostech překladatelů, předložila spíše pouze výčet jejich jmen. Poznatky o vydavatelích španělské literatury pro děti a mládež přinesly počáteční informace o čtenářském zájmu vydaných děl a nastínili jejich charakter. Jako čtenářsky nejúspěšnější lze vyhodnotit romány Carlose Ruize Zafóna, které jsou i přes své kvality orientovány na komerční úspěch. Výraznou čtenářskou pozornost ve Španělsku získalo dílo pro děti *Franz Kafka a panenka cestovatelka*, jehož význam je v českém prostředí upozaděno. Obdobně tituly románů pro mládež, které byly analyzovány v následující kapitole, nefigurují v širším povědomí českého čtenářstva.

Následně byla provedena analýza a interpretace pěti románů, které se zaměřují na dívčí čtenářské publikum. Jednalo se o fantasy trilogii *Válka čarodějek* spisovatelky Maite Carranzy a realistické romány *Jedovatá slova* od výše jmenované autorky a *Holky jako nitky* od J. Sierry i Fabry. Knihy byly představeny na základě získaných literárních ocenění a byl nastíněn děj románů. Jazyková analýza se zaměřila na způsob, jakým se jazyk románu snaží oslovit dospívající čtenáře. Realistické romány *Jedovatá slova* a *Holky jako nitky* užívají aktuální jazyk, hovorové a nespisovné výrazy, na jejichž základě se snaží přiblížit čtenáři. Jazyk, který byl užit v trilogii *Válka čarodějek*, vyjadřuje napětí mezi fantastickým a realistickým rovinou díla, jelikož pro mytologické pasáže využívá spisovný jazyk a archaické a poetizující výrazy, zatímco v realistické rovině díla uplatňuje jazyk aktuální. Analyzované romány jsou výrazně subjektivizované, čímž napomáhají čtenáři v zainteresovanosti k tématu. Subjektivizace bylo docíleno užitím ich formy a subjektivizované er formy. Romány využívají moderní kompoziční postupy. Realistické romány uplatňují prvky detektivního pátrání a postupného odhalování skutečnosti, díky čemuž dochází k logické rekonstrukci jednotlivých dějů. V realistických románech pro dívky se projevuje snaha o autentický záznam skutečnosti, což je trend charakteristický pro postmoderní dobu. Oba romány předkládají přesné časové a místní údaje a vyznačují se realistickým přístupem k tématu. Naproti tomu trilogie *Válka čarodějek* uplatňuje postupy charakteristické pro fantasy literaturu, jelikož v ní dochází k prolínání imaginárních časových rovin a prostorů. Romány série *Válka čarodějek* a *Holky jako nitky* uplatňují

okamžitý a snadný pohyb po planetě na základě rozvíjení motivu cestování po vzoru virtuálního světa, což reflektuje vnímání světa dnešní mládeží.²⁹⁷

Realistické romány se zabývají společensky závažnými tématy, se kterými chtějí čtenáře podrobněji seznámit, jelikož usilují o své preventivní působení. Román *Holky jako nitky* usiluje o budování zdravého sebevědomí dívek, jejich hodnot a zodpovědného přístupu k životu. Román *Jedovatá slova* komplexně přibližuje čtenáři problematiku sexuálního zneužívání, upozorňuje na jeho doprovodné projevy a klade si za cíl fungovat jako nástroj v prevenci zneužívání a týrání.

Ve všech analyzovaných románech se projevuje výrazný důraz na etické hodnoty. V románu *Holky jako nitky* vystupuje výrazně kladný hrdina, který zdůrazňuje správné principy jednání a odsuzuje zdravému životu nebezpečné společenské jevy i nezodpovědné způsoby chování, čímž vytváří jasné hranice dobra a zla. Román *Jedovatá slova* naproti tomu poukazuje na zkreslené vnímání světa na základě manipulativního chování lidí či výrazně subjektivních svědectví. Oba romány zdůrazňují potřebu zdravého sebevědomí, vědomí vlastní hodnoty a hodnoty života. Trilogie *Válka čarodějek* ve své realistické rovině rozvíjí otázku mezigeneračních vztahů a klade důraz na hodnotu rodiny, soudržnosti a lásky. V trilogii je důrazně vymezena polarita dobra a zla. Proti sobě zde stojí dobré a zlé čarodějky, jejichž charakter ovlivňuje schopnost lásky, která konfrontuje sobectví s obětavostí. Jasná hranice mezi nimi se však stírá v postavě hrdinky Anaid, která je potomkem obou rodů. Román upozorňuje na nutnost volby a zdůrazňuje, že je podstatný aktivní přístup ve vymezení se proti zlu.

Výrazná je ve výše zmíněných románech poznávací funkce. Román *Holky jako nitky* realisticky upozorňuje na negativní vlivy vysněné profese modelky a seznamuje čtenáře s vážnými společenskými jevy. Zároveň usiluje o budování zdravého sebevědomí dívek, jejich hodnot a zodpovědného přístupu k životu. Román *Jedovatá slova* komplexně přibližuje čtenáři problematiku sexuálního zneužívání, upozorňuje na jeho doprovodné projevy. Trilogie *Válka čarodějek* zprostředkovává čtenáři antropologické informace o různorodých etnických skupinách a zaměřuje se na výklad jejich mytologie. Líčení rozšiřuje o množství zeměpisných a historických údajů a zajímavostí.²⁹⁸

Romány dále rozvíjejí funkci imaginativní a relaxační, jelikož nabízejí napínavý děj.

297FORBELSKÝ, J. - SÁNCHEZ, J. A. *Španělská moderní literatura...* S. 481.

298LEDERBUCHOVÁ, L. *Literatura ve škole: četba žáka a didaktická interpretace uměleckého textu v literární výchově na 2. stupni základní školy a v odpovídajících ročnících víceletého gymnázia*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2010. S.65.

Příběh románů *Holky jako nitky* a *Jedovatá slova* je podáván formou detektivního pátrání, na jehož základě dochází k postupnému odhalování skutečností. Trilogie *Válka čarodějek* líčí dobrodružný příběh s rozvinutými fantazijními prvky.

Analyzované romány, které se zaměřovaly na dívčí čtenářské publikum, dokládají žánrovou a tématickou bohatost nejnovější španělské literatury pro děti a mládež. Zvláště romány autorky Maite Carranzy lze řadit mezi romány, které oslovují dospívající i dospělé čtenáře zároveň. Jejich přínos, kterým se zabývala poslední kapitola diplomové práce, lze spatřovat v originálním a mládeži přístupném zpracování společensky závažných témat, které rozvíjejí realistické romány, a v charakteristickém rozpracování středomořské, severské i umělé mytologie v dílech trilogie *Válka čarodějek*, která téma čarodějnictví spojuje s historickými fakty, jelikož navazuje na problematiku inkvizičních procesů, jejichž historie ovlivnila i české prostředí.

Seznam použitých zdrojů

- ALCHAZIDU, A. Nahlédnutí do španělské knihovničky: Reprezentativní díla ze španělské literatury pro děti a mládež. *Impulsy: Inspirace, náměty a trendy dětského čtenářství* [online]. 2016, roč. 2, č. 2 [cit. 2020-04-22]. Dostupné z: <<https://impulsy.kjm.cz/impulsy-clanek/spanelska-knihovnicka>>. ISSN 2336-727X.
- CARRANZA, M. *Jedovatá slova*. 1. vyd. Praha: Coobook, 2015. ISBN 978-80-7447-091-2.
- CARRANZA, M. *Válka čarodějek. Klan vlčice*. 1. vyd. V Praze: Coobook, 2010. ISBN 978-80-7447-002-8.
- CARRANZA, M. *Válka čarodějek. Ledová pustina*. 1. vyd. V Praze: Coobook, 2011. ISBN 978-80-7447-065-3.
- CARRANZA, M. *Válka čarodějek. Odina kletba*. 1. vyd. V Praze: Coobook, 2012. ISBN 978-80-7447-066-0.
- CULLER, J. D. - HRABAL, J. ed. *Krátký úvod do literární teorie*. Vyd. 1. Brno: Host, 2002. ISBN 80-7294-070-8.
- DOROVSKÝ, I., ŘEŘICHOVÁ, V. *Slovník autorů literatury pro děti a mládež 1. Zahraniční spisovatelé*. 1. vyd. Praha: Libri, 2007. ISBN 978-80-7277-314-5.
- FORBELSKÝ, J. - SÁNCHEZ, J. A. *Španělská moderní literatura 1898-2015*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2017. ISBN 978-80-246-2993-3.
- HRDLIČKA, F. *Průvodce po literárním řemesle: (základy tvůrčího psaní)*. 2., dopl. vyd. Praha: Akropolis, 2008. ISBN 978-80-7304-090-1.
- JIMÉNEZ-PÉREZ, E. DEL P. – FABREGAT BARRIOS, S. *La literatura infantil y juvenil: investigaciones*. 1. vyd. Barcelona: Octaedro, 2018. ISBN: 978-84-17667-18-4.
- GALÁN, A. *Dračí srdce. Velká zkouška*. 1. vydání. Brno: CPress, 2015. ISBN 978-80-264-0722-5.
- HODROVÁ, D. A KOL. *...Na okraji chaosu...: poetika literárního díla 20. století*. Vyd. 1. Praha: Torst, 2001. ISBN 80-7215-140-1.
- LEDERBUCHOVÁ, L. *Literatura ve škole: četba žáka a didaktická interpretace*

uměleckého textu v literární výchově na 2. stupni základní školy a v odpovídajících ročnících víceletého gymnázia. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2010. ISBN 978-80-7043-891-6.

- LEDERBUCHOVÁ, L. *Průvodce literárním dílem: výkladový slovník základních pojmů literární teorie*. 1. vyd. Jinočany: H & H, 2002. ISBN 80-7319-020-6.
- PETERKA, J. *Teorie literatury pro učitele*. 2. vyd. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2006. S. 121 – 122.
- PETRŮ, E. *Úvod do studia literární vědy*. 1. vyd. Olomouc: Rubico, 2000. ISBN 80-85839-44-X.
- RIMMON-KENAN, S. *Poetika vyprávění*. 1. vyd. Brno: Host, 2001. ISBN 80-7294-004-x.
- RUIZ ZAFÓN, C. *Nebeský vězeň*. Vyd. 1. Praha: Knižní klub, 2013. ISBN 978-80-242-3863-0.
- RUIZ ZAFÓN, C. *Půlnoční palác*. 1. vyd. V Praze: CoBoo, 2014. ISBN 978-80-7447-552-8.
- RUIZ ZAFÓN, C. *Zářijová světla*. 1. vyd. V Praze: CoBoo, 2014. ISBN 978-80-7447-655-6.
- SCHOLLES, R. - KELLOGG, R. L. *Povaha vyprávění*. Vyd. 1. Brno: Host, 2002. ISBN 80-7294-069-4.
- SIERRA I FABRA, J. *Franz Kafka a panenka cestovatelka*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2011. ISBN 978-80-00-02680-0.
- SIERRA I FABRA, J. *Holky jako nitky*. 1. vyd. V Praze: CoBoo, 2010. ISBN 978-80-7447-028-8.
- URBANOVÁ, S. *Meandry a metamorfózy dětské literatury*. Olomouc: Votobia, 2003. ISBN 80-7198-548-1.
- URBANOVÁ, S. A KOL. *Sedm klíčů k otevření literatury pro děti a mládež 90. let XX. století: (reflexe české tvorby a recepce)*. Olomouc: Votobia, 2004. ISBN 80-7220-185-9.
- VÁSQUEZ VARGAS, M. La actual narrativa infantil y juvenil española. *Filología y Lingüística* [online]. 2003, roč. XXIX, č. 1 [cit. 2020-04-21]. Dostupné z: <<https://revistas.ucr.ac.cr/index.php/filyling/article/view/4471/4288>>.

- *ABC*. URL: <<https://www.abc.es/cultura/cultural/20130506/abci-recorrido-literatura-fantastica-espanola-201305061900.html?ref=https:%2F%2Fwww.google.com%2F>> [cit. 2020-04-26].
- *Aloha Criticón: Cine, música y literatura*. URL: <<https://www.alohacriticon.com/literatura/escritores/carlos-ruiz-zafon/>> [cit. 2021-01-20]
- *Ana González Duque*. URL: <<https://www.anagonzalezduque.com/mejores-sagas-literatura-fantastica-juveni/>> [cit. 2020-04-26].
- *Anika entre libros*. URL: <<https://www.anikaentrelibros.com/autores/a/ana-galan/>> [cit. 2020-03-08].
- *Asturias con niños*. URL: <<https://ocioinfantilenasturias.blogspot.com/2012/11/dragon-mondrago-en-el-buho-lector-23-de.html>> [cit. 2020-03-09].
- *Biblioasturias*. URL: <<http://www.biblioasturias.com/juan-ramon-jimenez-para-ninos-y-ninas-y-otros-seres-curiosos/>> [cit. 2021-04-15].
- *Biblioteca Virtual Miguel de Cervantes*. URL: <http://www.cervantesvirtual.com/portales/padre_coloma/> [cit. 2021-04-12].
- *Biblioteca Virtual Miguel de Cervantes*. URL: <[http://www.cervantesvirtual.com/portales/sierra_i_fabra/autor_semlanza_profesional/ - http://sierrafabra.com/?page_id=62&lang=es](http://www.cervantesvirtual.com/portales/sierra_i_fabra/autor_semlanza_profesional/-http://sierrafabra.com/?page_id=62&lang=es)> [cit. 2021-04-08].
- *Biografías y Vidas: La Enciclopedia Biográfica en Línea*. URL: <https://www.biografiasyvidas.com/biografia/r/ruiz_zafon.htm> [cit. 2021-01-20].
- *BNE*. URL: <http://www.bne.es/es/Micrositios/Guias/Literatura_Infantil/LiteraturaInfantil_BNE/> [cit. 2021 – 04 – 16].
- *Carlos Ruiz Zafón*. URL: <<https://www.carlosruizzafon.com/reconocimientos.php>> [cit. 2021-01-20].
- *Casa del libro*. URL: <<https://www.casadellibro.com/libros-ebooks/ana-galan/20081746/p1>> [cit. 2020-03-09].
- *CooBoo*. URL: <<https://www.cooboo.cz/c/o-nas/>> [cit. 2021-02-25].
- *Culturamas*. URL: <<https://www.culturamas.es/2012/02/02/entrevista-a-jordi-sierra-i-fabra-por-sombras-en-el-tiempo/>> [cit. 2021-04-11].
- *Cultura y Deporte*. URL:

- <<http://www.culturaydeporte.gob.es/cultura/libro/premios/listado-de-premios/premios-nacionales/literatura-infantil-juvenil/ultima-convocatoria.html>> [cit. 2020-04-26].
- *Associació d'Escriptors en Llengua Catalana*. URL: <<https://www.escriptors.cat/autors/carranzam/palabras-envenenadas>> [cit. 2021-04-20].
 - *Britannica*. URL: <<https://www.britannica.com/biography/Felix-Maria-Samaniegof>> [cit. 2021-04-12].
 - *ČT24*. URL: <<https://ct24.ceskatelevize.cz/kultura/1581782-recenze-jedovata-slova-libezne-septaji-neprijemnou-pravdu>> [cit. 2021-06-23].
 - *Databáze knih*. URL: <<https://www.databazeknih.cz/zivotopis/athena-alchazidu-113788>> [cit. 2021-02-25].
 - *Databáze knih*. URL: <<https://www.databazeknih.cz/knihy/cool-girl-holky-jako-nitky-40335?orderBy=new&str=1>> [cit. 2021-06-23].
 - *Databáze knih*. URL: <<https://www.databazeknih.cz/knihy/valka-carodejek-klan-vcice-51806>> [cit. 2021-06-23]. *Databáze knih*. URL: <<https://www.databazeknih.cz/knihy/valka-carodejek-ledova-pustina-90250>> [cit. 2021-06-23].
 - *Databáze knih*. URL: <<https://www.databazeknih.cz/nakladatelstvi/knizni-klub-96>> [cit. 2021-02-25].
 - *Mfantasy*. URL: <<https://www.mfantasy.cz/2012/12/valka-carodejek-klan-vcice-recenze/>> [cit. 2021-06-23].
 - *Edebe*. URL: <<https://prensa.edebe.com/wp-content/uploads/2018/06/Guerra-de-las-brujas-de-Maite-Carranza-clipping-prensa.pdf>> [cit. 2020-11-08].
 - *El blog de Guillermo Schavelzon*. URL: <<https://elblogdeguillermoschavelzon.wordpress.com/2014/12/18/verdad-y-no-verdad-de-los-premios-literarios/>> [cit. 2020-04-22].
 - *El confidencial*. URL: <https://www.elconfidencial.com/alma-corazon-vida/2014-02-22/la-autentica-historia-de-zugarramurdi-que-da-mas-miedo-que-la-de-ficcion_91964/> [cit. 2020-11-08].
 - *El Confidencial*. URL: <https://www.elconfidencial.com/cultura/2013-04-13/la-muerte-del-escriptor-de-clase-media_496283/> [cit. 2020-04-20].

- *El País*. URL: <https://elpais.com/diario/1995/11/16/cultura/816476415_850215.html> [cit. 2021-01-12].
- *El Templo de las Mil Puertas*. URL: <<http://www.eltemplodelasmilpuertas.com/entrevista/maite-carranza/83/>> [cit. 2020-04-30].
- *El Templo de las Mil Puertas*. URL: <<http://www.eltemplodelasmilpuertas.com/critica/historia-segundo/324/>> [cit. 2021-04-12].
- *El Templo de las Mil Puertas*. URL: <<http://www.eltemplodelasmilpuertas.com/entrevista/maite-carranza/83/>> [cit. 2020-04-30].
- *Eurotimes Alicante*. URL: <<https://eurotimesalicante.wordpress.com/2020/02/03/la-piel-de-la-memoria/>> [cit. 2021-04-12].
- *Everest*. URL: <<https://www.everest.es/quienes-somos/>> [cit. 2021-02-25].
- *Fundació Jordi Sierra i Fabra*. URL: <<http://fundaciosierraifabra.org/>> [cit. 2021-04-11].
- *Generalitat de Catalunya*. URL: <https://presidencia.gencat.cat/es/ambits_d_actuacio/premis/creus-de-sant-jordi/index.html> [cit. 2021-04-08].
- *Guiainfantil*. URL: <<https://www.guiainfantil.com/servicios/poesias/lorca.htm>> [cit. 2021-04-15].
- *Grupo Edebé*. URL: <https://edebé.com/grupo_edebé/quienes_somos.asp> [cit. 2021-02-25].
- *Grupo Planeta*. URL: <<https://www.planeta.es/es/el-grupo-planeta>> [cit. 2021-02-25].
- *IBBY: International Board on Books for Young People*. URL: <https://www.ibby.org/fileadmin/template/main/bookbird_specialissue/BB_Spanish_July_Art2_Castellano_Rev.7-07.pdf> [cit. 2021-04-12].
- *IBBY*. URL: <<https://www.ibby.org/es/awards-activities/awards/el-premio-ibby-asahi-de-promocion-de-lectura> - <http://fundaciosierraifabra.org/>> [cit. 2021-04-12].
- *iDnes.cz*. URL: <<https://www.idnes.cz/kultura/literatura/vladimir-medek->

- prekladatel-rozhovor-harry-potter-stromy-znamenaji-svet.A210114_230400_literatura_kiz> [cit. 2021-02-25].
- *Jordi Sierra i Fabra*. URL:<<http://sierraifabra.com/?lang=es>> [cit. 2021-04-11].
 - *La Vanguardia*. URL:<<https://www.lavanguardia.com/vida/20161019/411119949692/ana-galan-la-veterinaria-que-triunfa-con-los-cuentos-del-dragon-mondrago.html>> [cit. 2020-03-08].
 - *La Vanguardia*. URL:<<https://www.lavanguardia.com/libros/20110908/54212987497/espert-sierra-i-fabra-y-restrepo-nuevos-vocales-del-instituto-cervantes.html>> [cit. 2021-04-09].
 - *Lecturalia*. URL: <<http://www.lecturalia.com/autor/3578/joan-manuel-gisbert>> [cit. 2021-04-23].
 - *LiteraturaSM.com*. URL:<<https://es.literaturasm.com/autor/maite-carranza#gref>> [cit. 2020-01-20].
 - *Literatura SM*. URL: <<https://www.literaturasm.com/premios-sm>> [cit. 2020-04-25].
 - *Maite Carranza*. URL:<<https://maitecarranza.com/>> [cit. 2020-01-20].
 - *Megaknihy*. URL:<<https://www.megaknihy.cz/nezarazeno/231890-jedovata-slova.html>> [cit. 2021-06-23].
 - *Mujeres literatas*. URL: <<https://mujeresliteratas.wordpress.com/2017/04/30/elena-fortun-1886-1952/>> [cit. 2021-04-15].
 - *Naše nakladatelství*. URL: <<https://www.nasenakladatelstvi.cz/>> [cit. 2021-02-25].
 - *Nueva Revista*. URL: <<https://www.nuevarevista.net/libros/los-premios-literarios-entre-la-cultura-y-el-marketing/>> [cit. 2020-04-20].
 - *Nuevatribuna.es*. URL: <<https://www.nuevatribuna.es/articulo/cultura---ocio/carlos-ruiz-zafon-narrador-visionario/20200628120415176630.html>> [cit. 2021-01-20].
 - *Oepli*. URL: <<https://www.oepli.org/Premio-Lazarillo>> [cit. 2020-04-26].
 - *Penguin Random House Grupo Editorial*. URL: <<https://www.penguinrandomhousegrupoeditorial.com/sellos/>> [cit. 2021-02-25].
 - *Planeta de Libros*. URL: <[98](https://www.planetadelibros.com/premios/premio-

</div>
<div data-bbox=)

- biblioteca-breve/5> [cit. 2020-04-25].
- *Premio Alfaguara*. URL: <<https://premioalfaguara.com/historia/>> [cit. 2020-04-26].
 - *Revistas científicas Universidad de Murcia*. URL: <<https://revistas.um.es/cartaphilus/article/view/279051/203911>> [cit. 2021-04-15].
 - *Revista de libros*. URL: <<https://www.revistadelibros.com/articulos/los-premios-literarios-en-espana>> [cit. 2020-04-25].
 - *Revista Godot*. URL: <<http://www.revistagodot.com/cartelera-teatro-madrid/la-sorpresa-del-roscon/>> [cit. 2021-01-12].
 - *Siruela*. URL: <<https://www.siruela.com/laeditorial.php>> [cit. 2021-02-25].
 - *Tebeosfera*. URL: <https://www.tebeosfera.com/documentos/salvador_bartolozzi._narrativa_y_teatro_para_ninos..html> [cit. 2021-04-15].
 - *Trh knih*. URL: <<https://www.trhknih.cz/kniha/bfi93gl5>> [cit. 2021-02-25].
 - *WMagazín*. URL: <<http://wmagazin.com/maite-carranza-los-jovenes-tienen-que-ser-conscientes-de-que-una-guerra-puede-surgir-por-falta-de-informacion/>> [cit. 2020-04-28].

Seznam příloh

Příloha č. 1: Fotografie španělských autorů literatury pro děti a mládež: Obr. č. 1 – 4

Příloha č. 2: Přebaly českých vydání románů španělské literatury pro děti a mládež:

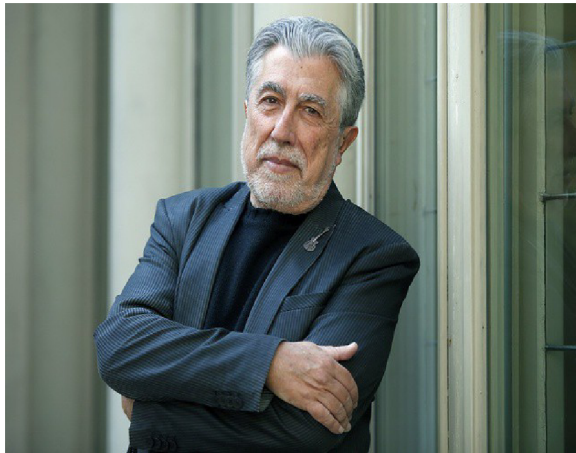
Obr. č. 5 - 9

Příloha č. 1

Obr. č. 1: Fotografie Maite Carranzy

zdroj: <https://maitecarranza.com/autora/biografia/>

Obr. č. 2: Fotografie Jordiho Sierry i Fabry

Zdroj: <https://www.timetoast.com/timelines/jordi-sierra-i-fabra-d255ece5-e681-4c70-b14c-9332b8c90e0e>

Obr. č. 3: Fotografie Any Galán

Zdroj:

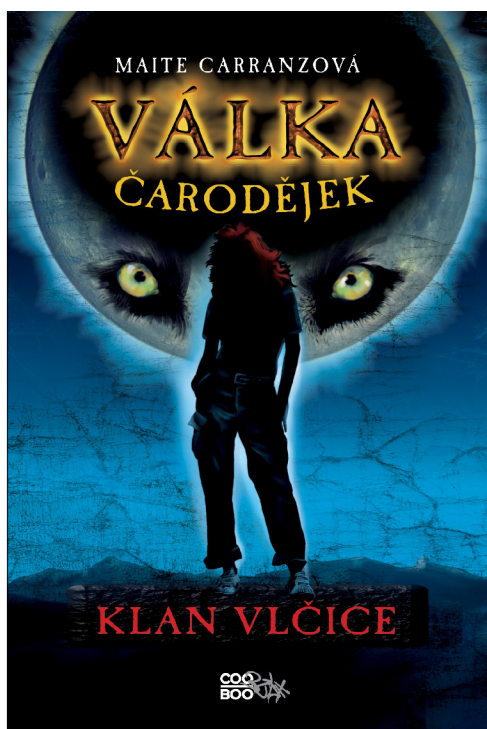
<https://www.planetadelibros.com/autor/ana-galan/000025790>

Obr. č. 4: Fotografie Carlose Ruize Zafóna

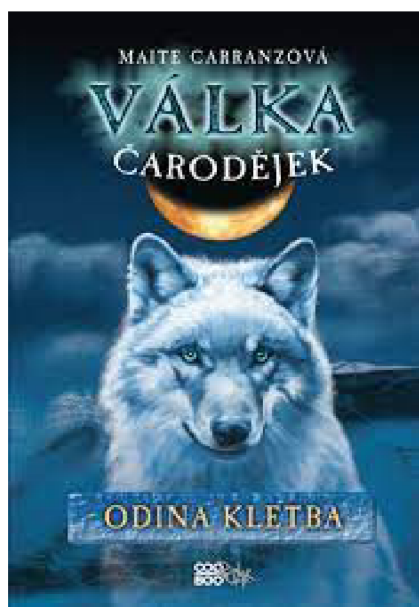
Zdroj: <https://alchetron.com/Carlos-Ruiz-Zafon>

Příloha č. 2

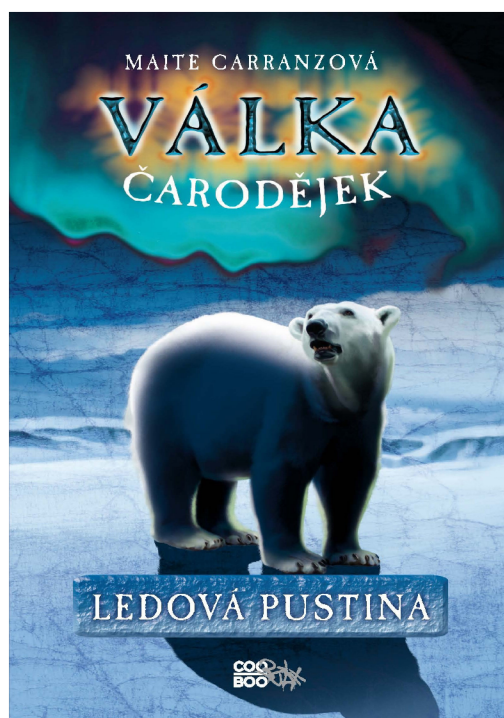
Obr. č. 5: Přebal knihy *Klan vlčice*

Zdroj: <https://www.albatrosmedia.cz/tituly/1720420/valka-carodejek-klan-vclice/>

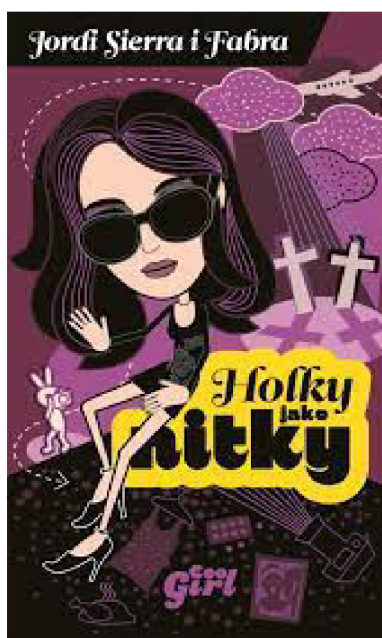
Obr. č. 6: Přebal knihy *Odina kletba*

Zdroj: <https://www.albatrosmedia.cz/tituly/1734240/valka-carodejek-odina-kletba/>

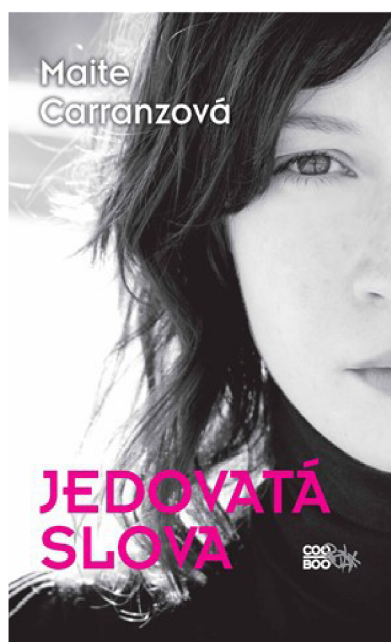
Obr. č. 7: Přebal knihy *Ledová pustina*

Zdroj: <https://www.megaknihy.cz/romany-beletrie/155464-valka-carodejek-ledova-pustina.html>

Obr. č. 8: Přebal knihy *Holký jako nitky*

Zdroj: <https://www.albatrosmedia.cz/tituly/736965/holky-jako-nitky/>

Obr. č. 9: Přebal knihy *Jedovatá slova*

Zdroj: <https://www.albatrosmedia.cz/tituly/29597160/jedovata-slova/>